זשעלעזאָווער בולעטין

זעקסטער יאָרגאנג, לעצטער נומער פארן יאָר 1954 - חשט"ו

לעצטער בולעטין

עס וויל זיך נישט אָנשרײבן אַז די חערטער ספּעציעל איצט, נאכן דערהאלטן לעצטענס אזויפיל בריוו פון אונזערע פרײַנט איבער דער וועלט מיט ביסעם הענן אָנהאלטן דאָס אַרויסגעבן דעם בולעטין, פראגן, אַז וואָלם מאַרש געקאָנט ענדערן דעם באשלוס אָפצושטעלן די אויסגאבע, פארשידענע מאַרשלאנן וועלכע האָבן דעם ציל אָנצורעגן דאָס חיטערע דערשינען.

איך האָב נאָכן לעצטער געשטעלט א פראגע צייכן - לוים אלע געזעצן פון יושר, לוים אלע געזעצן פון יושר פון אַז דער גרופע זשעל. וועלכע האָבן געזוכט אלע וועגן מיך צו באשמוצן און דאָס זעלבע מיין ארבעם, צו זיין יושרדיק צו אַז די גרופע, דארף איך מיט א ליכט געמיט זאָגן דעם מראַציאָנעלן "ברוך שפטרני", חיזם אָבער אויס, אז די וועגן פון דעם גאָר נרויסן טייל אונזערע זשעלעכאָטער מיינען פאר מיר נאָר אסך, וועל איך עס לאָזן צו א ספּעציעלע אָפּהאנדלונג.

מיט ז יאָר צוריק, אין ברען פון אונזער הילפס־ארבעם, האָב איך /נישט אינגאנצן אן מורא/ זיך געלאָזט אײַנרײדן אָנצופאנגען ארויס־געבן א בולעטין, כדי צו פארלייכטערן די ארבעם. זינט אַז דער צייט, איז זיך אזוי דער בול.טי אונזער ארבעם בכלל שטארק פונאנדערגעאקסן.

אויב איז דער יזכור־בוך, בי אונזערע באדינגונגען, אין די באדינגונגען אין וועלכע מיר איז אויסגעקומען צו ארבעטן, איז שוין יעצט פארסיק געמאָרן, און אויף אן אופן אז מיר אלע קאָנען מיט אים שטאלצירן, איז עס אדאנק דעם בולעטין.

אויב האָבן מיר אין פארלויף פון די לעצטע יאָרן אָפּגעטאָן אזא ריזיקע ארבעם, איז עס וויידער אדאנק דעם בולעטין.

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2025

אויב האָב איך זיך פֿארשאפֿט אײַנקע שונאים, איז עס ווידער אדאנק דעם בולעטין, ווען איך בין נישט דערלאָזט באשמוצן די זשעלעכאָוער מיט פֿארשידענע עפּיטעטן און שפּיטער זיך אָנקלײדן איז אן אומשולדיקן מאנטל.

אויב איז דער געדאנק פון דעם גרויסן באדײַט פון א גמילת־חסד קאָסט אין ישראל אריינגעדרינגען הינטצוטאָג אין אזא גרויסן טײל פון אונזערע זשעלעכאָוער, ווען איך רופן זיך אָפֿ אלע מאָל מער מיט הילף צו באפעסטיקן אָט די אינסטיטוציע, איז דאָס ווידער דער פארדינסט פון בולעטין.

ארויסגעבנדיק דעם לעצטן? נומער, פֿיל איך זיך בארעכטיקט צו קומען צו אונזערע לאנדסלײַט מיט א דערקלערונג, אז דערווײַל קאָן איך נישט, דערווײַל טאָר איך נישט מער אנגײן מיטן בולעטין, אזא ארבעט טאָר נישט זײַן אָנגעהײַזן בלויז אויף אין פערזאָן, מיר פארמאָגן דעם מענטשן־מאטעריאל צו האָבן אן אויסגאבע, ארויסגעגעבן דורך פאסיקע אינטעלי־גענטע מענטשן און גוטע לאנדסלײַט.

איך געזעגן אונזערע לאנדסלײַט מיט ווען איך בין געשטאנען אין קאָנטאקט פאר אזויפֿיל יאָרן, צוזאָגנדיק - אויב ווען זיך טאקע נישט גיפונען ווער פון אונזערע זשעלעכאָוער וואָס זאָל האָבן דעם וויל אָנצו־האלטן א געהיימע אויסגאבע אין ווען סאיז פֿאָרם, אן אינפארמאטיוע אויסגאבע ווען זאָל אָנהאלטן דעם קאָנטאקט צוישן זשעלעכאָוער און זײַנע לאנדסלײַט איבער דער וועלט, פארן גוטן נאָמען פון זשעלעכאָוו און די זשעלעכאָוער און אויב איך ווען זאָל האָב די קאָאָפּעראציע פון אונזערע לאנדסלײַט, ווען איך זען וואָס איך קאָן טאָן, ווײַל נישט לײַכט איז מיר אָנגעקומען דאָס דעצידירן צו אזא באשלום/מער אין די ווײַטערע זײַטן "ארום בולעטין".

איך געזעגן אונזערע גרופּן, פרויען־גרופּן, קאָמיטעטן און אונ־זערע סעקרעטארן, וואָס האָבן מיט מיר אזוי פיין קאָאָפּערירט, פֿיל מאָל אין שווערע באדינגונגען און ספּעציעל אונזערע לאנדסלײַט, אויף די ערטער, וואָס זײַ וואָלט אזא קאָלאָסאלע ארבעט געווען אונמעגלעך.

איך דערקלער אויך צו די עטליכע אומצופֿרידענע.. אין ניו יאָרק און אין אנדערע ערטער, מיין אָפּשטעלן דעם בולעטין האָט אסך צוטאָן מיטן געבן אײַך א מעגליכקײט זיך צו שטעלן אין שפּיץ פון אונזער ארבעט און ארויסגעבן א זשעלעכאָוער אויסגאבע און איך ווען מיט אײַך קאָאָפּערירן.

מיר ווילן נאָך האָבן עטליכע געלעגנהײַטן זיך דורכצושמועסן מיט אײַך, טײַערע פרײַנט בײַ צום סוף 1955, אָבער אין א שטארק באגרע־נעצטן אופן, בעת איך אלע זײַן אויסנאם זשעלעכאָוער איבער דער וועלט, לאנדסלײַט ווילכע זײַנען אינשטימיק מיט מיין ווען אין דער ארבעט און די ווילכע זײַנען נישט אינשטימיק מיט מיר "געדענקט טײַערע פרײַנט אין אײַער און בלויז אין אײַער אינסטיטוציע, די גמילת חסד קאָסט אין ישראל, ווילכע איז געשאפֿן געווארן בײַ שווערע באדינגונגען און ווילכע איז אונזער וויכטיקסטע ארבעט געטאָן בײַ איצט, נוצט אויס יעדע ג־לעגענהײַט צו שאפֿן הילף פאר דער קאָסט, וואָס איז אין קײַן שום פאל נישט קײַן נדבה־אינסטיטוציע נאָר א לײַ קאָסט.

זאָלן אײַערע הענט געשטארקט ווערן אײַער לײַבּיש

דרי באגעגנישן

שיע יחסן מיאמי

רבקה

זאל דאס זיין א בלימל אויפן אומבאקאנטן קבר פון מין גוטע חברטע רבקה, וואס איז געפאלן אויף די באריקאדן אין קאמף פאר א בעסערע וועלט.

סאיז ניט קין אויסגעטראכטע מעשה, די נעמען, ערטער, פאסירונגען, און דאטעס וואס ווערן דא דערמאנט, זיינען נישט קין אויסגעטראכטע, אלץ האט אזוי פאסירט. וי האט געזאגט אונזער י.ל.פרץ? "סבלעטערן זכרונות אלטע.

ערשטע פאסירונג

נאך א שווערע צווי טאגיקע נסיעה, וואו דער נעדיכטער שני האט וי מיט קליינע שפילקעלעך אן רחמנות געשטאכן אין פנים, האבן זיך די 2 קאש-טאנוואטע פערד, סאפענדיק וי מיטן לעצטן אטעם, איינגעטונקענע אין שווים ארייגעשטעלט אין רוזשאן/לאמזשער גובערניע/פרייטאג פארנאכט, האלט פאר ליכט צינדן /דעצעמבער 1916/.

די הויכע, 6 פיס קע, בריים פליציקע פיגור פונעם רב, איז א שווארן פוטערנעם פאלטן מיטן הויכן שטריימל, ג'ענדיק פון מקוה, האט זיך מיט לאנגזאמע טריט דורכגעשלייכט פארבי דעם וואגן און מיט כעס אפגעטשע געטאן, אזוי שפעט, מבעטשט שוין ליכט, א חילול השם.

דער שטאט שמש האט געשריען מיט באגומענע קולות, פארמאכט די געוועלבער- אין שול ארין!

די באזעגונג ארום וואגן איז א דינאמישע, עס ברענט ממש אונטער די העגט, דעם בעל עגלהס קינדער זיינען באפאלן דעם וואגן וי פליגן, משפאנט אויס די פערד, משלעפט די אייזערנע קיטן, מטראגט קאסטנס סחו-רה, משריט, מקריגט זיך, מען שעלט זיך און אין געצילטע מינוטן הערשט א טויטע שטילקייט ארום וואגן, דער שבת פארנעמט זיין פלאץ און מיט א מיסטישן כוח שטעלט ער אפ אלע ארבעטן.

איך שטעל זיך ארין אין מין נייע היים, אין דער רוזשאנער שטאט-שער מקוה. מין מאמע מיט איר הארציק זיסן שמיכל לויפט מיר אנט-קעגן און זאגט מיר אן די גוטע בשורה, אז זי האט א 20 פונטיקן לאבן ראזעווע ברויט און נעמוג קארטאפל, מחמת שוין ניט הונגערן, טריסט זי מיך מיט פריד.

דער בעל עגלה ר"יוסף מאיר דער בעדער/אזוי פלעגט מען אים רופן/ א קאליקע אויף א פוס, איז געווען א טיערער מענטש, פונעם בינטל קינדער איז הויז האט זיך געזארפן אין די אויגן א מידל פון נידריקן וואוקס, פעסט געבויט, מיט אפאר טיעפע ברויגע, פארחלומטע אויגן, א קאפ שווארצע געדיכטע האר, ניט קין קראסאוויצע, דערפאר אבער, מיט א גאלדן נשמהדיק הארץ, פלעגט זי יעדן באגעגענען מיט א גוטמוטיקן שמיכל. רבקה, איז געווען איר נאמען, געטאן האט רבקה די שווערסטע פיזישע ארבעטן און ארבעט איז געווען לרוב. באלד ארויף פלעגט זי טראגן 2 גרויסע עמערס /קיבלעס/וואסער פון טיך, האקן האלץ וי א געווירענער האלץ-העקער.

שנידן שעצקע, שטרוי, צו פאשן די פערד, מעלקן די קו, וואשן וועש, שלעפן גרויסע זעק מיט האבער און קאכן עסן פאר א פאמיליע פון אכט פרעסערס וואס איז אויך ניט קיין גרינגע ארבעט און בינאכט, שוין א דערשעפטע, פלעגט זי ליגן לאטע פאר דעם טאטנס הויזן און מאמעס קליידל. מיט אין וואכן, א שקלאף מיט אלע פישטעוקעס.

אפט פלעגט מיך רבקה מקרב זיין, וען די מאמע איז ניט געווען אין הויז, מיר אונטערזוכן אשטיקל ברויט מיט קעז, א שיסעלע גריז, זי האט געוואוסט אז איך הונגער אונטער גאנץ געשמאק.

איינמאל, אין א פראסטיקן נאכמיטאג, די זון האט א קאפעטשקע צונג־וואלעמט צוקוקנדיק זיך וי רבקה נוצט אויס איר יונגט־ענערגיע בים האקן האלץ, האב איך איר פלוצלינג א פרעג געטאן "רבקה, שרייבן קענסטו, ליענען א ביכל קענסטו?" זי איז וי פריטשמיעלעט געווארן פון מין אומדערווארטעטע פראגע, דאס בלוט איז איר געקומען אין פנים, די האק איז איר ארויסגעפאלן פון האנט און שמאלענדיק, א פארשעמטע, האט זי נאך מינוטן שווייגן, מיטן פארטוך דעם שווייס אפגעוישט און מיט ארבעט־געלאזטע אויגן געשאקלט מיטן קאפ. ניין־ניין און ארויסגעלאפן.

אין עטליכע מינוט ארום, האט זיך רבקה א פארשעמטע, מיט רויטע אויגן פון וויינען אומגעקערט.

וואלסט זיך געוואלט לערנען ליענען און שרייבן־לאז איך איר ניט אפ? יא, שאקלט זי מיטן קאפ. אבער וי אזוי/שעפטשעט זי אינדערשטיל/ די מאמע וועט דאך מיך ממחן, מיטן טאטן וועל איך שוין דורכקומען, אבער די מאמע?

שפעט בינאכט, וען טאטע מאמע האבן הארמאניש געכרארפעט, פלעגט רבקה אינדערשטיל, מיט גרויס הארצקלאפענish, א בארוועסע, אף די שפיץ פינגער, זיך אריסשארן פון הויז און ארבעט אין מקוה ארץ, אויך איך האב מיט דער גרעסטער פארזיכט זיך ארפגעקיקלט פון מין "פריציש" געלענער, /איך בין געשלאפן מיט די פערד אין שטאל/אין בעד ארץ. בין א חלבן ליכטל אף אן איבערגעקערטע הילצערנע וואנע, וואס האט געדינט פאר א טיש, האב איך מיט רבקהן אנגעהויבן לערנען תורה לערנען א.ב.

גלייך פון אנפאנג האט זיך ארויסגעוויזן איר אויסערגעוועליכע פעאיקיט, איר שטארקער וויללנס־קראפט צום לערנען. וי א הונגעריקער וואלף און וי א פארבלאנדזשעטער אין א טראפישן קלימאט, וואס לעכצט נאך א טרונק וואסער, האט זי מיט א נאיוון צוטרוי, אבער מיט א פעסטן גלויבן, געשלונגען יעדעס וארט און גליי פון אנפאנג געמאכט א וואונדערבארן פארגרעס.

סבוב איז געווארן איר נאטסטער פריינד, באהאלטן אונטערן פארטוך, פלעגט זי ליענען דעם בוך, בים פאשן די פערד, מעלקן די קי, בים טראגן וואסער, אומעטום האט איר דאס בוך באגליט. אין נאכטיקע שפעטקיט, וען דאס גאנצע הויז האט אויסגעשפילט די סימפאניע וואס מרופט שלאף, פלעגט רבקה בי א ליכטעלע ליענען, מאכן נאטיצן, אפט, בייזן וויסן טאג ארין.

וען איך האב פאר איר דאס ערשטע מאל פארגעליענט דינגזאנס א ליד "מין וויסינקע בעריאזקעלע" און איר נעהיסן דאס אויסלערנען אין אזאך ארום, האט זי אויף מיר אויסגעשטעלט אפאר אויגן, וי איך וואלט איר נעהיסן מאכן אן אטאמישע בשמבע, אבער אין 2 טעג האט זי געקאנט דאס ליד אף אויסנוויניג.

אף דיפל זי איז שוין געווען אונטערן אינפלוס פון בוך, דאך האט זי זיך געבעטן בײ מיר, אז שבת וויל זי נאך נישט שרײבן "נאך צו פרי.." פלעגט זי זאגן.

און די צייט שטייט נישט.

אט איז אן אומפארגעסליכע סצענע. איר מאמע, וואס פלעגט איר אפט שלאגן, האט זיך פארמאסטן אף איר מיט א קלאניצע/א שטיק דעמבן האלץ וואס מנוצט צו א שווערן לאסט־וואגן/רבקה, מיט א גרויסן דרך־ארץ, /פאיז דאך פארט א מאמע/וואס איז געווכאפט דער מאמעס האנט און מיט א פעסטן, איינגעהאלטענעם טאן, קוקנדיק גלייך די מאמע אין די אויגן, ציטרנדיק אינגאנצן, איר אויפן קול אזאג געטאן, מאמעזפון היימט אן און וויטער, וועסטו מיך מער נישט שלאגן. מאמע, דו הערסט?מער נישט־וויל איך קאן דיר נאך אמאל צוריק שלאגן און דאס וויל איך נישט, וויל דו ביזט מיין מאמע, וועל איך דערבײער אומעק פון הויז, זוכן ארבעט אין וואלש, יא מאמע, ארבעט, נישט זיין קיין דינסט. כהאב שוין מער קיין מורא נישט, איך קאן שרײבן און לייענען, איך האב צוויי יאר געזונטע הענט און אז מדיל ארבעטן קריגט מען ארבעט. געזונ מאמע געשלאגן. שלאג נישט מער, נישט מיך און נישט די קינדער, יענע רבקה וואס פלעגט ארומפוירן דעם קאפ. וועז דו האסט זי געשלאגן, איז געשטארבן, ששטייט פאר דיר א נייע רבקה, א נייער מענטש, ציטן בײַטן זיך מאמע־וויסטו מאמע אז מזיינען פאראן רייכע, און ארעמע מענטשן און מיר, די ארעמע, וילן אויך געניסן אביסעלע פרייד אין לעבן, איך וויל אויך א שיין קילדל, גוטע שיך, גוט עסן און זיך לערנען/גליק וי שלמה לאכט טאכטער/א שטאטישער נגיד/.

די מאמע, א טויט־דערשראקענע, האט איינגאנצן געציטערט, עפעס האט זיך איר נישט געגלויבט וואס די אויערן הערן, דער מאמע, א וויכער, האט דער מאמען אזעקגעריסן פון איר און דערבײ זאגנדיק "צו שפעט לאה, צו שפעט, זעסט דאך ספלאזן ערגער נייע וויטמן, זאל זיך גאס איבער אונז דערפארעמען.

די רוסישע רעוואלוציע אין 1917 וואס האט אויפגעטרייסלט די וועלט, וואו פון יענער זייט גרענעץ האט זיך געהערט דאס שופר־בלאזן פון דער מארסליעזע און אינטערנאציונאל, האט ארײנגעבלאזן א נייע לעבן אין יעדן winkelע, אין יעדן שטעטל, דערפילנדיק אז נייע צייטן קומען אן.

די יוגנט האט אויפגעלעבט, אויפגעוואכט, אויך רבקהס אויגן האבן זיך גיעפנט, זי האט דאך שוין געקאנט ליענען, שרײבן, די מורא פאר מאמע, מאמע, איז כמעט די פארשוואונדן, איך האב איר ארײנגעפירט אין "בונד", וואו סאיז געווען א נייע לעבן: לעקציעס, פארזאמלונגען און דער־באמעס, חי געלעבט.

און אט איז נאך אן אומפארגעסליכע סצענע, צום ערשטן מאל איז איר לעבן, שטייט רבקה פאר א מאסע מענטשן אויף דער סצענע, ציטערט זי א פיש און קאן סמויל נישט עפענען, מינוטן, אייביקייטן האט געגזומען, ביז זי האט אריינגענעדט "חבריסן" און וועז זי האט געענדיקט ריידן, האבן איר די חברים געטראגן אויף די הענט און די וועגט האבן גע־ציטערט פון אפלאדיסמענטן.

מיט אויסערגעוויינליכע שארפקייט און בייסנדע קריטיק האט זי געצויגן אירע לאגישע שלוסן, זי האט אויך נישט פארגעסן צו דערמאנען, אז אדאנק מיין וויניקייט שטייט זי איצט און קאן ריידן..

דען איך האב מיט איר פארענדיקט דעם "מקוה־אונזערזיטעט", איז זי פאר מיר געשטאנען ווי א נייגעבוירענע, א קלאסן־באזוסטזינקער מענטש מיט א היפש ביסל וויסן. געקאנט גוט לייענען און שרייבן ייִדיש, קיין הויכע מאטעמאטיק האט זי טאקע נית געקאנט, אבער חבור, חסור, כפל, חלוק, איז געווען פאר איר ענוג, צו זאגן אז זי קען רעכענען.

אחוץ ליטעראטור, איז איר ניגונג געווען צו פאליטישע עקאנאמיע, אף אט דעם גבירת האט זי זיך שטארק אויסגעצייכנט און ווען איך האב איר פארלאזט, האט זי מיט גרויס דאנקבארקייט מיר פארזיכערט, אז זי וועט שטענדיק געדענקן, אז א פאלק/נאציע/ איז צעטיילט אין קלאסן, רייכער קלאס, מיטל־קלאס, ארבעטער און פויערים־קלאס: קאפיטאל, ארבעט, עקספלואטאציע, פראפיטן, פראפעסיאנעלע־פארייגן, פאליטישע פארטייען, קירכע, שטאט, רעליגיע און מאכט, סאציאליזם, סאציאל דעמאקראטיע, שטאט־סאציאליזם, רעוואלוציע, דער ארבעטער פארכאפט די מאכט, און מאכט באשטייט הויפטזעכליך פון 3 אינסטיטוציעס: ארמי, פאליצי און גערייכטן, דער וואס באהערשט אט די 3 "מחבלים", דער האט די מאכט צו רעגירן א לאנד. דאס איז דער א.ב. וואס אן ארבעטער מוז וויסן און זי האט געהאלטן וואס, מיין ארבעט איז נישט געגאנגען לאיבוד.

צוזייטע באגעגעניש

לאדזשער טורמע, צעל/קאמער/ 13

רבקה איז נייסטיק געווארקסן, האט פראגרעסירט מיט א שנעלן טעמפ, אין יאר 1923, ווען איך האב געלעבט אין פאריז, האב איך געהאט נחת פון די גרוסן וואס חברים פלעגן מיר ברייגען, אז רבקה שטודירט פאליטישע עקאנאמיע און וועט אינגיכן ענדיקן אף לערער.

1926, איך בין שוין אן אמעריקאנער, דער פוילישער האלב פאשיסטישער רעזשים מיטן פאן פילסודסקי בראש, איז פעסט אין זאטל. די חפיסות זיינען איבערגעפאקט מיט אונזער בעסטע, הערליכסטע יוגנט, אויך רבקה האט נישט אויסגעמיטן די אכראנקע און זיך איינקוארטירט אף נאנצע 5 יאר אין לאדזשער טורמע.

מיין וויניקייט מיט נאך עטליכע רוזשאנער חברים, האבן אין ניויארק געגרינדעט א שול־קאמיטעט און מכלומרשט געשיקט גלעם פאר די שולן, אבער סאיז געווען פאר די טויזנטער רבקהס וואס האבן געפוילט אין די טורמעס. איך פלעג אפט שיקן רבקהן גלעם, דירעקט אין טורמע אריין און פלעג אמאל באקומען א קבלה אף מיין גלעם. פון די דערהאלטענע גריסן האב איך געשעפט נחת/אז אך און וויי צו אזיין נחת/אז רבקה האט זיך געהאלטן שטאלץ, מוטיק און מיט גרויס ווירדע בייַם פראצעס און אנשטאט זיך פארטיידקן, האט זי נאר אנגעקלאגט די עקזיסטירנדע שלאכעצקע רעגירונג. איר האלטונג האט מיך דערמאנט אין מיין אייגענע שוועסטער גיטל, וועלן זי איז פראצעסירט געווארן אין וואלש אין 1912 און פאר־שיקט געווארן קיין סיביר פון דער צאריסער רעגירונג/גאטענו, וי געשיכטע חזרת זיך איבער/.

1929, אף מיין לוסט־רייזע איבער אירופא, איז געווען מיין אמביציע, פאר יעדן פריי באזוכן רבקהן אין טורמע. און אט שטי איך פארן אייזערנעם טורמע־טויער און פארלאנג פון טורמע־נאטשאלניק א זאאונג מיט רבקהן, ער אמפערט זיך מיט מיר, אז איך מוז/לויט די רעגולאציעס/ זיך וועגן שריפטליך צום פראקוראר מיט א ביטע וואס נעמט ציים, ער האט

אבער ניט געקאנט אויסהאלטן דעם נסיון פון א 20 דאלארדיקן באנקנאט, אף שנעל אים אראפגעלאזט אין קעשענע אריין און מיר געהיסן קומען מארגן 10,30 און מיר באפוילן ריידן פוילישׁ און ניט בריינגען צופיל עסן.

צוויי אנגעלאדענע דראזשקעס מיט שפיז זיינען פארפארן צום לאזשער טורמע־טויער. דער נאטשאלניק א דערשראקענער צעשריט זיך אויפן קול, ער וועט ניט לאזן אריינפירן אזויפיל שפיז/אפנים ער האט פארגעסן די נעכטיקע 20 דאלאר/ אבער וען איך האב אים אינדערשטיל אינגערוימט, אז איך האב דעם נומער פון 20קער באנקנאט, איז ער וויכער געווארן.

און אט קלינגען שליסלען, עס עפנען זיך אויזערנע טויערן, מפירט מיך דורך לאנגע גרויע קארידארן, שטאלענע אויזערנע טירן עפנען זיך און פארמאכן זיך אונטער מיר, מטאר זיך ניט אויסדריין אף צוריק און א קוק טאן. א טויטע שטילקייט ארום, סחערט מיר קאלט, איך פאלג נאך מיין באגלייטער מיט לאקענישע טריט, א פארטראכטער כאפ איך א קוק און מראכט, אט א דא מאטערט מען מענטשן,

נאך עטליכע מינוט ווארטן איז קאנצעלאריע, וואו דאס טיק־טאקן פון מיין הארץ האט אויבערגעריסן די טויטע שטילקייט, האט זיך פון א לאנגען קארידאר דערנענטערט צו מיר א קליין דאר מידל, באגלייט פון א הויכע, פעסט־געבויטע דיקע פרוי ־ רבקה! האב איך זיך ניט געקאנט אינהאלטן און אויסגעשריען, משיכע פשיאקרעוו! , מיר שטיין פנים צו פנים, מינוטן זי אויפקיקן, שטיל אן וועטער, מיר קלאמערן זיך איין, האלטן איין די טרערן.

רבקה מיט א שמייכל פאנגט אן, נו שיע, אט האסטו דיין פרצענט פון דיין אינטעסטירונג/אנטיזנדיק מיט די הענט אויף די טורמע־וענט/ געדענקסט שיע, וען דו האסט מיך געלערנט פלק, קאפיטאל, ארבעט, קאמפן, רעוואלוציע, באפרייאונג, אט האסטו דעם פראפיט פאר דיין ארבעט.

און איך? איך האב זיך ניט אף וואס צו באקלאגן, די מענטשן דא, זיינען זייער גומע, מיר האבן דא א גרויסע קאמונע, /א גרויס גליק/ און איך האב נאך צו זיצן אינגאנצן 2 יאר און נאכהער וועלן זיך די טויערן עפנען און די פרייהייט וועט מיך באגעגענען.

וער האט דיר אויסגעהאקט די צייט, פרעג איך סארקאסטיש, ענטווערט זי עס פעלן אויס דענטיסטן אין טורמע, געדויערט דאס פאריכטן אביסל לענגער.

רבקה, אנגעטאן אין א טאלסטאי־רובאשקע מיט א רויטן גארטל, שטארק אפגעצערט, אויסגעהאקטע ציין, האט אויך שוין באזיצן אפצושפאלן, זיצנדיק אין תפיסה סובארקולאז, דאך האט זי זיך געהאלטן שטאלץ, מוטיק, בראוו, קיין סימן פון פארצווייפלונג, מיט האפנונג האט זי געקוקט אף דער שיינעדער זון פאר א בעסערע וועלט, פאר א ליכטיקן מארגן און באמערקט, זעסט שיע וי די זון שיינט, זי וועט נאך פאר מיר און פאר אונז אלע־ מען אויך שיינען, דער מארגן באלאנגט צו אונז, ער וועט זיכער קומען.

דער מאטע קומט נאך אמאל מיך באזוכן, די מאמע, די בריידער־קינמאל גיט, האט זי אן פארדראס באמערקט.

דער טורמע־העכטער לאזט וויסן, אז די 30 מינוט זיינען פאריבער, אונזערע אויגן ריידן די לעצטע וערטער רבקה דריקט מיך שטארק צו זיך און איך שטופ איר אין האנד א בריוול מיט געלט, די וועכטער ריסן אונז פונאנדער. רבקה פארשווינדט.

ארויסגיענדיק פון טורמע האט זיך מיר פארגליסט אראפכאפן עטליכע פאטא־בילדער, וי די חברה האבן מיך דורך די גראטעס, מיט הילכיקע אויסגעשרייען באגריסט, א רירנד בילד. מהאט מיך גלייך ארעסטירט, אפגע־פירט צום פראקוראר, צוגענומען די פאטא־בילדער, מיך שטארק אויסגע־שטראפט און שטרענג באפוילן צו פארלאזן לאמזשע אין די קומענדע 24 שעה.

מי איבעראשט בין איך געוואָרן, וען די דרוזשקע פארנדיק מיט מיר צום האקזאל איז פארבי געפארן די טורמע, 5 אזייגער פארטאג, האבן אלע חברים/גרויס אין צאל/מיך באגריסט דורך די גראטן, מיט זייסע, רויטע טיכלעך, מיט געזאנג און לאזונגען - גריס די חברים אין אמעריקא און זאל לעבן - - - פונהאנען זי האבן זיך דערוואוסט אז איך פאר אזוי פרי אהעק, איז געבליבן פאר מיר א רעטעניש, אבער אזא בילד, פון אזעלכע טייערע, הערליכע חברים, לאזט זיך אזוי שנעל נית פארגעסן, הגם עס זיינען שוין אפגעלאפן גאנצע 25 יאר.

דריטע באגעגעניש — אויף דער פרייהייט

דער וואלל־סטריט קראך אין 1929, דער קריזיס אין אמעריקא, האט בייי מיר אפגענומען דעם אפעטיט צו פארן אהיים, האב איך פארבראכט אין איראפא, אין פאריז און וואַרשע, אמיינסטן אין וואַרשע.

מי א זיסער חלום געדענקט זיך נאך היינט יענע הערליכע אונטן און נאכטיקע שפעטיקייט, מיט יענע טייערע הארציקע הונגעריקע חברים, וואו יעדער אונט האט זיך פארענדיקט מי א קאלעדזש קלאס.

מילא נאס נומער 31, אויפן 5טן שטאק, אין א שטיבעלע דלד על דלד, פלעגן זיך אלע אונט אנפאקן אריבער צוי צעוודליק חברים, בייי חברטע שרה גאלדמאן, א בונדיסטקע, וויסנדיק, אז כמעט אלע חברים הונגערן, פלעג איך אפט מיטבריינגען ברויט, הערינג, וואורשט, משקה..פארטרינקענדיק מיט היסע טיי, פלעגן מיר פראטן בציבור אזעלכע וועטשערינקעס, האט איז פאר מיר געווען דער בעסטער פארגעניגן און סהאט מיך נארנישט געקאסט/וויל עסן איז רעסטאראן וואלט מיך געקאסט דאס זעלבע און איך האב זיך מחיה געווען, יענע הערליכע הערשאישע חברים האט האבן געהונגערט האבן זיך אויך מחיה געווען.

איינמאל איז אזא אונט, פלוצלינג, מקלאפט אין טיר, די חברים, יט־דערשרעקענע קוקן זיך איבער.. און קיינער רירט זיך נית פון ט, מהאט געקאנט הערן דאס האסטיקע קלאפן פון די הערצער.. קונדן־אייקיטן האט געזומען בייז אייניקע חברים האבן אויסגעלייקט זיי־ערע קעשענעס...

איך מיט מיין אמעריקאנער פאספארט איז קעשענע האב גיעפנט די טיר און עס שטעלט זיך אריין רבקה. זי איז ארגאניזירטער כאר האבן אלע מיטאמאל אויסגעשריין "רבקה! אייניקע ספאזמירן, היסע טרערן, האלדזן זיך, קושן זיך און מיטאמאל א שטילקייט, קיינער רייד נית, מקוקט זיך נאר אן.

רבקה, געריבט בייז טרערן פון דער באגעגעניש, אבער נאך מער אי־בעראשט האס זי האט מיך דא געטראפן, שמיכלט מיט א טרער. די וועטשע־רינקע איז שוין פארוואנדלט געווארן איז א קבלת־פנים־באנקעט פאר רבקהן, מהאט אף שנעל געבראכט פרישן האורשט, הערינג, לעקעך און ממאכט

א לחיים פארבײסנדיק מיט קורצע באגריסונגען. דער זיגער שטײט ניט און מיר האלטן שוין וויט נאך חצות, אינצידענטיז שארן זיך די חברים ארויס מיט גרויס פארזיכטיקײט, נאכדעם וי איך האב אפגעהורשט דעם סטרוזש... איך מיט רבקהן כאפן א קליינעם שפאציר, זי ענטשולדיקט זיך פאר מיר און בעט מיך, איך זאל איר ניט אהיים פירן און ניט נאכקומען וואו זי גייט. איך האב אויסגעצײכנט פארשטענען איר פארזיכטיקײט..

די אומגעטן האבן מיר פארבראכט צוזאמען, אלע נאכט איז אנאנדערע קאוויארניע, אפט פלעגט זי זיך ענטשולדיקן פאר די פארדעכטיקע פראגן און דערבײ באמערקן, מיר זינען אנגעפילט מיט שפיגענען, מוזיסט שוין ניט וועמען צו גערטרויען. זאג זשע מיר שיע, וער בײזטו, וואס טוסטו אזוי לאנג איז אראפגא, צו וועלכן לאגער געהערסטו, וי אזוי קען זיך אן ארבעטער פארגינגען אזא לוקסוס פון ארומרײזן די וועלט, וער גיט דיר די געלט?

דעם לעצטן אומגעטן בײם געזעגענען זיך, האט זי זיך פאר מיר מתוודה געווען, דער העכערער אינסטאנץ שיקט איר אף וואקאציע. די שטרענגע אינסטרוקציעס זינען קיינעם ניט געטרויען בײז מקען דעם מענטש אויסגעצוכט, אבער דו שיע בײזט דאך אן אינגער, פיר זשע מיך אהיים. בײם טויער אויף מוראנאווסקא 30 האב איך זיך געזעגנט מיט א קליינע, אויסגעדארטע מידל, קראנק אויף סוכאטע, שטארק אפגעצערט, מיט א בלאס אויסגעדארט פנים, א מויל אן ציין, פיזיש אן אויסגעשעפטע, אבער מיט א טיפן גלויבן פאר א ליכטיקן מארגן.

דאס איז געווען רבקה

מײן אמאליקע תלמידה פון רוזשאנער מקוה. מער האב איך רבקהן ניט געזען.

אין 1934, וען מײן פרוי גיטל איז געווען אין ווארשע אף א לוסט־רײזע, האט זי געהאט דאס "פארגעניגן", צו באזוכן רבקהן אין דער זעלבער לאמזשער טורמע. די דראמאטישע באגעגעניש מיט מײן פרוי וועמען זי האט אפילו ניט געקאנט, קאנט איר זיך פארשטעלן. וידער איז רבקה פארשפארט געווארן אויף נאנצע 7 יאר.

אין 1939 האב איך דערהאלטן א גרוס, אז מהאט רבקהן איבערגעפירט אין וארשאווער פאוויאק.

וואו איר געבײן איז אהין געקומען, אוממאר טויט זי האט באגעגנט ווײס איך ניט.

אט אזוי האבן געלעבט, געקעמפט, געפאלן אונזערע בעסטע הערישע הערליכע יונגע, פאר א בעסערע וועלט.

נו, וי געפעלט אײך עפעס די אטמישע וועלט?..

++++++++++++++++++

ג מ י ל ת־ח ס ד־ק א ס ע א י ן י ש ר א ל און קינדערהיים־פלאן.

שוין אנדערהאלבן יאר איז אונזערע לאנדסלײט אין ישראל האבן ארגאניזירט די קאסע, דאס זינען געווען שטערע אנדערהאלבן יאר, אבער אויך גוט־באצאלטע, שטערע צוליב די אנפאלן אויף אט דער וויכטיקע אינסטיטוציע, א שרעקליך נישט דערלאזבארע גליכגילטיקײט פון גאר א גרויסע צאל אונזערע טײערע לאנדסלײט וועמען מהאט באוירקט מיט נישט ריכטיקע ידיעות. אבער אויך גוט באצאלטע, דער רויך פארשווינדט,

אלץ מער און מער פון אונזערע לאנדסלייט דערזיין זיך דעם אמת וואָס עס שטעלט מיט זיך פאר אָט די אינסטיטוציע פאר אונזערע לאנדסלייט אין ישראל און יאָ אויך פאר אונזערע לאנדסלייט איבער דער וועלט.

די ריכטיקע ידיעות דערגרייכן אָדער דורך זשעלעכאָער וועלכע האָבן דורך אט דער צייט באזוכט ישראל אָדער דורך דערגרייכטע ידיעות פון אנדערע באגלויבטע קוועלן און מער און מער פון אונזערע לאנדסלייט רופן זיך אָפּ הארציק מיט זייערע אנגעזעענע באשטייערונגען.

גלייכצייטיק דערקענען אונזערע לאנדסלייט איבער דער וועלט די נישט רעאלקייט פון פלאן פאר א קינדערהיים אין כפר יחזקאל און אלץ מער און מער הערן זיך שטימען פאר אָפּהאלטן זיך פון וועלכן וויטערדיקן שריט אין אָט דער ריכטונג ביז א באשלוס פון א מערהייט זשעלעכאָער, וי מיר וועלן עס זען וויטער, זיינען דאָס אויך שטימען פון די וועלכע האָבן צוגעשטאָגן צו דער קינדער־היים "אקציע". וויטער בריינגען מיר נאָך עטליכע אריינסגעזאָגטע מיינונגען פון אונזערע לאנדסלייט בנוגע די דערמאָנטע פראגן.

==========

שמואל לאקסמאן
בצרון א"
דירה 110, תל־אביב

רעדאקציע פון "זשעלעכאָער בולעטין", שיקאגאָ.

איך בעט אייך צו געבן פלאץ אין אייער־אונדזער בולעטין פאר מיינע עטליכע שורות.

צוליב געוויסע טעמים האָב איך זיך צוריקגעהאלטן ביז היינט פון שרייבן אין אונדזער בולעטין. דאָך, לייענעדיק דעם נומער 3־4 פון מערץ־אפריל, אדר ב" ־ תשי"ד, אין וועלכן איר פארעפענטלעכט אן אויפרוף פון די זשעלעכאָער אין ניו יארק צו די לאנדסלייט אין דער וועלט, אז עס איז ארגאניזירט געוואָרן א קאָמיטעט מיטן צוועק צו באָערן דעם אנדענק פון די קדושי־זשעלעכאָו מיט א לעבעדיקן מאָנומענט אין פאָרם פון א הויז אין דער דוד פינסקי־קינדערהיים אין כפר יחזקאל אין ישראל ־ האָט דאָס מיך געגעבן א ברי בים הארץ פון באגייסטערונג און חשובות פון אזא הילוק וועלק, א גרויסן טאָט, וואָס דער געדאנק דערפון בכלל האָט כשר און הילוק פארדינט פון יעדן באגריסט צו וועלן וואָס אין האָב געשריבן נאָך מיט 3 יאָר צוריק.

אמת־וואָרעם באגריסט דאָרף וועלן דער מאָנומענט־פלאן בכלל פון יעדן בן־עיר, פון אלע זשעלעכאָער לאנדסלייט בכל מקום שהם, ובפרט פון אזא בן עיר וי אין אן "אוד מוצל מאש", א "גלאָזניע" פון פייער ארויסגעראטעוועט, איינער פון יענע וויניצקע על פי נס געראטעוועטע מענטשן, וועלכער מעג מיט פולן רעכט רעאגירן אויפן מאָנומענט־פלאן מיט דעם קלאסישן איכה־מאָטיוו: דאָרף דאָס דאָך זיין א מאָנומענט לזכר פון יענע קדושים וטהורים וועלכע איך אליין האָב באגליט ביז די לעצטע מעג, ביז די סאמע לעצטע שעהן פון זייער מארטירער־לעבן, בימים ההם, אין יענע וויסטע און שוידערליכע טעג, וועו מען האָט זיי צוגוויפ־

געטריבן כצאן לטבח אויפן שול־פלאץ, אוועקצופירן זיי אויף זייער לעצטן לעצטן וועג צו דער עקדה...און נאך מער: אני הגבר, וואס האב זיך נישט געשיידט מיט זיי, נישט בלויז "בחיהם"/בײם לעבן/ נאר אפילו "במותם לא נפרדו"/אויך נאך זייער טויט נישט געשיידט זיך/ און דארפן דארף דאס דאך זיין א מאנומענט צום הילקן און אײביקן אנדענק פון יענע "הנאהבים והנעימים", וועלכע איך אליין האב נאכן מבול ארויסגעגראבן און קובר געווען. דורכגעפירט האב איך עס די הילקע "חסד של אמת" אקציע ממש מיט מסירת הנפש אין מאמענטן פון סכנה, אין טעג, וועו עס האבן גראסירט אין ינער געגנד מערדער־באנדעס, דורשטיקע נאך יעדן לעצטן טראפן ייִדיש בלוט, האב איך אין באגליטונג פון פאליצי מיט מאשין־געווער ארויסגענומען דאס הילקסטע געבײן פון די קדושי־זשעלעכאס, פון די ווסטע און אומרינסטע הפקר־מקומות און זיי געברענגט בכבוד צו קבר ישראל, צוזאמען אין אין ברודער־קבר, וואס האט מיך געקאס ממון און דמים וואס איך האב בײ קינעם נישט צוריק געמאנט און וועל קינמאל בײ קינעם נישט מאנען חלילה. און דאס וואס איז געטאן געווארן איז נישט בלויז לכבוד פאר די מתים די אומפארגעסלעכע, נאר אויך לכבוד אײַך לעבעדיקע און לכבוד אונדז לעבן־געבליבענע, זי די גמרא זאגט: "קרא דשכבי" און "יקרא דחיי" /סנהדרין מ"ו, ע"ב./

עס וועט זיין נענוג בלויז אנצוויזן אויף יענע געציילטע זשעלעכאווער וועלכע זיינען דערבײ געווען, בעת דער ערשטער עקסהומאציע אין זשעלעכאס גופא. געוואלטיקט האבן אלע אין נארוואלין און פון דארט קין זשעלעכאס האבן מיר שוין געמוזט פארן באגליט פון פאליצי מיט הויפט און וויצע־קאמענדאנט בראש. אויך וועו אונדזער פרינט בײראך פערקאל פון קאנאדא האט אויסגענוצט די געלעגנהײט צו באזוכן זשעלעכאס, וועו איך בין געפארן קין טשעכאמין בײ סטאצק, דורכצופירן אן עקסהומאציע פון זשעלעכאווער פארטיזאנער און אויך די פאמיליעס איטשע גאדל וויציער און דוד ליכטנשטיין.

איך בין נישט געפארן מיט קין פלאן, נישט מיט קין מאפע וואס זאל מיר אנווייזן געווען די פארוואַרפענע מקומות.. געמוזט אפשלאגן די טירן, כלומרשט פון אונזערע פריינט, פון די געווען מאכט־ארגאנען און לאקאלע פאקטארן און ענערגיש פאדערן זיי זאלן אנווייזן די ערטער וואו עס רוט דאס געפֿיין פון אונזערע קדושים.

און דאס אלעס־איך איינער אליין, אן שום מיטהילף פון קינעם, איך באדויער און באדויער עד היום, וואס בײ די אלע אײַערמענטשלעכע אנשטרענגונגען, איז עס דאך נישט מעגליך געווען צוזוויפצוגעמען און צוזאמענברענגן אלע אונזערע קדושים, וועגן וועלכע מהאט געוואוסט וואו זיי געפינען זיך, כאטש אפגעבן זיי דאס אינציקע שטיקל כבוד - האחרון, קבר - ישראל. חבל, חבל, דאס איז נישט מין שולדן - וועו עס איז דערין שולדיק? - נו, וועגן דעם וועלן מיר אנאנדערשמאל רײדן...

עס וועט מין אײך, זיין באגריפליך איצט, פאר אלע אונזערע זשעלעכאווער פריינט, פארוואס מיך האט געגעבן אזא ברי בײם הארץ, דערהערנדיק די לאזונג "מאנומענט". איך קאן אבסאלוט נישט זיין גלייכגילטיק צום פראיעקט פון א דענקמאל פאר זשעלעכאווער קדושים, וויל דער ענין איז בײ מיר העכער און הילקער וי בײ וועמען עס איז אנדערן, וויטערן בן־עיר, וועלכער האט נאר גהערט די "בשורות־טובות" פונדערווײַטנס, העכער וי בײ די, וואס איך האב זיערע מאמעס, בריידער און שוועסטער און פריינט

געבראכט צו קבר ישראל און פון זיי נישט דערוואַרט און נישט דערהאלטן קיין אײן געשריבענעם בריוו. איך פארלאנג נישט קיין דאנק חלילה און נישט קיין אנערקענונג פון אײך, ליבע פרײנט, זײט מיר געזונט און שטארק. מיר דערגרײכט דאָס בײז דער "זיבעטער ריפ", מיך רירט עס אן אין סאמע פינטעלע, אין דער "נקודה שבלב", מיר שטײט דאָס אזוי נאָנט צום הארץ, וי נאָנט אײך בין געשטאנען צום הארץ און אין הארץ פון חורבן און קרבן!..

נישט קוקנדיק וואָס עס איז שוין די 12טע יאָרצײט, שטי אײך נאָך בײם ראנד פון די קברים פון אונזערע פרײנט בכלל און פון מײן טײערע פאמיליע. אײך צוזאַמען נישט, אז דער זכר פון די זשעלעכאָוער קדושים איז בײַ יעדן טײער און הײליק, אײך זאָג נאָר: אויב בײ אלעמען איז ער קדוש, בײ מיר איז ער קודש קדשים. זײער אנדענק לײגט וי א הײליקער פאָרמעט אײנגעוויקלט בײ מיר אין הארץ - א מזוזה שבנפש, די מאָטיוון פאר מײן "נענטערע נאָנטקײט" איז שוין יעדן באקאנט.

דערמיט וואָס אײך האָב דעם ערשטן הילין כבוד אָפגענעבן אונזערע קדושים פיזיש, גיסטיק און מאטעריעל, איז אָט פאָרוואָס אײך נעם זײ דיר רעכט, די מאָראלישע רעכט, אריינצורידן אין דער אקטועל-נעוואָרענער מענומענט-פראגע און צו זאָגן א דעה אין דעם בוי-פלאן פון דעם הילין ווערק און צו אפעלירן צו אונזערע חשובע ארגאניזירער-קאָמיטעט מיט ליבל גרייצער בראש, אז אײַר זאָלט רעוידירן אײער באשלוס בנוגע דעם מאָנומענט אין כפר-יחזקאל וועלכער שטימט נישט מיט די פונקטן 6,5,4 פון אײער אײגענעם אויפרוף אין זעלבן בולעטין.

אנשטאט כבוד און א הילין אנדענקונג פאר די קדושים און צעמענטירן אן אחדות פון אלע זשעלעכאָוער, קאָנט אײַר שאפן פארקערט א פארשוועכונג פאר די קדושים און א צעשפליטערונג בײ די לעבעדיקע.

1. קודם דארף מען פרעגן די קדושים אליין און הערן זײערע לעצטע ווערטער - די צוואה-ווערטער. אײך מײן דאָס יענע צוויי הילין און אײַבּיקע ווערטער, וואָס האָבן געפלאטערט אויף די גוסס-ע ליפן אין דער לעצטער סעקונדע פון יציאת-נשמה - "ש מ ע - י ש ר א ל" און א ר ץ - י ש ר א ל אין אינטערפעטיר די צוואה-ווערטער: דאָס פארהילין און פאריבּיקן זײער אנדענק דארף זײן ידיש און נאציאָנאל-דאָס איז קלאָר וי דער טאָג.

2. אומגעקומען זענען אלע, נישט אלס פאָליטיש פארטײ-חברים נישט אלס חסידים אדער מתנגדים, אלס פריי אדער פרומע, רייכע אדער ארעמע, רעכטע אדער לינקע, נאָר אינציק און אליין אלס ייִדן, לכן דארף דאָס פארהילין און פאריבּיקן זײער אנדענק זײן קרישטאל-רײן ייִדיש און אינערפארטײיש דאָס איז קלאָר וי די זון.

3. דער פלאן פאר דעם דענקמאל-דאָס אינציקע ידיש לאנד אויף דער וועלט - מדינת-ישראל, וועגן דעם קאָנען קײן צוויי מינונגען נישט זײן.

4. דער ציל און די תכלית-שטרעבונג פון מאָנומענט דארף זײן אין דעם זין און אין דעם גיסט פון דער נישט געשריבענער צוואה, אָבער דער דענקמאל דארף ווערן געבוים אויף אזא אָרט וואו עס געפינען זיך די מערהייט זשעלעכאָוער, אז יעדער אײנגעוויקטער זאָל עס קאָנען צו יעדע

צײט באזוכן, אָבער נישט אויף אזא אָרט וואו עס געפינען זיך בכלל נישט קײן זשעלעכאָוער און וואו סאיז שוער צוצעקומען. וואו איז די לאָגיק? אז זשעלעכאָוער ווילכע וואוינען אין וואַרשע אדער לובלין זאָלן מאכן א מאָנומענט אין מאטשעוויץ? אויך צוויפל נישט אין דער גוטער מינונג פון פרײַנט אישטוב און ליבל גרײַצער, נאָר זײ זײנען אַרײַנגעפירט געוואָרן אין א טעות.

5. דער אלגעמיינער כאראקטער פון מאָנומענט דארף זײן א ניטראל־פאָלקסטימליכער, מיט א קולטורעלן אָדער פילאָנטראָפישן הילפס־פראָגראם, וואס זאָל אויסשליסן יעדע טענדענץ נינונג, פארמידן רײַבונגען און אנטאגאניזמען און צעמענטירן דעם שלום און אחדות צווישן דער זשעל. משפחה.

6. אזויווי דער מאָנומענט־פראָיעקט איז בעצם אזאך פון גוטן וויל און פון גוטן מין פון אלע פרײַנט וואס וועלן מיט זײער בישטײער זיך באטײליקן אין דער פארווירקלי־כונג פון פראָיעקט, דארף דער מאָנומענט געבויט ווערן לויט דעם רצון און הסכם פון אלע באטײליקטע מיטבויער בכלל און פון די זשעלעכאָוער אין מדינת ישראל בפרט.

איך בין נישט אויסן דערמיט צו קריטיקירן די קינדערהיים אין כפר יחזקאל, בדרך כלל וועט געווים יעדער קינדער־פרײַנט און פרײַנט פון ישראל מודה זײן, אז א קינדערהיים, אפילו אין א דאָרף פון ישראל איז א דבר טוב וסוב מאוד און ווען א רײַכער יד אָדער אן אָרים קהל איז מנדר א היפש סומע צושטײער צו נאָך א בנין וואס די ישראל־רעגירונג זאָל אויף אירע עיקר־קאסטן צובויען צו א קינדערהיים אין אונזער לאנד, איז דאס געווים אן אקט פון נדבת הלב און אהבת ישראל, אָבער א לעבעדיקער מאָנומענט אויף אזא חיליק־גרויסן בריידער־קבר פון א גאנצן קדושים־דור, פון א שטאָט וואו עס האָט אמאָל געשוועבט דער גײַסט פון קדושת לוי, און די גזע פון יוד הקדוש — איז דאס נ י ש ט.

אמת, די פינאנס־מעגליכקײטן אונזערע זײנען לפי־ערך שוואַך, צו קאָנען זיך פארמעסטן אויף אימפאזאנטע מאָנומענטאלע בוי־פלענער אויף א גראנדיעזן פארמעסט, אָבער, דאס פאראנענע שוואכע ביסל מעגליכקײטן דארף דאָך נישט נאָך מער פארשוואכט און פארבלאסט ווערן דורך אזא מין צושטײער געבן א ...5טן — און לאָמיר שוין אפילו זאָגן — א 4טן ראַד צום קינדער־וואָגן אין כפר יחזקאל..

אין די דערמאָנטע 6 פונקטן האָב איך נישט פרעציזירט און אפילו נישט קאָנקרעטיזירט קײן שום דעפיניטיוון פּארשלאג, וואס מען זאָל טאָן, וואס מען זאָל גרינדען, עס זײנען פאראן פארשידענע פראָיעקטן און מעגליכקײטן וועלכע דארפן גרינטליך און בכובד ראש באהאנדלט ווערן עס דארף פאָרקומען א מינונגס־אויסטויש, אויסקלײַבנדיק אײנעם פון די בעסטע פון אלע און מיט א רוב דעות פון אלע אָנגענומען ווערן אין די ראמען פון א קינדערהיים וואס זאָל זײן א כבוד פאר די קדושים און גלײכצײטיק פאר אונז לעבעדיקע.

די אנגעגעבענע 6 פונקטן זיינען נישט מער, אָבער אויך נישט וויניקער וי אויסגאנג־פונקטן, ד.ה. אלגעמיינע, אָבער פרינציפיעלע שטאנד־פונקטן, פון וועלכע מטאָר זיך נישט אָפזונדערן, בעתן אָנעמען דעם אָדער יענעם באשלוס און נאכן אָנעמען א באשלוס דארף מען דעם פרעיעקט איבערשיקן נאָך אמעריקא צו אקצעפטירן.

איך האף ליבע פריינט, אז איר וועט נעמען אין אכט מיין דערקלערונג און ענדערן אייער באשלוס.

ש. לאקסמאן

כפר יחזקאל - פרעיעקט

לעצטענס האָבן אייניקע איניציאטארן פון פלאן פאר א כפר־יחזקאל קינדערהיים־מאָנומענט ארגומענטירט, אז צו עס איז יא אָדער נישט ריכטיק דער צוגאנג פאר שאפן דעם א.ג. דענקמאָל פאר אונזערע קדושים, בלייבט אָבער דער פאקט, אז אלע די וועלכע האָבן צוגעטראָגן פאר אט דעם פאָנד, זיינען דערפאר, און די וועלכע האָבן נישט בייגעשטייערט, האָבן נישט קיין רעכט צוזאָגן א דעה.

הייל איך דאָ אויפמערקזאם מאכן, אז

1. דער פאקט אז די וועגדונג פארן דערמאָנטן פאָנד איז געווען צו אלע זשעלעכאָער באזייט, אז דאָס איז א פראגע וואָס איז נוגע אלע אונזערע לאנדסלייט/אפילו לויט דער אומדירעקטע מיינונג פון די איניציאטארן.
2. נאָכן קומען צו א פארשטענדיקונג פאר א געמיינזאמען פלאן, וועלן זיכער די מערהייט זשעלעכאָער וועלכע האָבן נאָך נישט בייגעשטייערט זיכער צוטראָגן זייער חלק לויט זייערע מעגליכקייטן.
3. אין אלע אקציעס וואָס מיר האָבן דורכגעפירט/און געווען איז דאָס א גרעסערע צאָל/האָבן זיך אויך נישט אלע זשעלעכאָער באטייליקט מיט באשטייערונגען, דער בעסטער ביישפיל איז דער יזכור־בוך, וועלכער קאָסט אזויפיל און א גרויסע צאָל האָבן נאָרנישט בייגעשטייערט. וואָס זשע מיינט עס? איז דער יזכור־בוך דאָס איינגעטוס בלויז פון א גרופע? נ י ן ן דער יזכור בוך געהער און איז דאָס איינגעטוס פון אלע זשעלעכאָער איבער דער וועלט.
4. און די הויפט זאך. איך הייל ציען די אויפמערקזאמקייט פון די דערמאָנטע איניציאטארן, צו פאָלגענדע דערהאלטענע בריוו פון זשעלעכאָער וואָס האָבן צוגעטראָגן צום דערמאָנטן פאָנד.

פון באָגאָטא שרייבט מען מיר: געקומען א זשעלעכאָער און פארגעשטעלט א פלאן פאר א יתומים־הויז אויפן נאָמען פון די קדושי־זשעלעכאָער, וואָס זשע האָבן מיר געוואוסט וואו דאָס ארט איז און זיכער איז זיגלאָז צו מאכן א דענקמאָל נאָך זשעלעכאָער אומגעקומענע־אין לובלין אויב זשעלעכאָער זאָלן וואוינען אין זשעלעכאָ, אויך האָבן מיר איינגאנצן נישט געוואוסט וועגן דער קעגנערישע שטעלונג צו אט דעם פרעיעקט מצד די זשעלעכאָער אין ישראל.

פון קאָסטא ריקא שרייבט מען:

מיר זיינען וויט נישט געווען איינפארמירט וי געהעריק וועגן דעם פלאן פאר א דענקמאָל אין פארם פון א קינדערהיים אין כפר יחזקאל, יעצט וויסן מיר וי די זאך זעט אויס אין דער וירקליכקייט.

די זשעלעכאזער קאלאניע אין בראנקילא, וועלכע באשטייערט צו אלע אקציעס און וועלכע האבן זיך אויך באשטייערט פארן אויבנדערמאנטן פאנד שרייבט: רעכנענדיק זיך דערמיט אז דאס ארט כפר יחזקאל, וואס עס האבן אויסגעקליבן אונזערע לאנדסלייט ליבל גרייצער און אישטוב, איז וויט פון וואו זשעלעכאזער וואוינען און וויפל צייט א זשעלעכאזער וועט דארפן פארלירן כדי צו באזוכן דאס דערמאנטע ארט האלט דרייבער די זשעל. קאלאניע אין בראנקילא, אז מען זאל צוואלטן און הערן די מינונג פון אלע זשעלעכאזער איבער דער וועלט.

מיר איר זעט, איניציאטארן פאר אט דעם פלאן, איז נאכדעם וי אונזערע זשעלעכאזער /ארייגרעכענדיק די געלט־געבער/האבן זיך אינ־פארמירט וי דער פלאן זעט אויס אין דער וירקליכקייט און די באצי־אונג צו אים מצד אונזערע לאנדסלייט אין ישראל, זיינען זי וויט פון צו זיין באגייסטערט פאר אט דעם פלאן. דרייבער, לאמיר זיך אלע פארשטענ־דיקן, לאמיר דורך אט דער אקציע בריינגען אייניקייט און נישט צעריסנ־קייט אין דער זשעלעכאזער משפחה.

מיין פארשלאג

פאר אלעם וויל איך דערקלערן, זיכער וואלט איך געוואלט זען מיין אריגינעלן פלאן, פאר זשעלעכאזער הייזער פארווירקליכט, דאס איז אבער יעצט, נאך וויניקער וי פריער מעגליך דורכצופירן. דרייבער לאמיר זיין רעאל.

וען אט די ווערטער וועלן דערגייכט צו אונזערע לאנדסלייט, וועט דער יזכור־בוך שוין האבן דערגרייכט אלע ערטער, וואו נאר עס געפינט זיך א זשעלעכאזער. מיט שטאלץ קען איך דערקלערן, אז אונזער יזכור־בוך איז דער וירדיקסטער מאנומענט פאר אונזערע קדושים און דער גרעסטער אוצר און פרעסטיזש פאר אונזערע לאנדסלייט אומעטום. דאס איז א מאנומענט וואס יעדער האט בי זיך אין הויז, א מאנומענט וואס וועט בלייבן לדורות, א מאנומענט וועלכער וועט פארהיטן אין ביבליאטעקן איבער דער וועלט, א מאנומענט וועגן וועלכן עס שרייבט די גאנצע ייִדישע פרעסע איבער דער וועלט, א מאנומענט מיט וועלכן טויזנטער מענטשן האבן זיך שוין באקאנט אויף דער אויסשטעלונג "300 יאר ייִדן אין אמעריקא" אין ניו יארק, א מאנומענט וואס קיין שום אנדערער קאן אים נישט פאר־טרעטן.

דארפן מיר נאכדעם וי מיר האבן אט דעם מאנומענט, זוכן עפעס א פארוואנדל, וואו מיר וועלן אינזיינען האבן, אז מיר זאלן פאר אט דעם געלט נישט קאנען שאפן עפעס מער נוצליכעס ? ? ?

און אויב טייערע פריינט, אז צו אט דעם מאנומענט וועלכער פאר־שאפט כבוד די לעבעדיקע און רום פאר אונזערע קדושים, אז צו אט דעם מאנומענט האבן מיר נאך א דענקמאל אין פארם פון א גמילת חסד קאסע אין ישראל אויפן נאמען פון די קדושי זשעלעכאז, וואס איז לויטן וואונש פון אונזערע קדושים און פאלן נוצן פון אונזערע לעבעדיקע, דארפן מיר זוכן וואו צו גיבן געלט, אדער מיר דארפן באפעסטיקן די שוין פאראנענע דענקמעלער?

דער יזכור־בוך איז פארענדיקט, אבער וואס איז וועגן דער גמילת חסד קאסע ?

עס זיינען צו מיר אריינגעקומען בריוו מיט א פארשלאג: אזויווי מיר זיינען אינטערעסירט אז אויך אונזערע קינדער זאלן זיין באקאנט מיט

דעם וואס איז געווען די געבורט־שטאט פון זייערע עלטערן, אז זיי זאלן ווייסן וועגן זייער לעבן ליידן און קאמף, וועגן זייער אויסלעבן זיך, זייערע דיק אויך אינטערעסירט אז די נישט ייִדישע וועלט, די שפאניש רייִדנדיקע און די ענגליש רייִדנדיקע זאל זיך דערוויסן געניי וואס אונזערע קדושים האבן דורכגעליטן אין זייער מארטירער־חעג, שלאגט מען פאר, אז מיר זאלן אידערזעצן אונזער יזכור־בוך אין ענגליש, העברעאיש און שפאניש. די 3 שפראכן וואס די קינדער פון די זשעלעכאזער וואלטן געקאנט באנוצן.

איך וועל דאס דערציילן צום פארשלאג, אונטערשטרייכנדיק דערבייִ, אז אין דעם פאל איז דאס פון מין זייט בלויז א פארשלאג, צום ארויסזאגן זיך פון אונזערע לאנדסלייט און איבערהויפט פון די וועלכע האבן צוגעטראגן צום מאנומענט־פאנד.

מין פארשלאג איז

אזויווי מיר האבן דעם מאטעריאל, בלויז דאס איבערזעצן פאדערט זיך, אזויווי מיר האבן אויך די קלישעס, זאלן מיר באשטימען אז 3 טויזנט דאלאר פון געשאפענעם געלט וועלן איבערגעגעבן צום פארפעסטיקן די גמילת חסד קאסע אין ישראל.

אלע זשעלעכאזער וועלכע האבן זיך נישט באשטייערט צום דערמאנטן פאנד, טראגן צו זייער באשטייערונג לויט זייערע מעגליכקייטן, פון וועלכע עס באקומט זיך דער פאנד פארן איבערזעצן דעם בוך.

מיטן גאנצן געלט פארוואלטעט פריינט לייבל גרייצער.

עס וועלן איינגעשטעלט 3 קאלאמביא פאר דער שפאניש איבערזעצונג, אין קאלאמביא פאר דער העברעאיש איבערזעצונג, אין אמעריקא פאר דער ענגליש איבערזעצונג. אין אמעריקא וועלן אנפירונג איבערגעגעבן צו פריינט לייבל גרייצער.

וואו נאך איך וועל קאנען מיט עפעס צוהעלפן, וועל איך זיין גליקליך דאס צו טאן.

געדענקט מייערע פריינט, אז דאס קאן זיין א ווערק, נאך בייז איצט ניט אין דער געשיכטע פון יזכור־ביכער און דאס וועט קאנען ווערן פארשפרייט וויט אויסער די גרענעצן פון אין לאנד און וויט אויסער די גרענעצן פון אונזערע זשעלעכאזער און האפנטליך ברייגען א דערנענטערונג צווישן אלע אונזערע לאנדסלייט איבער דער וועלט.

פארטראכט זיך איבער מין פארשלאג און זאגט זיך ארויס, וואס פריער אלץ בעסער.

אייער לייבש

++++++++++++++++

נאך עטליכע ווערטער
וועגן דער גמילת חסד קאסע אין ישראל

ניו יארק משה בארוכאוויטש

קרא בגרון אל תחשך כשופר הרם קולך.

דער נביא זאגט "קרא בגרון אל תחשך כשופר הרם קולך", דאס מיינט, כאטש דו זעסט אז מען הערט דיך נישט און מען פאלגט דיך נישט, שבער דו, פארמייד נישט דאס וואס דו האסט צו זאגן, ובפרט וען אונזער בול. איז דער לעצטער.

איך האלט פאר א חוב צו מאנען און בעטן בייַ אייך, העלפט צו דער עקזיסטענץ פון די אזוי אונז טייערע אינסטיטוציע "גמילת חסד קאסע,

וועלכע טוט ב"ה בײַ היינט אזא שײַנע ארבעט,

איך האָב שוין פיל געשריבן וועגן דער גרויסקייט פון דער מצוה גמילת חסד, אז עס וועט מקוים ווערן וואָס דער נביא זאָגט וויטער אז, " חקרא ו"ד יענה", אז דו וועסט רופן צו ג"ט ב"ה וועט ער דיר ענטפֿערן איך בין זיכער אז מדאָרף בלויז דערמאָנען וועגן אָט דער נאָכעלער מצוה דערמאָנען און וידער דערמאָנען, די דער נביא זאָגט"רוף און הער נישט אויף צו רופן, היינט נאָר אויף דײַן קול". און צוליב דעם וועל איך זיך דערלויבן וידער צו שרײַבן וועגן דער זעלבער טעמא, כאָטש איך האָב שוין עטליכע מאָל וועגן דעם געשריבן, אז וויר עס וועט העלפן די ג"ח קאסע וועל איך אים פֿאַרעכענען גלײַך ער וואָלט מיר אליין געהאָלפן. לידער האָט זיך בײַ היינט נישט געפינען קיין אינער פון אונזערע לאנדסלײַט וואָס זאָל מיר ענטפֿערן אויף מײַן אפיל. צו האָב איך נאָר קיין פֿרײַנט נישט? פֿאַרוואָס האָבן זיך נישט אָפּגערופן די וואָס האָבן פֿאָרט אמאָל געהאט פון מיר גרויסע טובות און האָבן דאָך מיר אזויפיל צוגעזאָגט וועו זיי האָבן באַדאַרפן מײַנע טובות און יעצט הערן זיי נאָרנישט מײַן רוף וועגן הילף.

איך האָב געהערט פון מײַנס א פרײַנט, אז עס שטײט אין די תורה"אם כסף תלוה את עמי את העני עמך", טײַטשט ער, אז די אלע פאר־מעגנס וואָס א מענטש האָט נעמט ער זיי נישט מיט זיך נאָך 120 יאָר, אָבער דאָס גמילת חסד וואָס מען טוט־את העני עמך, דאָס נעמט מען יא מיט זיך. דאָס איז דער טײַטש, דאָס געלט איז עמך, מיט דיר, איז דאָס דאָך דער בעסטער אינוועסטמענט, אז די עטליכע דאָלאר וואָס מיר וועלן געבן פאר דער גמילת חסד קאסע, דאָס וועט מען יא מיטנעמען מיט זיך אויף אייביקייט.

דער תלמוד זאָגט"רוצה אדם בקבשלו יותר מחשעה קבים של חבירו" איז דער טײַטש, אז א מענטש וויל שטענדיק זיין איגן מעסטל מער וי 9 מעסטלעך וואָס געהערן צו זיין חבר, פרעגט מען, וואָס איז דאָס אָפּגע־שאצטע מעסטל געגן נײַן מעסטלעך? נאָר די מיסן אז יעדער דארף געבן מעשר פון זיינע פארדינסטן, דאָס היסט א צענטל פון די איינקונפטן און בײַ צדקה און גמילת חסד שטײט דאָך "והלך לפניך צדקך" איז דאָס וואָס מען גיט צדקה און גמילת חסד, דאָס נעמט מען מיט זיך אויף אייביק, וי אויבן געזאָגט, אז דאָס געלט וואָס דו וועסט בארגן, איז עמך, דאָס מיינט מיט דיר, אויף אייביק און דאָס איז דער טײַטש, אז יעדער וואָס וויל זיין איגן מעסטל, דאָס מיינט דעם מעשר, דאָס איינע מעסטל וואָס ער גיט איינס פון 10, וויל ער דאָס מער וי די אנדערע 9, וויל די 9 מעסטלעך זיינען דאָך נישט זיינע, די 9 וועט ער דאָך נישט מיטנעמען נאָר דאָס איינע וואָס ער האָט נעגעבן מעשר, און דאָס מיינט דער תלמוד אז"רוצה אדם בקב שלו מחשעה קבים של חבירו", וויל נאָר דער איינער קב בלייבט שלו.

וועו יעדער פון אונז זאָל זיך פֿאַרשטעלן די גרויסקייט פון די מצוה און דעם נוטן טאָט העלפנדיק די קאסע, אז עס זאָל מעגליך זיין צו געבן א הלואה יעדן איינעם וועלכער בעט עס, וואָלט ער זיכער געשיקט זיין באשטײַערונג בחשועת חן און איך גלויב פֿאַרט, אז יעדער וויל מיט־העלפן נאָר מדאָרף אים דערצו דערמאָנען און טאקע כסדר דערמאָנען און האלט עס פאר א זכיה צו קאָנען דערמאָנען, אז איך זאָל זיין דער שליח צו די גרויסע מצוה.

איך וויל האָפן אז דאָסמאָל וועלן מיינע רייד געפינען בײַ איך דעם נעהערקן אָפּקלאנג וי עס שטײט "ישראל נחבעים ונותנים" און איר וועט וי אמעיכסטן אריינשיקן אייערע שיינע באשטײַערונגען פאר דער גמילת חסד

קאסע און אין זכות פון דער גרויסער מצוה, וועלן מיר געהאלפן ווערן מיט כל טוב

אייער לאנדסמאן און פרייַנט מ. ב.

באָל פון די בילגאריַיער לאנדסלייט

מאַרגען, שבת אוועקט וועט אין גרעיס סענטראל פאַלעס, 96 קלינטאן סטריט, נ. י. פאַרקומען דער באָל פון די בילגאריַיער לאנדסלייט. דער נאנצער פראפיט פון דער אונטערנעמונג וועט גיין צו העלפען גרינדן א ליי־קאסע אין ארץ ישראל פאר די בילגאריַיער לאנדסלייט.

די ליקווער יאָנג מען האבען א "ליי־קאסע" אין ישראל

שבת אוועקט, דעם 5טען מערץ, ווערען זיך צוזאַמענקומען אלע פרייַנט און לאנדסלייט פון "די לר קאָווער אינדעפענדענט יאָנג־מען" צו העלפען פייערען זייער 45־יאָ־רינגן יובילעי. צו דעם באנקעט און מאנץ, וואָס קומט פאָר אין פראָ־מוירנאל קלוב הויז, 110 וועסט 48טע גאס, ניו יאָרק. ווי אויסער דעם, וואָס זיי ווילען פארברענגען אַן אַוועקט אין גרויס פארגענינגען, ווילען זיי נאָך טאָן א גרויס מצוה, וווייל דער נאנצער פראפיט נייט פאר א הייליגען צוועק — י"א! פאר די "ליי־קאסע", וואָס די לר־קאָווער האבען נעשאפען אין מדינת ישראל צו העלפען זייערע קרובים און לאנדסלייט, וואָס אין נעשאפענע נעווארן פון פרעז. גרליה פעלצ־מאַן, וויים־פרעז־דענט. דזשיוויאַס בראון, און די נאנצע ארגאניזאציע.*)

פרייַנט באָרוכאָוויטש האָט אונז צוגעשיקט 2 אויסשניטן פון טאָג־מאַרגן זשורנאל, פון 25טן פעברואר וועגן אן אונטערנעמונג פון די בילגאריַער לאנדסלייט אין ניו יאָרק צו גרינדן א ליי־קאסע אין ישראל פאר זייערע לאנדסלייט. און פון 4טן מערץ וועגן אן אונטערנעמונג פון די לוקאָווער /י"א, אונזערע נאָנטע שכנים/לאנדסלייט אין ניו יאָרק פאר זייער ליי־קאסע אין ישראל. אדאנק פרייַנט באָרוכאָוויטש

עס פרעגט זיך אָבער, וועלן זיך אונזערע לאנדסלייט אין ניו יאָרק "די ערשטע זשעלעכאָער פראָגרעסיוע סאָסייעטי" אויך דערטראכטן צו עפעס ענליכעס?

פון וועגזועלא שרייבט מען:

לייענדיק די פארשידענע מיטונגען וועגן א מאָנומענט פאר די אומ־געקומענע קדושים פון זשעלעכאָוו צו וועמענס פּאָנד איך האָב צוגעטראָגן לויט מיינע מעגליכקייטן האלט, אז אזוי ווי עס לעבן אין ישראל זשעלעכאָווער אין באדינגונגען וועלכע דארפן ווערן אויסגעפּאָרט, איך האָב אינזינען א וואויטונג, מעגליכקייטן צו מאכן א לעבן א.א.אלץ זאכן וועלכע ליגן אין דער קאמפּעטענץ פון א גמילת חסדים קאסע, האלט איך אז די גמילת חסד קאסע דארף נעמען פון די געלטער געזאמלט פאר א מאָנומענט. איר ווילט דאָך נישט טייַערע פרייַנט אז מיר זאָלן שטיין פאר א לאנג צו שטעלן א מאָנומענט פאר די "ווינק לעבן־נעבליבענע?

לאָמיר דעריבער פאר אלעם נעבן א מעגליכקייט צו גמילת חסד קאסע צו העלפן די וועלכע נויטיקן זיך אין א הלואה און דאן האָט יעדער זשעלעכאָווער א רעכט זיך ארויסצוזאָגן אין אוואסאר פארם מיר ווילן א מאָנומענט פאר די קדושי זשעלעכאָוו.

++++++++++++

די באציאונג פון די זשעלעכאָווער צו זייער נ"ח קאסע

די נאנצע צייט פון מין ארבעט מיט אונזערע זשעלעכאָווער, האָב איך דעם פולן צוטרוי צו דער איבערגעבנקייט פון אונזערע לאנדסלייט צו די נויטן פון זייערע פרייַנט, אנדערש וואלט איך נישט געקאָנט אזוי דערפאָלגרייך דורכפירן אזויפיל אקציעס.

איז געקומען דאָס אנטשטיין פון דער גמילת חסדים קאסע אין ישראל וואָס אזוי איך ווי א נאָר גרויסע צאָל פון אונזערע לאנדסלייט האָבן מיט רעכט געהאלטן/און בין איך איינט אזוי/אז אָט די ארבעט דארף אונז זיין אמיינסטן נאָנט, ווייל א דאנק אָט דער אינסטיטוציע האָבן מענטשן א מע־

ליקקיט זיך צו שטעלן אויף אינגע פיס און דאס אלץ אויף א בכבודיקן אופן, קינער גיט זיי נישט קיין נדבה. דורך אט דער ארבעט, מיט יעדע צוגעשיקטע סומע באריכערן מיר די ישראל-מדינה, מיטן פארבעסערן די לאגע פון אונזערע לאנדסלית אין ישראל העלפן מיר דאס ידישע לאנד איבערצוקומען די קריזיס-יארן, האב איך דעריבער, אויפן גרונט פון מין דערפארונג מיט אונזערע לאנדסלית, דערמארט אויך א גיכן און וואעמען אפרוף.

אבער דאס ארגאניזירן אין דערזעלבער צייט אנאנדערע אקציע און דאס פארשפרייטן פארשידענע ווערסיעס ווען אט דער נייער אינסטיטוציע, האט אריינגעבראכט א געוויסן צוריק-שטויס אין דער ביז איצטיקער האנדלונג פון אונזערע לאנדסלית.

פון פאנאמא האט ביז איצט בלויז אין לאנדסמאן ביגעשטיערט, פון באגאטא האט בלויז געהאט אין לאנדסמאן ביגעשטיערט, פון קאסטא-ריקא האבן בלויז געהאט ביגעשטיערט די בריידער באראכאוויטש, פון ארובא בלויז די פרייַנט העפנער, פון ניו יארק בלויז פריינט באראכאוויטש און אין דערזעלבע צייט האבן זיך אונזערע לאנדסלית אין ישראל באשטיערט מיט וואס זיי האבן געקאנט, סאיז אבער נישט גענוג געווען צו געבן דערפון געהעריקע הלוואות און זיי האבן געמוזט זיך באניגען בלויז מיט 100 פונט א הלוואה וואס איז נישט פיל בעסער ווי גארנישט.

ווי איך האב געפילט? פארבייטערט, שטארק פארבייטערט, איך האב ביי זיך געפרעגט, פ א ר ו ס ? פארוואס אזא שרעקליך קאלטע באציאונג?

אבער דער גרונטער חוש פון אונזערע זשעלעכאזער האט אויך אין איצטיקן פאל נישט געלאזט זיך פארטומלען, נישט געלאזט פארריכן די ציין מיט אויסגעטראכטע, נישט רעאלע פלענער. און געקומען איז די אויסניכטערונג א דאנק דעם געהעריקן אפרוף פון די כמעט פולע צאל פון אונזערע לאנדסלית אין ישראל, פארשטעלעניריק די זאך וויי זיי זעט אויס אין דער ווירקליכקייט.

קיין קאסטא ריקא איז געקומען אונזער זשעלעכאזער לאנדסמאן און פריינט וועלכער וואוינט שוין פאר יארן אין ישראל און וועלכער איז גענוי באקאנט מיט די אומשטענדן אזוי פון דער קאסטא און פון איר ווירטשאפט פאר אונזערע לאנדסלית און אויך וועגן דער פראגע דענקמאל.

און ווי שטענדיק טוען זיך נישט זאכן אליין, עס האט זיך געפאדערט ארבעט, און אסך ארבעט כדי אויפצוועקן די גלייכגילטיקייט, אבער אויב האבן זיך נאר אונזערע לאנדסלית אויפגעוועקט איז וועק אן ארבעט. פריינט ישראל בראן האט זיך גלייך געשטעלט צו דער מיטהילף פון פריינט מענדל און דער אפרוף מצד אונזערע לאנדסלית אויף דער וועגדונג פון אונזערע אויבנדערמאנטע פריינט איז געווען א קאלאסאלער/ווייטער גיבן מיר די ליסטע פון ביישטיערער פאר אט דעם צוועק/

און קאסטא ריקא האט באוויזן אז סאיז פארען אן אנגעזאמלטער וויל בייַ אונזערע לאנדסלית פאר אויסשטרעקן א האנד צו זיערע פריינט אומעטום, מדארף בלויז פון ציט צו ציט געבן אביסעלע א וועק.

א ישר כוח איך פריינט מענדל פינגעזיכט און ישראל

בראן, א ישר כוח איך אלע אונזערע פריינט פאר אייער צוריק געבן מיר דעם גלויבן אין דער הילפס-גרייטקייט פון אונזערע לאנדסלית. זאלן אייערע הענט געשטארקט ווערן.

איך האב דערמאנט אז פון באגאטא, פון דעם ארט האס איז געווען פון די ערשטע זשעלעכאזער גרופן צו ארגאניזירן און צוצטראגן הילף

פאר יעדע אונזער אקציע און דאָס מיט א בריטע האנד, אז אָט די באָגאָטע
האָט געהאט בלויז אין בישטיערער צו דער גמילת חסד קאסע און דאָס
איז פריינט דוד מאיר רובינשטין, אבער א מאדנע זאך מיט אונזערע
זשעלעכאָער, דער געזונטער חוש פון א זשעלעכאָער וירקט פריער אדער
שפעטער צו דערזען זאכן וי זיי דארפן אויסזעהן.

סאיז אמת אז באָגאָטא, טאקע דערפאר וואָס סאיז בײ מיר פארבליבן אין
מין זכרון די וואונדערליכע ארבעט פון אָט דעם אָרט, אָט דאָס האָט בײ מיר
נאָך מער ארויסגערופן פארבישטערטקיט זעענדיק די שרעקליך קאלטע בא־
ציאונג אין באצוג צו אזא לעבנס־וויכטיקע אינסטיטוציע. איך האָב זיך
געקאָנט פארשטעלן פארשידענע אורזאכן פאר אזא האנדלונג, אבער אלע
צוזאמען האָבן נישט געגעבן קיין פארענטער פאר אָט דער האנדלונג.

און אָט איז דער געזונטער חוש פון זשעלעכאָער, אויב איניקע
וועלכע דעקלאמירן זייער איבערצייגונג אין דעם גרויסן נוצן פון א קאסע
אין ישראל האָבן נאָך בײ איצט נישט צוגעטראָגן קיין אינטערעס און וואָס
ערגער, מיט זייער האנדלונג באווירקן זיי אויך אנדערע, האָבן די בריידער
שמעון און בוטשע גובערעק נישט דעקלאמירנדיק, דערקלערט זייער אויפ־
ריכטיקן זין פאר אזא אינסטיטוציע און פארזיכערט אלץ צוטאן פאר אָט
דער אינסטיטוציע און טאקע באווײזן אז זי מינען אלץ וואָס זי זאָגן.
זי האָבן אריינגעשיקט 100 הונדערט דאָלאר וועלכע איז א פּינע אונגעזעענע
באשטיערונג וואָס וועט העלפן דער קאסע און העלפן סטימולירן די שטע־
לונג פון אנדערע לטובת דער קאסע.

אין מין נאָמען און אין נאמען פון אונזער קאסע איז ישראל
דריק איך אויס אונזער הארציקן דאנק צו די בריידער גובערעק, שמעון
און בוטשע, אפילו בלויז שוין דערפאר וואָס זי האָבן ארויסגעהויבן
באָגאָטא פון צו זיין בלויז מיט איין בישטיערער.

האָבן מיר אין קאנאדא א לאנדסמאן וועלכער איז נישט שלעכט
אינגעאָרדנט, וועלכער האָט אָבער נישט בײ איצט פארגעסן אין זיין שטאָט
און אין די נויטן אויך פון אנדערע, דערהאלטנדיק דעם יזכור־בוך איז
ער געווען אזוי באגייסטערט אז ער שרײבט:

צוליב דעם יזכור־בוך וואָס איז א כבוד פאר זשעלעכאָו און
צום אנדענק פון מיינע עלטערן, ניב איך 50 דאָלאר פאר דער גמילת
חסדים קאסע אין ישראל און איך האָב שוין דערהאלטן די 50 דאלאר.
איז קיין דעם וואָס איר זאָגט געזונטער חוש פון א זשעלעכאָווער.

==========

מין דאנק־אויסדרוק צו אונזער אלעמענט פריינט לייביש
א וועדונג צו אלע אונזערע זשעלעכאָווער איבער דער וועלט.
מיינע חשובע לאנדסלייט

הגם עס וועלט שוין באלד 10 יאָר זינט אונזער אלעמענט פריינט
לייביש וויסלעדער האָט זיך אריינגעאָרפן מיט אלע זיינע כוחות אין דער
הילפס־ארבעט פאר די שארית הפליטה פון גרויסן וועלט־חורבן בכלל און
פון אונזער שטאָט זשעלעכאָו בפרט. סאיז נישט מעגליך פאר מיר צו באש־
רייבן זיינע גרויסע אויפטוענגען אין די הילפס־ארבעט, א גוטער שרײבער
וואָלט געקאָנט אָנשרײבן א גרויסן בוך וועגן אָט די אלע אויפטוענגען.

איך בין נישט קיין שרײבער און וי האָט דער ערשטער משה געזאָגט?
לא איש דברים אנכי, איך האלט עס אבער פאר מין חוב כאָטש מיט מיינע
ארעמע שרײבערישע פעאיקייטן, ארויסצודריקן עטליכע דאנק־וועלטער פאר
זיין גרויסע ארבעט, פאר הילף פאר מיינע קינדער, פאר מיר, דאָס זעלבע

די פאר אנדערע, פאר אלע זשעלעכאזער שארית הפליטה. איך גלויב אז אלע לעבן געבליבענע נאכן גרויסן חורבן, האבן געמאכט פון זיין הילף, יעדער איינער פון אונז האט געפונען עפעס צו שרייבן צו אונזער ליי־ בישן, זיעדיק אין די לאגערן נאכן חורבן.

מען מיר זיינען געווען אין רעגענסבורג, לאנדסבערג, פעלדאפינג, פערנוואלד און אין אנדערע שטעט אין דייטשלאנד אזוי גוט וי די מעלכע זיינען נאך געהאט געבליבן אין פוילן, אלע האבן געשריבן צו לייבישן און אלעמען האט ער גיענטווערט מיט הילף. אדאנק זיין איניציאטיוו, האבן זיך די מערהייט בייא היינטיקן טאג שוין איינגעארדנט און א גרויסער טייל פון אונז זיינען היינט ב"ה אין דער לאגע צו קאנען אנדערע העלפן. אזוי זיינען מיט זיין הילף די היינטיקע אין אויסטראל־ יע, אין קאסטא ריקא און אין אנדערע לענדער.

נישט בלויז זשעלעכאזער, פיל אנדערע לאנדסלייט האבן אונז מקנא געווען אז מיר פארמאגן אזא לייבישן און פיל לאדזשער, וואשאזער און פון אנדערע שטעט האס זיינען געווען מיט מיר אין רעגענסבורג, האבן געבעטן דעם אדרעס פון אונזער פריינט לייבישן, איך האב זי געגעבן דעם אדרעס און אויך זי האבן געשריבן צו לייבישן, איינער האט אים געבעטן אויפצוזוכן קרובים, אנאנדערער א רעצעפט פאר א קראנקן און נאך ענליכע הילף.

אונזער לייבישן האט זיך נישט געבויזערט אויף קיינעם און יעדער האט געקריגן א גומען ענטוזער און אויך די פארלאנגטע הילף.

אויסצורעכענען די הילף וואס מיר האבן פון אים כסדר געקריגן וואלט פארנומען פיל ארט, אבער די ויכטיקסטע זאכן־שפייז פעקלעך און דער עיקר, פאפירן צו קאנען ארויסקומען אין אט די אלע לענדער וואו מיר געפינען זיך היינט ב"ה און א גרויסער טייל פון איינגעארדנט.

דאס אלעס צו באשרייבן וואלט מען באדארפן א בעסערן שרייבער און עס וואלט געווען מאטעריאל פאר א גרויסן בוך.

נאר יעצט, צו די 10 יאר הילף־טעטיקייט און איבערהויפט, וען אונזער אלעמענס בעליבטער בולעטין שליסט זיך, איז דאס דאכט זיך די בעסטע געלעגנהייט, כאטש ארויסצוזאגן די פארדינסטע פאר דאנק־וערטער פאר זיינע אזוי גרויסע הילפס־ארבעט וואס ער האט צוזאמען מיט אונז געטאן און כאטש סאיז שוין באלד אריבער 10 יאר זינט ער האט אנגע־ פאנגען די הילפס־ארבעט, איז גליכער שפעטער איידער קיינמאל און מיר וואלטן טאקע איצט, טאקע צו די 10 יאר, באדארפן עפעס טאן פאר אים, אז עס זאל אים פארשאפן פארגעניגן.

איך שלאג דערבייא פאר, אז מיר אלע זשעלעכאזער, וואס איך גלייב, אז מיר אלע זיינען זייער פרייונט, זאלן מיר שאפן א ספעציעלן פאנד פאר די גמילת חסד קאסע וואס דער פאנד זאל טראגן דעם נאמען "לייבישן וויס־ לעדער פאנד פאר דער גמילת חסד קאסע אין ישראל", וואס איז וי מיר אלע ווייסן, די טייערסטע בייא אים און ער וואלט געווען זען דעם גרויסן דער־ פאלג פון די גמילת חסדים קאסע אין ישראל און אזוי וועלן מיר טאן 2 גוטע זאכן צוזאמען:

1. מיר וועלן דערמיט אויסדרוקן אונזער גרויסן און טיפן דאנק

אונזער פריינט לייבישן פאר זיינע גרויסע פארדינסטן, גלייך וי מיר וואלטן אים פערזעלביגט געקויפט א שיינע מתנה און דערבייא זאל יעדער בייא זיך אפשאצן וויפל ער וואלט צוגעטראגן צום קויפן אזא מתנה.

2. דערמיט וועלן מיר אויך העלפן די גמילת חסד קאסע אין ישראל.

דאנק דער גרויסקייט פון דער אידעע פון א גמילת חסד קאסע איז שוין פיל געשריבן געוואָרן. און פאר אונז אלע, די שארית הפליטה דעם עס זיין נאָך א 3טער געווינס, די שוין דערמאָנט האָבן מיר דאָך אלע גענאָסן פון אָט דער הילף און איז היינט זינען דאָך שוין א גרויסער טייל פון אונז ב"ה אין א לאגע צו קאָנען יענעם העלפן, וועט דער געווינס זיין אז ער וועט האָבן די מאטיספאקציע, אז מיט דער הילף וואָס ער וועט יעצט געבן צאָלט ער אָפּ דאָס וואָס ער האָט אמאָל אליין גענאָסן.

דאן איך בין געווען מיט 3 יאָר צוריק אין קאָסטא ריקא, איז צו מיר צוגעקומען א געוויסער זשעלעכאוער וואָס איז אויך געקומען מיט די הילף פון אונזער אלעמענס פריינט לייביש און פרעגט מיר אן עצה, אזוי ווי ער האָט דאָך אמאָל באקומען הילף און היינט איז ער ב"ה אין א גוטע לאגע אז ער קאָן צוריק צאָלן, פרעגט ער זיך, ווי אזוי זאָל ער עס צוריק צאָלן. איך האָב אים דאמאלס געזאָגט אז ער זאָל אריינשיקן קיין שיקאגא און מיט זיין געלט זאָל מען העלפן אנדערע, אָבער וויפל איך וויס, האָט ער עס בייַ היינט נישט געטאָן, איך ווייס אז דער גוטער וויליאם איז פאראן בייַ אים, נאָר עס פעלט אים די איניציאטיוו, וואָלט איך פאָרגעשלאָגן, אז אומעטום זאָלן געשאפן ווערן קאָמיטעטן פאר אָט דעם צוועק און איך בין זיכער אז לכבוד אונזער אלעמענס באליבטן פריינט וועט די אקציע געקרוינט ווערן מיט גרויס דערפאָלג.

איך גיב דער ערשטער צו די אקציע 25 דאָלאר און האָף אז פיל פון אונז וועלן מיר מיט פיל מער איבערשטייגן און איך גלייב אז קיינער וועט נישט פארפעלן אנטיילצונעמען אין אָט דער אקציע און לאָמיר האָפן, אז אין זכות פון די גרויסע מצוה גמילת חסד וועלן מיר אלע זיין געהאָלפן, אז קיינער פון אונז וועט מער נישט ווייסן פון קיין שלעכטס און מיר וועלן האָבן כל טוב און פיל נחת און הערן בשורות טובות און שלום על ישראל. ווי עס האונשט איך אייער לאנדסמאן און פריינט.

משה בּאָרוכאָוויטש

דערקלערונג

אין מיין נאמען ארבעט ארום אונזער גרויסע און היליקע אנשטרענגונג פאר באגענגען די נויטן פון אונזערע בני עיר האָב איך קיינמאָל נישט אינזיכען געהאט וועלכן סאיז דערפאר מיר נעווען שטארק פריקרע צו זיין פאר אט די ארבעט, סאיז דערפאר מיר נעווען שטארק פריקרע צו שרייבן דעם פּאָרשלאג פון פריינט משה בּאָרוכאָוויטש וועלכער איז מיר באמת א פריינט און וועמען סאיז טייער די ענטוויקלונג פון אונזער גמילת חסד קאסע און ספעציעל וען איך און אלע אונזערע זשעלעכאוער ווייסן, אז אויב האָבן מיר נעטאָן אנגענעם הילפּ־ארבעט/און נעטאָן האָבן מיר נאָר אסך/איז דאָס נעווען אדאנק דער הילף פון אלע זשעלעכאוער, אן דער הילף פון אונזערע לאנדסלייט וואָלט איך נאָרנישט געקאָנט טאָן, איך בין בלויז נעווען דער אויספירער.

דערבייַ, וואָלט עס זיך יעצט נישט געהאנדלט אין דער טובה, אין דער אנטוויקלונג פון די גמילת חסד קאסע וואלט איך נעדאנקט פאר דעם פּאָרשלאג און דערמיט זיך באגיגנט.

אט האָב איך פארן איצטיקן בולעטין אריינגעקריגן א רייע בריוו מיט לויב פאר מיין ארבעט וועלכע איך וועל נישט דרוקן און איך ענט־

שולדיק זיך פאר אט די פריינט וועמענס בריוו איך וועל נישט קאנען דרוקן אויסער פון פריינט פעלהענדלער פון ישראל, אבער אין איצטיקן פאל, וען איך האף אז דאס קען באפעסטיקן די ג"ח קאסע, בין איך גרייט פאר אלץ.

מינע טיערע פריינט

איך האב אין די 10 יאר בלויז געטאן מין חוב, אז סאיז דערפון וועמען ארויסגעקומען א טובה איז דאס שוין נישט מין שולד, איך וואלט אבער שטארק געוואלט וויסן צו איך האב פריינט און וויפל פריינט און איצט האב איך די בעסטע געלעגנהייט פאר אט דעם.

איר און איך וויסן, אז נאכן טויט פון וועמען, ספעציעל אויב יענער האט געטאן עפעס ארבעט לויבט מען אים פיזן הימל/דערפון נעמט זיך טאקע דער אויסדרוק "בייזן הימל/ איז וען איך זאל אזוי זיך נישט מיר און נישט אייך געבן מיאמאל א שטארב אף וואלטן דאך זיכער אויף פארזאמלונגען געזאגט געווארן לויב כמעט פון אלעמען, אפילו פון די קענגער פון די גמילת חסדים קאסע/וויל שרייבן וויס איך נישט צו עס וואלט דאמאלס געווען ווער עס זאל ארויסגעבן עפעס אן אויסגאבע/ קען אפילו זיין אז אלע וואלטן דאמאלס געזאגט אז זי זינען געווען מינע פריינט און אז זי זינען אפילו גרייט צו פאראייבקן מין נאמען, איז אפשר וואלט איר דאס געטאן נאך איידער איך שטארב, איך וועל דאך זיכער שטארבן, טא וואס זשע ארט איך אז איך וועל נאך לעבן עטליכע יאר?

אנאנדערע אורזאך פאר מיר וואס איך בין מסכים מיטן פארשלאג פון פריינט משה איז, איך וויל זאגן די וויט די פריינטשאפט פון אייניקע וועלכע דעקלארירן זיך גראדע יא אז זי זינען מינע פריינט, די וויט זייער פריינטשאפט דערגייט.

נ ב ! איך דערווארט אז יעדער וואס איז מיר א פריינט זאל זיך אפרופן און די געהעריק אפרופן, צו ער אדער זי האבן זיך שוין באשטייערט אדער נישט וואלט איך וועלן זאגן זייער פריינטשאפט-אויסדרוק מיטן צוטראגן פאר אט דעם פאנד. איך קען איך גראדע נישט צוזאגן אז אין אט דעם זכות וועט איר געהאלפן ווערן, איך קען איך אבער יא זאג אז איך וועל געשטארקט ווערן זעגדיק אז אט דער פאנד פארגרעסערט זיך. און וועל אט דאס פארגרעסערן דעם פאנד באטראכטן די די גרעסטע און בעסטע מתנה פאר מיר.

אייער ליבייש

++++++++++++

פון אויסטראליע שרייבט מען אונז

צו די שלושים נאכן טויט פון אונזער טיערן לאנדסמאן יעקל ליכטענשטיין, האבן אונזערע לאנדסלייט געשאפן און אוועקגעשיקט פאר דער גמילת חסד קאסע אין ישראל 500 פונט, דערמיט צו פארגרעסערן דעם אנדענק פון אונזער יונג-פארשטארבענעם לאנדסמאן.

++++++++++++

פאלגענדע זשעלעכאוער אין קאסטא ריקא האבן בייגעשטייערט פאר דער גמילת חסד קאסע אין ישראל.

פיינגעזיכט אברהם	50.00	פיינגעזיכט משה	50.00
פיינגעזיכט שמעון	20.00	ראכווערגער בערל	10.00
ראכווערגער יאסל	15.00	ראכווערגער משה	10.00
ליכטמאן יעקב	25.00	ליכטמאן חיים	15.00
וויסלעדער דוד	15.00	וויסלעדער אשר	10.00

זיסלעדער נח	10.00	בראן ישראל	25.00
ברוטאן אהרן	10.00	דראָמלאזיטש ש.יואל	20.00
דרעזנער משה	2.00	האכגעלערנטער שלום	10.00
אייזענבערג מרדכי	15.00	טישלער בן ציון	15.00
לוקאזיצקי יאסל	15.00	גאלדבערג שלמה	10.00
נירענבערג לוי יצחק	10.00	מיכעל בער	25.00
פארבער יעקב	10.00	רידעלמאן אהרן	18.00
זיינבערג חיים מאיר	15.00		
	צוזאמען 430.00		

דערהאלטענע געלטער פאר דער קאסע

פון קאסטא ריקא	430.00
בריידער גוטערעק	100.00
צוליב א צופאל צוריק דערהאלטן	
די לעצטענס געשיקטע געלט	225.00
שמואלעק סטיין/שטיינענדלער/קאנאדא	50.00
פרייגדין רחל מילער זענעזועלא	5.00
פון 6 פארקויפטע ביכער/זיסענבערגס/	5.00
געבליבן פון פריעריקן בולעטין 78.	34.10
	849.10
געשיקט דורך די אמאלגאמיטעד	500.00
געשיקט די לעצטע זאך "	250.00
	750.00
בליבט פארן קומענדן מאל	99.10

++++++++++++++

פאר אויסגאבן פון דער ג"ח קאסע אין ישראל

שוין אין עטליכע בולעטינען האב איך געמאלדן, אז די נענוצטע קלישעס/קאטס/פון די קרובים־בילדער אין יזכור בוך זיינען דאס אייגנטום פון יעדן איינעם זעלכער האט געקויפט א נעזיסע מאס אין בוך און יעדער אינער זעלכער זיל קומען אין שיקאגא, זעט קריגן אט די קלישעס אינגאנצן פרייַ, אבער זעלכע זילן איך זאל דאס טאן, זעלן דארפן באצאלן 50 סענט פון יעדע קלישע פאר מין טרחה און 50 סענט פון יעדע קלישע פארן איבערשיקן, נישט זיכטיק אויב דאס איבערשיקן קאסט עטליכע סענט מער אדער עטליכע סענט ווייניקער.

דאס אריינגעקומענע געלט זעט קוויטירט ווערן און עס זעט ווערן געשיקט קיין ישראל צו דעקן די אויסגאבן ווען די קאסע האט אין איר ארבעט. מיט דעם נומער פאנגען מיר אן קוויטירן אזעלכע געשיקטע קלישעס.

מאריס גאלדפארב	ניויארק	4 קלישעס	4.00
אברהם פריד	"	1 "	1.00
	איבערשיקן 72 סענט		
בליבט פאר די קאסע אויסגאבן			4.28

הארציקער ליבישז

פלהנדלר יעקב ישראל

אויפן ראנד בייַם אָפשליסן נאך א קאפיטל פון דיין פרוכטבאַרע געזעלשאפטליכע טעטיקייט דערלויבּ מיר ליבער לייבישן צו דערלאנגען דיר א בוקעט בלומען פון פוילישן שמעקעדיקן בעם געפלאכטן מיט בלעטער פון די ארץ־ישראלדיקע פאלמעס.

די ארמאטן פון פוילישן בעם דארפן סימבאליזירן: דעם הארציקסטן דאנק פון די זשעלעכאָער יידן, וועלכע דו האסט געטרייַ געדינט א טייל פון דיין לעבן, וועלכע זענען אזוי גרויזאם פארשניטן געוואָרן דורך די נאציס

די בלעטער פון די ארץ־ישראלדיקע פאלמע דארפן אונטערשטרייכן אונזער אנערקענונג פאר די קאראקטעריסטישע פון דיין פילזייטיקע טעטיקייט פאר די שאריית הפליטה.

דו וועסט זיכער פרעגן מי שמך ? אין וועמענס נאמען?

אלזא, דאס דערלויבּ איך מיר, דיר צו דערלאנגען בלומען אין נאמען פון יענע ליבע יידן־דינע בריידער און שוועסטער - פון גרויסן נעכטן, און אין נאמען פון די וועלכע זענען ממשיך ה י נ ט .

יענע יידן־בריידער פון גרויסן נעכטן פון דיין־אונזער שטעטלע זשעלעכאָו וועלכע דו באזוינסט אויף די שפאלטן פון זשעלעכאָער בולעטין, און מיטן בלוט פון דיין הארץ דערמאנסטו דעם עבר פון די עטליכע טויזנט יידן־בריידער וועלכע האבן ממשיך געוואָלט די טראדיציע פון דורות פון די זשעלעכאָער יידן, זייט דער ידישער ישוב האט עקזיסטירט אין שטעטל זשעלעכאָ/בערך א 500 יאָר/, יידן האָרעפאשניקעס, בעל־מלאכהס, לומדים, געלעבט א לעבן פון תורה ועבודה/געלערנט און געארבעט/און אזוי גרויזם אויסגעשאכטן געוואָרן דוקא אין אונזער צייט, און מיר זענען דער לעצטער דור וואס איז איבערגעבליבן און דו באמיסט זיך אלץ צוטאן כדי דאס אלעס זאל נישט פארגעסן וווערן.

דו ביזט געקומען צו דער איבערצייגונג, אז דענקמעלער פון פאפיר זענען פילמאל שפארקער פון מצבות־דענקמעלער און דערפאר שענקסטו דיינע כוחות אין די לעצטע צייט, צו פאראייביקן דיינע גרויזאם אויסגעשאכטענע בריידער אין א בוך־פארם וועלכער וועט פארבליבן אלס מצבה פאר די יידן וועלכע האבן זוכה געוואָרן און פאר די וועלכע האבן נישט זוכה געוואָרן צו קומען צו קבר ישראל.

דער אלמאנאך וועט זיין א דענקמאל נאך יענעם זשעלעכאָו, דאס רעליגיעזע און פרייַ, דאס ציוניסטישע, בונדישע און לינק־סאציאליסטישע זשעלעכאָו, וואס איז אזוי גרויזאם אויסגעלאשן געוואָרן־און דער אלמאנאך וועט בלייבן אלס נר תמיד.

נאך "א שטעטל" פון י.מ.וויסענבערג, "מיין היים" פון יחיאל לערער, וועט דער אלמאנאך זיין די דריטע מצבה נאכן זשעלעכאָער אידנטום

איך שטעל מיר פאר וי סציטערן דיינע העמט בייַם שאפן דאס בוך, וי פאר דיינע אויגן פלאטערן די נעשטאלטן פון יענע יידן וועלכע דו האסט געטרייַ געדינט אין זשעלעכאָ, און יעצט ביזטו מקיים די מצוה פון סחיטת הגולל.

יענע יידן־בריידער וועלכע האבן דיך געוויגלט צום זש.שטאט־ראט און דיך געשיקט אלס זייער שליח צבור האבן זיכער נישט געוואוסט און נישט געלערנט וועגן היסטאריישן און דיאלעקטישן מאטעריאליזם, וועלכער איז

דער יסוד פון דיין וועלט־אנשויאונג, זי האבן אבער געפילט אז דיין ליבע צו זי, פליסט פון וואראמען קוואל פון געטרישאפט, און דער זיסער שמיכעל פון דינע אויגן האט אפגעשפיגלט דין וואראם "דיש הארץ, איז גענוג געווען צו שטארקן די עקאנאמיש נידערשלאגענע אבער נישטיק שטאלצע שבת־יום־טובדיקע ידן.

איך, דער פארשטייער פון יענן דור נאך דיר, וועז איך בין נאך נישט געווען בר־מצוה, האט שוין פון לאנג געלויכטן דין שטערן אויפן געזעל־שאפטליכן הימעל, האב געהאט די מעגליכקייט צו אבסערווירן דין טעטיקייט־וויל דיר זאגן:

עס קען זין אז אין געוויסע מאמענטן וועלסטואפשר סקעפטיש צו די אפשאצונג פון דין טעטיקייט ה י נ ט, ווייל איך שטארקן דינע העגד מיט א בישפיל פון אן אנדערן געזעלשאפטליכן טוער און וועסט זען וויפל שטיינער ער האט געקריגן פאר זין ארבעט.

נען אין האנד דעם ת נ"ך און פארטיף זיך אין די געשטאלט פון משה רבנו, דער גרעסטער רעאלוציאנער אין די מענטשליכע געשיכטע האט אין רגע פון יאוש צעבראכן די לוחות־אבער זין געשטאלט לויכט דור־דורות.

יהי רצון, אז דער ארמאט פון מינע בלומען וועלן דיך גיסטיק שטארקן און זין א באשידענע באלוינונג פאר דין גרויסע ארבעט.

דין יעקב

++++++++++++++

אויך אין מעקסיקא זינען פאראן זשעלעכאוער

דוד וויסלעדער — קאסטא ריקא

שוין לאנג געפלאגט צו פארן אין מעקסיקא, געוואלט אנקוקן די שיינקייט פון יונגען לאנד, אבער צוליב עמיגראציע־געזעצן און אנדערע סיבות, האב איך ביז איצט נישט געקאנט פארווירקליכן מינע פלענער.

ענדליך זינען אלע מניעות באזייטיקט געווארן און אט גיפן איך זיך אין אראפלאן קין מעקסיקא.

וען דער סטוארד דערקלערט אונז אז מיר וועלן מוזן איבערשטיגן אין ניקאראגוא, וערט אביסל קאלעמוטנע אויפן הארצן, וי לאנג איז דען אז מין לאנד האט זיך געפונען אין קריגס־צשטאנד מיט ניקאראגוא? דער ניקאראגוער פרעזידענט סאמאזא האט זאגאר ארויסגערופן אויף א דועל מין פרעזידענט פיגוראס, און וען נישט די אינטערווענץ פון מאמע־אמעריקא וואלטן מיר געהאט שלאכטן מיט קרבנות און וער ווייסט אט די רעזולטאטן וואלטן געווען, כאטש בי דעם קליינעם צו זאמענשטויס איז אויך גענוג בלוט פארגאסן געווארן.

אמת, קין "לחיים" טרינקען נאך נישט בייד פרעזידענטן, די לאגע איז שוין אבער א מער רואיקערע. בי אונז זאגט מען: הלמאי האט נאך מין לאנד נישט געטרונקען קין לחיים מיט דיטשלאנד פון די ערשטע קריגס־דערקלערונג צו ווילהעלמן און דאך איז מען אזוי טאלעראנט צו די דיטשן און זי מערן זיך דא וי שוואמען נאך א רעגן..

איז האב איך וועגן אט דעם אלעם געטראכט הערנדיק אז מיר וועלן דארפן איבערזעצן אין ניקאראגוא, אלץ האט זיך אבער געענדיקט צום

גוטן, די עמיגראציע בעאמטע האָבן אונז אויפגענומען מיט א שמייכל, אונז געשטעלט אייניק פראגען און אלץ איז א דורך בשלום־יי, וואו נאָר איר גיט זיך א קער זעט איר אראָפשיינען דאָס בילד פון דיקטאטאָר סאמאָזא, וי אן אָנזאָג־געדענק וואו דו געפינסט זיך.

מיר פליען וייטער בײז האָנדוראס, א קליין לענדל, זייער פיל אינד־יאנער, בײם פלי־פלאץ עטליכע קאפע־בוימער און איין באנאנע בוים, וי אָנצוצייכנען דאָס רייכטום פון לענדל. דער קלימאט איז אביסל צו הארעם.

לאנג זיינען מיר דאָרט נישט געשטאנען און מיר פליען בײז סאן סאלוואדאָר. איך קוק דורך מײן ארעאָפלאן־פענסטער און טראכט וי גרויס און קליין עס איז אונזער וועלטל, אָט ערשט, מיט אייניק שעה צוריק בײן איך געווען צוזאמען מיט מײן פאמיליע און יעצט געפין איך זיך שוין אין א פערט לאנד, אנדערע מענטשן, אנדערע אייגנשאפטן, אנדערע געלט, אנדערע קלימאטן.

די ערד פון דאָזיקן לענדל איז זייער שײן בעארבעט, שיינע פלאנ־טאציעס פון קאווע, באנאנען, בייגהל און זאָגער גאלד־מינעס, מיר וועלו דאָ וואָרטן 2 שעה פאר אן ארעאָפלאן וואָס וועט אונז נעמען קײן מעקסיקא.

אינצווישן צייט כאפ איך אריין א שמועס מיט א לאנדסמאן פון סאל־וואדאָר, פרעג בי אים וועגן זייער ארט לעבן, וועגן פארשידענע אינדישע פיגורן וועלכע זענען זיך אָן זייער אסך, מײן מיטשמועסער איז קארג אויף רייד, פיל קליגער בײן איך נישט געווארן, אָבער עפעס זיך פאָרט אינפארמירט א גומער אינפאל פון א פרויען־אלגאזיציע אין סאלוואדאָר, זי האָבן אָפגעקויפט דעם רעסטאָראן אויפן פלי־פלאץ און די גאנצע אי־קונפט גיט אויף אויסצוהאלטן יתומים און ארעמע קינדערלעך.

זייער וואליזע איז זייער גוט, אָבער אלע זייערע פראָדוקטן, אויסער קארטאָפל, פליש, קאווע און באנאנען, זיינען אימפארטירט פון אמעריקא, דאָס איז ווייט נישט צום קרעדיט פון דער אנטוויקלונג פון אָט דעם לענדל.

מיר פליען קײן גוואטעמאלא. דאָס איז שוין א גרויס לענדל, אָבער נאָך אלץ אָפהענגיק אין די שמאטן, נישט לאנג צוריק איז פארגעקומען א רעוואָלוציע וואָס האָט געקאָסט פיל מענטשליכע לעבנס. די באפעלקערונג איז אינטעליגענטער וי אין די ארומיקע לענדלעך, די אויסלענדישע קאָמפאניס פירן דאָס לענדל בי דער נאָז.

דאָ זיינען געווען שטארקע יוניאָנס וועלכע האָבן אָנגעפירט שטרײק צו פארבעסערן די לאגע פון ארבעטער, די רעגירונג האָט אוועקגעקוקט, און דאָס איז געווען געגנוג צו באשולדיקן די רעגירונג אין זײן רויט.

אינצווישן טאָג און נאכט א רעוואָלוציע, באזייטיקט די רעגירונג און אינגעשטעלט א רעכטע רעגירונג, צוריק געגעבן די קאָמפאניס וואָס זי האָבן פארלאנגט. די באפעלקערונג איז יא אדער נישט צופריידן, וער פרעגט בי זי, אבי די היינטיקע רעגירונג איז גוט מיטן רבין.. און אליין כאפט מען טאקע אויך אריין א היפשע אפויטיקי און וועגן די בירגער, מילא, זי וועלן שוין אויך אזויווי לעבן...

אונזער ארעאָפלאן הויבט זיך אויף און מיר פליען קײן מעסקיקא. די לופט איז שטורמיש וואָרפט דעם ארעאָפלאן אָבער ענדליך קומען מיר אין מעקסיקא.

א פראכט פון א שטאָט, פול מיט לעבן, אָבער די קאָנטראסטן צווישן אָרים און אייך זענען זיך דאָ אן בײז נאָר: אָט גיט א מאן מיט א פרוי, אויסגעפוצט אין רייכסטן און אין שענסטן און נאָך זיי אויך א מאן און אָפגעריסענע, טראָגנדיק א פיצל קינד איינגעוויקלט אין שמאטעס.

עס לויפן די שענסטע לוקסוס קארס 1955 און די טראָטוארן זײנען פול מיט שלאָפנדע מענטשן וועמענס מאטראָן און צודעק באשטײט פון אײן זאק.

דו זעסט גוואלדיק הויכע לוקסוס דעפארטמענט הײזער און אלטע צעברעכענע הײזקעס באדעקט מיט שטרויענע דעכער.

העכסט אריסטאקראטישע לוקסוס רעסטאראנען און שמוציקע קליינע בודעס מיט פארשידענע אפעטיטלאָזע עסנס פאר קליינע גראָשנס.

עס דאכט זיך אײך, אז דער רבונו של עולם האָט געשיקט די 11טע מכה/בלינדקײט/נישט אויף די מצרים נאָר אויף די מעקסיקאנער, עס שלעפן זיך ארום הונדערטער און הונדערטער מענטשן איבער די גאסן מיט פארמאכטע אויגן, גאנצע פאמיליעס, עלטערן און קינדער זײנען אויסגעלײגט איבער די גאסן, אונטערן הימל וועלכן זײ האָבן נאָך קײנמאָל נישט אָנגעזעען.

עס נעמט אָן א שרעק זעענדיק אָט די גרויסע צאָל מענטשן אין אזא קלאָגנדיקן צושטאנד וואָס אײז א רעזולטאט פון פארשידענע באדינגונגען אין וועלכע אָט די מענטשן לעבן און עס וואונדערט זיך פארוואָס די רעגירונג טוט גאָרנישט דערצו.

איך האָב שטענדיק געגלײבט, אז דאָס איצטיקע לאנד וואו עס געפינען זיך נישט קײן זשעלעכאָוער איז מעקסיקא, צוליב די שווערע עמיגראציע־געזעצן, דאָך, זײענדיק דערט האָב איך געפרוווט מײן מזל און זיך נאָכגעפרעגט וועגן דעם מצב און לעבן פון דער "דישער קאָלאָניע און אויב זײ האָבן נישט עפעס געהערט פון "דן קומענדיק פון זשעל.

בײם היסטיקן טאָג געפונען זיך אין מעקסיקא מער ווי 20 טויזנט איראָפעאישע "דן און אלע זײנען מער אָדער ווײניקער גוט סיטואירט, זײ פארנעמען זיך מיט אלע צווייגן אין לעבן פון לאנד, זײ האנדל, אינדוסטרי און זאגאר אגריקולטור, פאראן "דישע דאָקטוירים, אינזשינערן און אדוואָקאטן.

פאראן עטליכע "דישע קינדער־שולן, די יונגט האָט אײנעם פון די שענסטע ספּאָרט־קלובן מיט א גרויסן אנזעען אין גאנצן לאנד.

און אין אט דער גרויסער "דישער באוועגונג געפינען זיך אויך צוויי זשעלעכאָוער, א ברודער און א שוועסטער פון זשעלעכאָוער גאון ר" שמעון ענגעל זצ"ל. דעם ברודערס נאָמען איז אינקל ענגעל און די שוועסטער רחל באָרענשטײן, די פרוי פון מאָטל כעמיעס.

וען פריינט ענגעל האָט זיך דערוואוסט אז עס געפינט זיך א זשעלעכאָוער אײז ער גלײך געקומען צו מיר, פאָרשטעלענדיק זיך וער ער איז וועלנדיק זיך אזויפיל דערוויסן, וי אײך וואָלט נישט געקומען יעצט פון קאָסטא ריקא נאָר פון זשעלעכאָו, פון זײן און אונזער געבורטשטאָט.

ער האָט בכלל נישט געוואוסט וועגן א געזעלשאפטליך לעבן צווישן די זשעלעכאָוער איבער דער וועלט, נישט געוואוסט וועגן אונזער זשעל. בולעטין אָדער וועגן די זשעלעכאָוער באמיאונגען צו שאפן א דענקמאָל נאָך אונזערע אומגעקומענע קדושים אין פּאָרם פון א "זכור־בוך.

ער "סט אז עס געפונען זיך נאָך זשעלעכאָוער איבער דער וועלט, אָבער וואו און וער זײ זײנען "סט ער נישט. עס איז פאר מיר געווען אן אמתע איבעראשונג, זײענדיק אין אזא פרעמד אָרט און הערן פון אונזערס א זשעלעכאָוער אלטע, אלטע זכרונות. ער האָט מיך נענטער באקאנט מיטן לעבן פון אמאָליקן זשעלעכאָו־פון זײן משפחה בכלל און פון זײן ברודער, אונזער אלעמענס באליבטער ר" שמעולע ענגעל ז"ל.

איך האב פריינט ענגעל באקאנט מיט אונזער זשעלעכאזער ענגע צו־
זאמענארבעט און וואס מיר האבן אויפגעטאן בײז איצט, אז אדאנק אונזער
אלעמענס באליבטן לײביש זיסלעדער פון שיקאגא האבן מיר אפגעטאן א
גרויסע ארבעט, מיט וואס מיר קאנען זיך נישט פארשעמען פאר די גרעסטע
לאנדסמאנשאפטן. מיר האבן געגעבן הילף צו די לעבן געבליבענע אין
דיטשלאנד, פוילן, רוסלאנד און ישראל, שפעטער אריסגעראטעוועט הונדער־
טער פון דיטשלאנד, אריבערבריגענדיק זיי קיין אויסטראליע, צענטראל
און נאָרד אמעריקאנער לענדער וואו די מערסטע זיינען גוט איינגעאָרדנט.
שוין 6 יאָר אז מיר גיבן ארויס א בולעטין, וואו יעדער זשעלעכאזער
האט זיין טריבונע, אויסצודרוקן זיינע איבערלעבונגען, זיינע געדאנקען
און זיין קריטיק אויף יעדן געביט.

שפעטער האבן מיר זיך קאנצענטרירט אויף ישראל: געגעבן הילף,
געשאפן א גמילת חסד קאסע, געטיילט זיך מיט איינדרוקן א.א.וו. יעצט
האלטן מיר בײ די ענדע פון אונזער ארבעט, האבן מיר געשאפן א גרויסן
מאנומענט פאר אונזערע קדושים אין פאָרם פון "זכור־בוך" וואס איז
א הערליכע באשטעטיגונג צו די וואלכע ווילן נישט פארגעסן פון וואנען
זיי קומען און וואר עס זיינען נעמען זיערע בני־עיר און וואס וועט
בליבן בײ אונז אן אײביקייט.

איך האב צוגעזאגט אונזער פריינט אים צו שיקן אלע דערשינענע
בײז איצט בולעטינען און אלץ וואס אים אינטערעסירט אין דער געמיי־
זאמקייט פון אונזערע פריינט איבער דער וועלט. אונזער פריינט האט מיך
אויך באקאנט מיט זיין שוועסטער וואלכע האט אויך ארויסגעזיזן גרויס
באגיסטערונג פאר אלץ וואס זי האט געהערט, באדויערנדיק פארוואס זיי
זיינען די נאנצע צייט געווען אזוי אָפגערישן פון אלץ און אלעמען.

און מיט דעם האט זיך גיענדיקט מיין איבעראשענדע און דערפרי־
עגדע באגעגעניש מיט נאך צוויי בײז איצט אונז נישט באקאנטע זשעלע־
כאזער.

וויטערדיקע אינדרוקן וועגן מעקסיקא אין א צווייטן ארטיקל

++++++++++++

"זכור" אונט אין ישראל

זונטאג דעם 31טן אקטאבער איז אין זאל בתי, אין תל־אביב, פאָרגע־
קומען דער ערליכער "זכור־אונט" געווען דורכן קאמיטעט פון די
זשעלעכאזער לאנדסלייט אין ישראל בײ א גרויסע באטיליקונג פון אונזערע
לאנדסלייט, עס זיינען געקומען זשעלעכאזער פון כמעט אלע עקן לאנד.

בײ אן אלגעמיינע שטילקייט און בײ "צרצייט־ליכט", עפענט פרייט
מרדכי שפיזמאן דעם אונט. ער שטעלט זיך אָפ אויף דעם גרויסן אומגליק
וואס איז אונז געשעען אין אונזער דור און וועגן דער גרויסער באדי־
טונג פאר אונז און אונזערע קינדער דאס דערמאנען און געדענקן דעם
אומקום פון זשעלעכאזער "דנטום", ער דערמאנט אויך די לאנדסלייט וואס
האבן זוכה געווען צו קומען אין ישראל און זיינען שוין ליידער מער נישטא
מיט אונז. ערע זייער אנדענק. די פארזאמלטע הערן אויס די ווערטער שטי־
ענדיק.

דער חזן זאגט א קאפיטל תהילים און בייט סוף זאגן אלע פאר־
זאמלטע קדיש, וועלכער רופט ארויס געווין און טרערן בײ אלע. דער חזן
זאגט אויך דעם ספעציעלן אל מלא רחמים פארפאסט אין "זכור־בוך".

דער זון פון אונזער פריינט און קאמיטעט מיטגליד ישכר געדאנקען אין תל־אביב "אהרן געדאנקען ליענט א ליעד פון דוד שמעונוביץ /אין העברעאיש/ווען שילדערט א זיכוה צווישן א פאטער און זון אויפן וועג קיין טרעבלינקי. דאס ליד וואס איז געליענט מיט געפיל, מאכט אן אויסערגעווענליכן אינדרוק אויף אלע פארזאמלטע.

דאס ווארט באקומט דער רעדאקטאר פון "זכור־בוך, פריינט וואלף יאסני, וועלכער האלט א לענגערע אינהאלטסריכע רעדע וועגן גאנג פון די טראגישע געשעענישן. זיינע סיבות און זיין מוסר־השכל פאר אונז. דער רעדנער שטריכט אונטער אז מיטן אנטשטיין פון מדינת ישראל און מיטן זיין א פאלק גלייך מיט אלע פעלקער, קען מער קיין טרעבלינקעס אוו מיידאנעקס נים זיין. די רעדע מאכט א גרויסן רושם אויף די פארזאמלטע

אונזער מאלאנטפולע און חשובע חיהלע עלבוים ליענט פרקים פון איר טאג־בוך וועלכער דארף בקרוב דערשיינען אין בוך־פארם און זיין א צושטייער אין באקאנען אונז מיט די גרויזן פון אונזער היינטיקן דור און א אייניקער באשולדיקונגס־אקט נעגן די נאצישע עמלקים און זייערע מיטהעלפער.

די שריבערין וועלכע ליענט מיט טאלאנט און געפיל וואס זי האט דורכגעלעבט, באזירקט די פארזאמלטע וועלכע זיינען זי צוגעשמידט און לעבן איבער צוזאמען מיט די שריבערין דאס פארגעקומענע.

פריינט יעקב פעלהענדלער האלט א זייער געלונגענע רייד אין עבריית/מיר בריינגען זי אין א ייִדישע איבערזעצונג/ און פריינט מרדכי שפיזמאן שליסט דעם אזוי אינדרוקספולן יזכור־אוונט.

רייד פון פריינט יעקב פעלהענדלער

דאס זשעלעכאווער פון ר"שמעון ענגעל, דאס ייִדישע זשעלעכאווער, דאס זשעלעכאווער פון די ייִדן פון וויסענבערגס שריפטן, די ייִדן פון יחיאל לערערס שריפטן און די ייִדן פון שלמה בריינסקי - זיינען מער נישטא.

דאס ייִדישע זשעלעכאווער איז אויסגעשכטן געווארן!

לויט די דאטע פון די אינלאדונג־איז שוין 12 יאר נאך די שחיטה, אבער וואס וויטער מיר זיינען פון דעם בילד, אלץ בולטער זיינען די שטריכן פון דעם ייִדישן זשעלעכאווער וואס מיר האבן געקאנט. אלץ שטארקער זיינען די געפילן צו דעם ייִדישן זשעלעכאווער וואס מיר האבן געליבט און אלץ גרעסער איז דער צער און וויטאג.

דענקמעלער פון פאפיר זיינען שטארקער פון מצבות פון מארמאר און דאס זיינען די ביכער, געבליבן אלס אייניקע דענקמעלער נאכן ייִדישן זשעלעכאווער. די הערליך שטראלן ארויס די געשטאלטן פון די זשעלעכאווער אין די ביכער פון וויסענבערגן, פון יחיאל לערער און להבדיל בן החיים והמתים, פון שלמה בריינסקי, די הערליך איז דאס געשטאלט פון יעקיל סטאלאר און די פרעכטיק איז די געשטאלט פון פנחס אהרן מיילעכס בייחיאל לערער.

און דער־בער איז געוועכט דער שריבער ד"ר שטאק, וועלכער פארלאנגט איבערצוזעצן די שריפטן פון וויסענבערגן און לערערן אין העברעאיש מון דערמיט זיי אריינטראגן אין היכל פון די העברעאישע ליטעראטור.

די גרויזאם איז דאס בילד וואס אנטפלעקט זיך פאר אונזערע אויגן, אז דאס ייִדישע זשעלעכאו איז וועלכן מיר האבן געלעבט, אונזערע טיערע שוועסטער און ברידער, טאטעס און מאמעס, דאס בלוט פון אונזער הארץ, זיינען גרויזאם אויסגעשכטן געוואָרן.

דאס ייִדישע זשעלעכאו האט עקזיסטירט בערך 600 יאָר, בערך 7-6 טויזנט ייִדן האבן דארט געלעבט, געארבעט און געשאפן, געלערנט דברי תורה און געבויט בתי מדרשים און ישיבות וואו סאיז פארשפרייט געוואָרן דברי תורה און געדינט אלס גייסטיקער צענטער פאר די גאנצע סביבה.

ייִדן האָרעפאשניקעס, בעלי מלכות - געלעבט פון יגיעת כפיִם, שינע ייִדן וואס האבן געלערנט תורה און געשטראלט מיט די ערליכקייט אין זייער לעבן -

און דאס אלץ איז אָפגעמעקט געוואָרן פון די ערד, פארשאלטן זאלן וועלן די הענט וואס האבן דאס געטאָן.

אין טאָג פון יאָרצייט שוועלן מיר, אז מיר וועלן אייך נישט פארגעסן, אייך, ייִדישע זשעלעכאו, אייך, נאָענטע און טיערע!

אם אשכחך זשעלעכאו - -

תשכח ימיני .

++++++++++++

קומענדע י ז כ ו ר - א ו נ ט ע ר נ ע מונגען

די שורות וועלן געשריבן אין מאנאט מאי, אָבער רעכנענדיק זיך מיט דעם, אז ביז אם דער נומער וועט דערגרייכן אלע ערטער וועט נעמען א לענגערע צייט און נאָך מער צוליב דעם וואס מיר וועלן נישט האבן קיין בולעטין/אויסער א ספעציעלע יזכור-אויסגאבע מיט אָפשאצונגען וועגן יזכור-בוך/דאס איצטיקע יאָר, בעטן מיר אלע אונזערע סעקרעטארן, אלע אונזערע גרופן, אלע אונזערע יחידים:

טיערע פריינט

אונזער אָרגאניזירטע ארבעט דערנענטערט זיך צו אן ענדע, אָבער אונזער אחריות פאר נישט פארגעסן אונזערע קדושים, פאר דערמאָנען די מערדער פון 6 מיליאן ייִדן, וועט פון אונז נישט וועלן ארונטערגענומען. בעטן מיר אייך, באלד וי איר וועט דערהאלטן דעם איצטיקן בולעטין, באשטימט עסליכע מענטשן זאלן זיך פארנומען מיטן אָרגאניזירן א יזכור-אונט בי אייך, אונז לאָזן וויסן דעם דאטום, באמיט אייך איניצוארדנען דעם אונט לויט דער אנווייזונג איז יזכור-בוך און שיקט אונז צו א באריכט נאָכן דורכפירן אזא אונט.

לאמיר באווייזן דעם קומענדן יאָר, אז טרָץ דעם וואס מיר האבן מער נישט קיין אָרגאניזאציע פאר אלע ערטער וואו עס געפינען זיך זשעלעכאוער, האבן מיר אָפגעהיטן אונזער הילקע אויפגאבע.

פאריניקטער קאארדיניר-קאמיטעט פון גארוואלינער קריז,
וועלכער נעמט ארום די שטעטלעך: קאצק,זשעלעכאוו,גארוואלין,
לאסקאראוו,סאבאלעוו,מאטשעוועץ,פאריסאוו,ריקע און אומגעגנט,
פארן חייוארין י ז כ ו ר - א ו נ ט אין פאריז

12 יאר זינט דער אויסראטונג פון די רעשטלעך יידן פון גארוואלינער קריז,וועלכע מען האט פארזאמלט אין סאבעלאווער געטא,און פון דארט אוועקגעפירט אויסהויכן זויערע נסמות אין די טויט-לאגערן,אין די גאז-קאמערן פון טרעבלינקע,מאידאנעק און אויסווינ.

נישטא מער די צאלרייכע יידישע אינסטיטוציעס,נישטא מער די לעבעדיקע יידישע ארגאניזירטע ארבעטערשאפט, נישט געבליבן מער קיין בית עולם, קיין זכר פון א יידישן ישוב.

ביי יעדן פון אונז איז די וואך פון חוסענה רבה איינגעקריצט , אין הארצן און איבערגעלאזט א גרויסע וווגד.

דאס טראגישע אומקום פון אונזערע טייערע עלטערן,ברידער,טוועסטער, און פאמיליעס, דאס פארטווינדן פון איבער 60 טויזנט נפשות פון די אויבנדערמאנטע שטעטלעך,פון אלע יידישע איינווינער אן אונטערשייד פון זייער פאליטישער איבערצייגונג,רופט ביי אונדז ארויס געפילן פון חאס און שנאה צו די מערדער פון אונזערע מספחות.

זאלן מיר אויף א ווירדיקן אופן אויסדריקן אלע צוזאמען דעם אנדענק פון אונזערע קדושים.

צו דעם צוועק בעטן מיר אייך קומען אויף דער גרויסן

י ז כ ו ר - א ו נ ט

וואס מיר ארדענען איין האיאר שבת דעם 23-טן אקטאבער,8.30 אוונט
אין גרויסן זאל פון האטעל מאדערן (פלאס דע לא רעפובליק)
מיטן אנטייל פון פארטייער פון צענטראלע ארגאניזאציעס און מיט
קדיש צו באערן דעם אנדענק פון אונזערע חעלדן און מארטירער.
זאל מיט טטאלץ און טיפער אנערקענונג פארן כבוד פון אונזער פאלק, דערהערט ווערן אונזער פראטעסט קעגן נייע גענארן פון פאסיזם,אנטיסע-מיטיזם און מענטטן חאס.

און דערמיט וועלן מיר צוזאמען אויסדריקן אונזער גלויבן
פאר פרייהייט און טלום אויף דער וועלט.

קאארדיניר-קאמיטעט פאר יזכור-אוונט
פון גארוואלינער קריז.

בולעטין

אין צוזאמענהאנג מיט דער ידיעה אז דער בולעטין וועט שוין מער נישט דערשינען, האָבן אנגעהויבן אריינקומען בריוו מיט פארשידענע פֿאַרשלאגן, צו פארלענגערן דאָס וויטערע אויסגעבן דעם בול. כדי נישט צו בליבן אינגאנצן אן אויסגאבע.

איך גיב דאָ בלויז עטליכע וועגדונגען פון די פיל מער אנגענומענע וואָס איז אונמעגליך אפצוגעבן אזויפיל פלאץ פאר אָט דער פראגע.

שרייבט פריינט שיץ יחסן פון מיאמי

צו אלע זשעלעכאָער וואו נאָר זיי געפינען זיך.

מינע טיערע פריינט

פון ליבשעס אינפֿארמאציע אין לעצן בולעטין וויסן מיר, אז דער בולעטין פארמאכט זיך, מעג דאָס זין אויף דערוויל/ווי ליבש זאָגט/ מיר וויסן אָבער, אז פארמאכן איז גרינג און וידערעפנען איז שוין א שווערער ענין.

סאיז פאר מיר געווען א פארגעניגן, וי ניט קין זשעלעכאָער, זיך צו באקענען מיט אייך און פירן מיט אייך שמועסן. דער בולעטין דורך ליבשעס האנט האָט אויפגעטאָן א וואונדערבארע הערליכע ארבעט.

1/ באלד פון אָנפאנג האָט איר זשעלעכאָער זיך אויסגעוויינט, אויסגעקלאָגט אויפן גרויסן חורבן, אף אונזער גרויסער בראך.

2/ נאכהער האָט איר זיך מיט אן אויסערגעוויינליכע גבורה אריינגעווארפן אין דער ארבעט מיט פראקטישע הילף: געלט, שפיז-פעקלעך, מאשינען, און וואָס נישט?

3/ נאכהער דאָס ארויסגעבן ביכער און פאראייקן, אויפשטעלן א מאָנומענט פאר אייערע טיערע: וויסענבערג, לערער/וועלכע איך האָב געקאָנט/ און נאכהער, דער לעצטער נאכהער איז שוין נישט אזוי פרילינ, נאכהער האבן זיך אנגעהויבן ריסערייען אין וועלכע סאיז גלייכער צו פארגעסן.

לאָמיר געדענקן די ערשטע בולעטינען, יענע הערליכער מאָמענט פון אויפגעוועקטקייט אז עס האָט שטארק וויי געטאן, דאָך האָבן מיר זיך דערוואוסט, אז זיי זיינען שוין נישטָ..

אצינד צוגייען מיר זיך, דער בולעטין פארמאכט זיך. איז דאָס פשוט א חלול השם, מיט די אייגענע הענט איבערייסן אזא פיינע פארבינדונג וי מיר האָבן אינגעשטעלט און דער בנין, זשעלעכאָער לאנדסלייט וועט פונאנדערפאלן.

דעריבער שלאָג איך פאר אָט וואָס.

ליבש וויל א וואקאציע, זייער גוט, ער איז מיעד און איז בארעכטיקט אבער מיין פֿאַרשלאג איז, אָך גיב די ערשטע 10 דאָלאר און דער בולעטין זאָל דערשינען נישט מער וי 2 מאָל א יאָר. דאָס וועט זין פאר ליבשן זייער גרינג און עס וועט אנהאלטן די גאנצקייט פון דער אינסטיטוציע וואָס הייסט זשעלעכאָער בולעטין.

איך רוף אלע זשעלעכאָער איבער דער גאנצער וועלט, גלייך אריינווארפן צענערלעך פאר יערליכע אבאָנעמענטן און נישט דערלאָזן צו פארמאכן דעם בולעטין.

זייט מיר געזונט אלע זשעלעכאווער, סאיז געווען א גרויס פארגעניגן מיט אייך זיך צו באקאנען און צו לייבישן - זיי לייביש געזונט, זאלן דיינע העגט זיין געשמאקט, דו ווסט פארבליבן א הערליכער סימבאל מיט דעם וואס דו האסט אויפגעטאן פאר דיינע זשעלעכאווער.

שיע יחסן מיאמי

שרייבט פריינט משה ציבולקעוויטש פון בראונקיללא

אין וועגדע זיך צו אונזערע זשעלעכאווער איבער דער וועלט, אין נאמען פון אונזער זשעלעכאווער קאלאניע אין בראונקיללא.

מיר וועגדן זיך צו אייך טיערע פריינט, מאקע כדי די ארבעט פון אונזער חשובן פריינט לייביש זאל נישט גיין אין ניטעץ, כדי אונזער קאנטאקט פון איינעם מיטן צווייטן וואס איז נישט אזוי ליכט געשאפן געווארן, כדי דאס אלץ זאל אפגעהיטן וועלן, וועגדן מיר זיך צו אייך, לאזט נישט אפשטעלן דעם בולעטין, לאמיר זיך אלע אנשטרענגען און אנהאלטן אונזער לעבעדיקן קאנטאקט.

מיר האבן אסך בייגעשטייערט צום אויפהאלטן פון בול.וואלטן מיר זייער נישט געווילט דאס אלץ זאל פארלוירן גיין און מיר וועגדן זיך גלייכצייטיק צו אלע אונזערע זשעלעכאווער אין די באזונדערע ישובים איבער דער וועלט, האלט אן צו שיקן אייערע קארעספאנדענצן, שרייבט וועגן אלץ וואס קומט פאר אין לעבן פון אונזערע זשעלעכאווער און זייערע פריינט, לאמיר נישט זיין אפגעריסן אינער פון אנדערן.

מיט גרוס פאר דער קאלאניע

סעקרעטאר משה ציבולקיעוויטש

שרייבט פריינט שמואל אשלאק פון טרינידאד

איך גלייב אז מיר טארן נישט אויפגעבן דעם בולעטין, דאס איז דאס אינציקע מיטל אנצוהאלטן די פארבינדונג צווישן די זשעלעכאווער איבער דער וועלט, פון פאריז ביז אויסטראליע, ארגענטינא, אמעריקא און נאך ווייטער.

אז איר נעמט דעם בולעטין אין האנט פילט מען זיי מען וואלט געווען אין זשעלעכאו, מען זעט נעמען פון פערזאנען, אז דאכט זיך אז איר זעט זיי שפאצירן שבת פארנאכט אין די זשעלעכאווער אליין אדער נאר אויפן זאדיבער וועג און זומער, שבת נאכמיטאג גייענדיק אין וואלד אריין, אדער לינענדיק וועגן פערזאנען וועמען איר האט אזוי גוט געקאנט דאכט זיך אייך אז אט זיצן זיי בים וארשטאט, בים מאשין און אלץ, דאס איז אזוי הארציק נאנוג. אן דעם בולעטין וועט אט דאס אלץ, דאס גאנצע נאנטע פארפרעמדט און פארגעסן ווערן.

מיר רייזן וועגן א מאנומענט פאר די טויטע, היינט זיי ווייטיק איז דער בולעטין אלס א לעבעדיקער מאנומענט פאר די לעבעדיקע, אן דעם בולעטין וועט דער נאמען זשעלעכאו מער נישט דערמאנט ווערן.

די אלע דורכגעפירטע אקציעס אונזערע זיינען נאר מעגליך געווען אדאנק דעם בולעטין, נו, איז קאנען מיר זיך זאגן מיט זיכערקייט אז מער וועלן מיר שוין נאריש דארפן טאן? נין מיינע פריינט, מיר טארן נישט אויפגעבן דעם בולעטין.

שמואל אשלאק טרינידאד

מירעלע העפנער - גרינבערג שרייבט:

מין פרייַנד לייבּיש זיסלעדער זי אויך חבר יאסני, זעלבע האָבן נעזיד־ מעט אזויפיל צייט און אלע זשעלעכאָער לאנדסלייט זאָל האָבן מיטגעהאלפן ארויסצוגעבן אונזער פרעקטיק "זכור־בוך" אין זעלכן סזינען פאראי־ ביקט געהאָרן אונזערע אומגעקומענע נאָנטע אין אונזער אלטער היים - דריק איך אויס מין הארציקן דאנק.

איך מיינט אז איר זאלט זייטער פאָרזעצן די ארבעט ארויסצוגעבן דעם בולעטין, זעלכער דערגענטערט אלע זשעלעכאָער זאָל געפינען זיך איבער דער גאנצער זעלט.

מירעלע העפנער־גרינבערג פאריז

אזויפיל אונזערע פרייַנד

און יעצט מיינע טייערע פרייַנד, אבאָנענטן פון בולעטין, פאר אלעם מין הארציקן דאנק אלע אונזערע פרייַנד פאר די וואָרעמע אויסדרוקן, זאָל אן דעם זאָלט געהערן אונזהימליך אנצוגין מיט זעלכע סאיז ארבעט.

זאָל אמבאַלאנגט דאָס זייטערע דערשיינען פון בולעטין, איז מין ענטזער צו פרייַנד ליל גרייצער/בולעטין פון סעפטעמבער־אקטאָבער, זייט 39/בין איך געווען כמעט זי זיכער, אז פרייַנד ג.מיינט ערנסט מיטן זעלן ארויסגעבן דעם בולעטין/זי ער האָט זיך געזאָגדן צו מיר/איך האָב דעריבער געהאפט אז בי איצט, וען איך שרייב אָט די שורות/דעם 23טן אפריל/וועט שוין פון לאנג זין איינע אָדער נאָר 2 אויסגאבן זעלכע זעלן באמת קאָנען זין דער בכבודיקער ארגאן פון די זשעלעכאָער איבער דער זעלט.

זייזט אבער אויס אז אפילו די עטליכע ארויסגעגעבענע נומערן זיינען בלויז געווען צו קאָנען זאָגן "לא יעלה ולא יבוא" וען איך האָב געהאט געזאָגט "יעלה ויבוא", איך באדויער שטארק, ערשטענס זאָלט דאָס מיר געגעבן א מעגליכקייט זיך אפצורוען און זאָס איז זייכטיקער, עס זאָלט געווען אויפן זעג צו א פארשטענדעניש צווישן אלע זשעלעכאָער איבער דער זעלט.

צום באדויערן איז דאָס נישט געשען, פארן איצטיקן יאָר/1955/ קאָן שוין נישט זין קיין רייד זעגן ארויסגעבן א בולעטין, זייל סאיז שוין נאָנט צו מאי און איינגיכן זעט דערשיינען דער איצטיקער בולעטין און עטליכע וואָכן שפעטער א ספעציעלע אויסגאבע זעגן די געשריבענע און געדרוקטע מיינונגען איבער אונזער "זכור־בוך", דערי־בער קאָן בלויז זין א פראגע זעגן א בולעטין פארן יאָר 1956. דערבי־ אָבער זייל איך שטעלן איניקע באדיינונגען און דערבי־ אנזייזן זי אזוי דער בולעטין /לויט מין מיינונג/זאָלט געקאָנט ארבעטן.

1/ דער בולעטין דערשיינט אנפאנג ערשטן, פערטן, זיבענטן און צענטן מאָנאט.

2/ דער מינימום פאר א יאָר בולעטין געשיקט דורך געוויינליכע פאָסט איז 5 דאָלאר, דורך לופט פאָסט אין אלע לענדער אויסער ישראל און אויסטראליע, איז 10 דאָלאר, דער מינימום פאר ישראל און אויסטראליע דורך לופט־פאָסט איז 13 דאָלאר.

3/ דער פריז פאר ישראל דורך געוויינליכע פאָסט איז א מינימום פון 10 פונט א יאָר, אבער דער קאָמיטעט פון דער זשעלעכאָער לאנדס־ מאנשאפט אין ישראל האָט א רעכט צו דעדוצירן דעם פריז לויט זין איינזען, דאָס קאָן אבער בלויז געטאָן ווערן פאר פערזאָנען וועלכע פאר־

דינען נישט געגנג,דער זעלבער קאמיטעט האט אויך א רעכט צו פארלאנגען א געזיסע צאל בולעטינען פרי פערזאנען וועלכע קאנען אינגאנצן נישט צאלן.

4/ עס וועט נישט געליגט ספעציעלער דרוק אויף אונזערע לאנדס ליט אז זיי מוזן וועלן אפאנעמן פארן בולעטין,דערפי וועט אפער א פארשטאנען,אז באגרינסונגען פאר פערזאנען נישט קיין אפאנעמן,וועלן דארפן וועלן באצאלט,דאגעגן אפאנעמן וועלן זיין פרי פון באצאלן פאר באגרינסונגען.

5/ פרייע לופט פאסט בולעטינען צו סעקרעטארן וועלן געשיקט ווערן בלויז מיט דעם באדינג,אויב מיר האבן א געזיסע צאל אפאנעמן אין דעם געגעבענעם ארט.

6/ צוליב דעם וואס דער בולעטין וועט דערשינען פונקטליך דעם ערשטן מאנאט 1956,און מיר וועלן דאסמאל נישט דרוקן מער ווי די צאל אפגענומען וואס מיר וועלן האבן,וועט יעדער וועלענדיק זיך אפאנירן פארן בול.פון 1956,מוזן האבן די גאלט אריינגעשיקט אין דעצעמבער 1955.

7/ יעדער וואס וועט אריינשיקן די גאלט נאכן אונגעגעבענעם טערמין וועלן דער ערשטער נומער וועט שוין זיין אין דרוק,וועט מער נישט באקומען דעם ערשטן נומער,נאר ערשט דעם צווייטן און דעריבער וועלן אט די אלע וועלכע וועלן זיין אינטערעסירט אין דעם בול.דארפן וואס פריער דאס טאן.

8/ אונזערע זשעלעכאָער וועלן האפענטליך אנהאלטן א שטענדיקן קאנטאקט מיט מיר און כסדר אריינשיקן קארספאנדענציעס וועגן לעבן און ארבעט פון די זשעלעכאָער אין געגעבענעם ארט,און אויך זיערע פרינט,אויב אן ארט וואו עס עקזיסטירט אן ארגאניזירטע זשעלעכאָער גרופע און זיי וועלן דאך נישט אפאנירן דעם בולעטין,וועלן זיי דארפן באצאלן פאר א באריכט וואס זיי וועלן צושיקן.

9/ צום סוף וויל איך נאך אויפקלערן,געוויינליך געדויערט דאס מאכן א נומער,אמוזינקסטן איז מאנאט און אויב איך וויל האבן פארטיק דעם ערשטן נומער אנפאנג יאנואר 1956,מיינט דאס,אז אויב איך וועל ביז דעם ערשטן דעצעמבער 1955 נישט האבן א גרעסערע צאל אפגעצאלטע אפאנעמען,וועל איך נישט אנפאנגען מאכן קיין בולעטין,אדער איז אנדערע וועלטער,איז דעם פאל וועט קיין בולעטין מער נישט זיין.

אייער לייביש

++++++++++++++

א ווי כטיקע פראגע

איז לעצטן בולעטין האב איך זיך געוואנדן צו אלע אונזערע לאנדסליט און איבערהויפט צו די לעבן געבליבענע,אליין געליטענע איז דער היטלער קופאציע,אז גלייכצייטיק מיטן אונטערשטרייכן אז מיר וועלן קיינמאל נישט פארגעסן אונזערע מערדער און זיערע העלפער,דארפן מיר ווייזן אז מיר קאנען געדענקן אונזערע רעטער,קריסטן וועלכע האבן איז אזא שרעקליך דעגנערירטע ציט געהאט מוט צו העלפן אונזערע געזאגטע.

איך האב געבעטן באשטייערונגען פאר אט דעם צוועק,צו שיקן א געהעריקע מחנה אט די פינע מענטשן אדער זיערע קינדער,צום באדויערן האבן זיך די וועלכע האבן אמיגסטן גענאסן פון אט דער פריינטליך אויסגעשטרעקטע האנט צו זיי,ווייניק אפגערופן,איך וויל האפן אז נאכן איצטיקן פארצייכנען דאס אריינגעקומענע,וועט עס אפשר באווירקן אויך

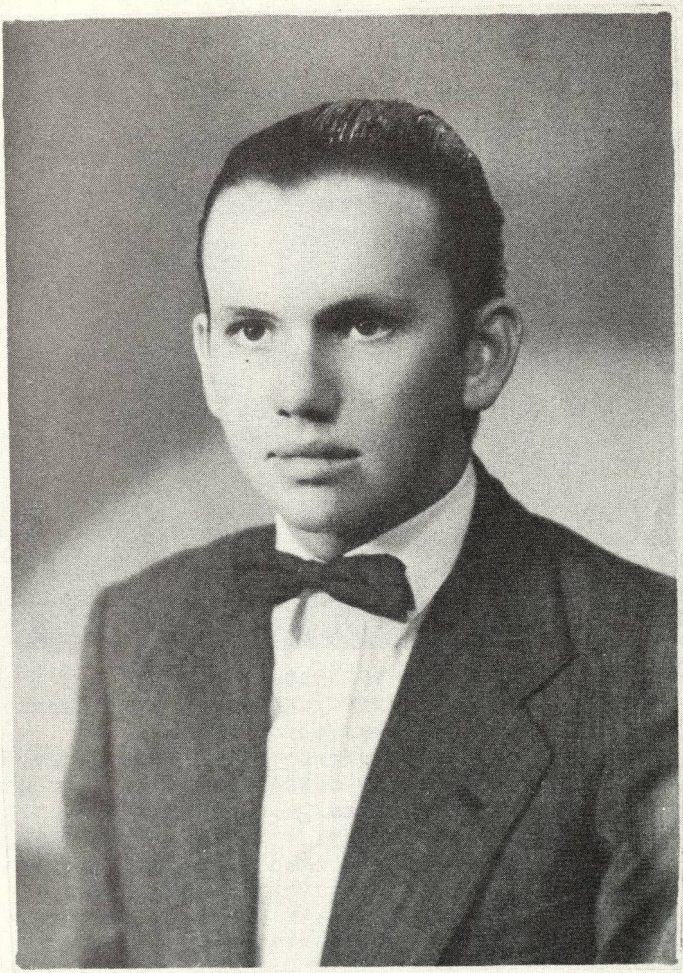

ב ע ל י ט א,די סאכטער פון העניע און יאסל ראזענבערג אין קראקאס -וועגעזועלא.

בעליטא האט לעצטענס באקומען א סטיפענדיע פון דער רעגירונג אין וועגעזועלא,אין דער הויך פון 25 טויזנט באליוואר(ארום 7 טויזנט דאלאר)צו דערגענצן איר פיאנא-קענסערוויש אין די שטאטן פאר 2 יאר,דאס איז אגב די גרעסטע סטיפענדיע וואס די רעגירונג האט ווען סאיז אויסגעצאלט.

סאיז באמת א כבוד נישט בלויז פאר אירע עלטערן,נאר פאר אלע אונזערע זשעלעכאווער,דאס איז די מאס צו מעסטן אונזערע קענסענישן וואו מען דערלאזט אונז.

אונזערע זשעלעכאווער אומעטום וואונשן אונזערע פריינד,די עלטערן פון דער סאלאנטפולע בעליטא,צו דערלעבן אין איר פיל נחת.

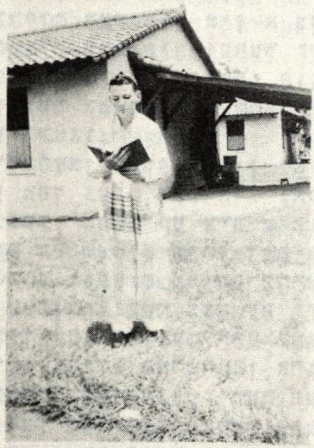

מ א ט ל לוקאוויעצקי, דער זון פון קיילע
און מאיר יחיאל לוקאוויעצקי אין בראנקיללא
צו זיין גראדואירן פון קאמערץ-שולע, ער איז
אלט 16 יאר.

מיר אלע וואונשן אים פיל גליק אין זיין
וויטערן לעבענס-וועג און די עלטערן אסך
נחת פון זייערע קינדער.

ב. ש. וויינבערג אין ישראל, צו זיין חתונה אין אויגוסט 1954. אריינגעגעבן דורך זיין ברודער מרדכי וויינבערג אין ניו יארק.

סימה ומנחם פנגזיכט

העשי-סטעבלי, דער זון פון אונזערע פריינט, גיטל און שיע יחסן אין מיאמי, צו דער בר מצוה, פארגעקומען דעם 31סטן אקטאבער 1953 אין דאוויד-פאנאמא.

אייגלאדונג צו דער בר מצוה פון שבתאי, דער זון פון אונזערע פריינט: סימע און מנחם פיינגעזיכט אין פתח-תקוה-ישראל, פארגעקומען דעם 29סטן יאנואר 1955.

מתכבדים להזמין את כב' וב"ב להשתתף

בחגיגת **הבר-מצוה**

של בנינו **שבתאי**

שתתקיים אי"ה בשבת פ' בא ו' שבט תשט"ו (29.1.55)

העליה לתורה בבה"כ דביה"ק רבי יעקב רח' הרב בלוי בשעה 8 בבקר

קבלת אורחים באולם "הצבי" רח' איכלוב פתח-תקוה

/פֿאָרזעצונג פון זײט 36/

די אלע וועלכע האָבן געלײענט וועגן דעם און האָבן עס פארגעסן, לאָמיר ארויסווײזן אונזער גרויסקײט, מיט אָפּצאָלן פאר א סובה וואָס וועלט אונז געטאָן.

בײַ איצט האָבן זיך אָפּגערופן פֿאלגענדע:

פרײנט משה בּאָרוכאָוויטש און זין	5.00
פרײנדין רבקה קאנער לאָס אנזשעלעס	3.00
פרײנט ישראל העפנער פאריז	3.00
אויף א צוזאמענקום פון זשעלעכאָער אין פאריז	
אויף אן אפיל פון פרײנט ישראל העפנער	27.50
פון לעצטן בולעטין	3.00
צוזאמען	41.50

++++++++++

ארום יזכור־בוך

ענדליך קען איך פרײער אָפּטאָמען, דער יזכור־בוך איז פארטיק, דער יזכור־בוך איז כמעט אין אלע לענדער וואו נאָר עס וואוינען זשעלעכאָער דערהאלטן געווארן.

איך בין גליקליך וואָס איך האָב זיך נישט געלאָזט אינגערעכן און פארענדיקט דעם בוך אין א וועג מיט וועלכן מיר קאָנען זין שטאָלץ.

די שטאָלץ וועט זיך יעדער זשעלעכאָער פילן, לינענדיק די ספּעציעלע אויסגאבע מיט מינונגען פון אונזערע זשעלעכאָער און איבערהויפט פון דער אפיציעלער קריטיק, מינונגען וועלכע באצאָלן פארן וואָרטן אזוי לאנג.

יא, מיר האָבן געווארט און לאנג געווארט, זיכער האָט דער בוך איינגעשלינגען אסך גלעט, וואָס איז נאטירליך, יעדער וואָס האָט דערפארונג אין ארויסגעבן היסטאָריק צײט א בוך און ספּעציעל אזא בוך און אין אזא פארעמע, היסט מיט וויפל דאָס איז פארבונדן.

איך האָב געזאָגט די דערפריַענד סאיז די מינונג פון אונגעזעענע קריטיקער וועגן אונזער בוך, עס זיינען אָבער אויך פאראן אינדיקע/נאָנזיניקע/מינונגען פון עטליכע לאנדסלײט, פארוואָס זיינען אינדיקע ריכטונגען נישט געווען פארטרעטן, אינדיקע צינדסטן האלטן אז דער בוך האט א בונדישן טענדענץ, זיכער וועט זיך געפונען א בונדאוויץ וועלכער וועט האלטן אז דער בוך האָט א ציוניסטישע טענדענץ א.א.ו.

איז וועגן די נישט געווונדע פארטרעטערשאפט פון אינדיקע גרופּן אין בילדער און ארטיקלען, וואלט איך בעטן אָט די מענטשן, זאלן זי דורכלײענען אונזערע בולעטינען, וויפל מאל האָב איך זיך געבעטן, אפערליך, אנגעוויזן וויפל גרופּן וועלן פארליזן אויב זי וועלן נישט זיין פארטרעטן אין בוך מיט בילדער און ארבעטן. היינט וויפל מאל האָב איך זיך געווענדן צו אָט די אלע מענטשן מיט פריאָטע בריוו.

וויפל האָב איך אָפּגעקלאפט טירן וועגן ארבעטן וואָס זאלן פּערשטעלן דאָס זשעלעכאָער ארטאָדאָקסישע ייִדנטום, און ווען נישט פריינט משה בּאָרוכאָוויטש, וועלכער איז געווען אזוי פריינטליך אָנצושרײבן א גרויסע ארבעט וועגן דער קהלה, שטיבלעך, חברות א.א. וואלט אונז דאָס אויך געפעלט.

וויפל האָב איך זיך געבעטן וועגן אן ארבעט וועגן די פּועלי ציון אין זשעלעכאָ, געהאט צוזאגן פון פרײנט ברײנסקי, פון פרײנט אישטוב

און וואס איז דערפון געווארן, האב געזאלט קריגן אזא ארבעט פון פריגט גרשון מאדערמאן אין ישראל און וואס איז דערפון געווארן?

איך וויס אז אונזער בוך שטעלט ווייט נישט מיט זיך פאר דעם טייל וועגן די בונדישע ראל אין דער ארבעטער באוועגונג אין זשעלעכאז, אבער וויפל האב איך אפעלירט דורכן בולעטין און דורך פריוואטע בריוו צו אלע די וועלכע האבן אמאל געהאט א שייכות מיטן בונד אין זשעל? און וואס האב איך ארויסגעקריגן?

זיכער איז די זשעלעכאזער ציוניסטישע באוועגונג ווייט, ווייט נישט געגנגנד פארטרעטן, אבער וויפל האב איך זיך געוואנדן וועגן ארטיקל, וויפל ציוניסטן אין ישראל האבן מיר צוגעזאגט אבער קיינמאל נישט געשיקט.

זיכער איז, אז יעצט וועט דאס זיין די שולד פון ליבישן, איך בין אבער שטאלץ מיט דעם ארויסגעקראגענעם, איך קען רואיק דערקלערן אז אין אונזער גאנצע ארבעט, איז נישט אנגעוואנדן געווארן, אזוי מצד מיר ווי מצד אונזער רעדאקטאר, פריינט יאסני, די מינדסטע טענדענץ אויסצומיידן וועלכע נישט איז ריכטונג, נאר גראדע פארקערט, מיר האבן אין א געוויסן מאמענט פארהאלטן די גאנצע ארבעט אויף מער ווי 6 וואכן כדי צו קריגן א געוויסע ארבעט וועגן א גרופירונג אין זשעל.

איצט, וען איך בין באמת איבערגליקליך מיט אונזער בעלונגענעם בוך, מוז איך זיך ארפריידן פון הארצן וואס איז בייַ מיר בעלעגן די גאנצע ציים, וואס מהאב אלץ נישט אנגערירט, אנגעבלבולט וועגן מיר; איבערהויפט וען עס האט זיך פארצויגן נאך אמאנאט, אדער עס איז פארעפנטליכט געווארן נאך אן אויסגאבע.

אט האבן עטליכע/בלויז עטליכע/ זשעלעכאזער אין ניו יארק פארשפרייט א מעשהלע..וואס איך גיב דאך איבער/באמערקט וויסער וויפל אונזערע לאנדסלייט אין ניו יארק האבן צוגעטראגן צו העלפן ארויסגעבן דעם בוך/ :

א גלח האט זיך געפינען אין נויט, איז ער געפארן צום בישאף זיך פארקלאגן, האט אים דער בישאף געצהט צו בויען א קלויסטער, דער גלח איז אהים געפארן אויפגעבויט א קלויסטער און געבליבן דער זעלבער ארעמאן און וידער געפארן צום בישאף, זאגט אים דער בישאף: איך האב דיר געזאגט - בוי א קלויסטער, איך האב דיר אבער נישט געזאגט דו זאלסט אים פארענדיקן...

דער מוסר-השכל? איך בין קליגער געווארן ווי יענער גלח, איך האב געהאלטן אין אויין בויען דעם יזכור-בוך אבער איך נישט געזאלט פארענדיקן, כדי - כדי צו קאנען מאכן א לעבן...

איר זאגט אז עס לוינט זיך נישט אפצושטעלן אויף אזעלכע פליאסקעס? יאואויך איך פיל יעצט דאס זעלבע, אז עס איז נידריקער פון מיין כבוד זיך צו פארעפנטלערן פאר אט די מענטשן, אבער האט דאס ווי געטאן - אין יענער ציים וען איך האב פאר זיך נישט געזעהן קיין אייגן לעבן, און נאר-בוך און וידער בוך, געלעבט און געאטעמט דערמיט, דאמאלס האבן וועלכע מעשיות, פון אזעלכע מענטשעלעך, שטארק ווי געטאן. דאס האט מיר אבער אויך געגעבן די טרייב-קראפט, צו פארענדיקן דעם בוך אין בעסטן וועג, נישט קוקנדיק אויף אלע דערנער.

און יעצט, איך האב דאס דורכגעפירט, דער בוך איז אין אייערע הענט און איך האף, אז אונזערע זשעלעכאזער וועלן אזוי איבערגעבן פארשפרייטן דעם בוך, ווי ער איז געשאפן געווארן.

עס וואלט געווען נישט ריכטיק פון מיין זייט, אין איצטיקן לאנג דערוואַרטעטן מאָמענט, נישט צו דערמאָנען דעם הויפט־פאקטאָר אין שאפן אונזער בוך, אונזער לאנדסמאן, אנגעזעענער ליטעראטור־קריטיקער, רעדאקטאָר פון אונזער יזכור־בוך און מיטארבעטער פון דער ידישע צייטונג, שדער צייטונג אין ידיש אין ישראל, פרייַנד אברהם וועלוול יאסנע. וער נאָך וי איך וייס וויפל אנגעשטרענגטע ארבעט, וויפל נעכט נישט דערשלאָפן און וויפל קרענקונג עס האָט דורכגעמאכט אונזער פרייַנד.

וויפל בייזליכע אויסדרוקן אויף זיין רעכנונג זיינען געקומען פון מיר, זייענדיק נערוועז, אנגעשטרענגט און וויפל מאָל ענטוישט, איז יעצט, וען מיר האָבן עגדליך זיך דערוואַרט צו האָבן אזא בוך, לאָמיר אויס־דרוקן אונזער אנערקענונג, אונזער רעדאקטאָר און לאנדסמאן, וייל בלויז אלס רעדאקטאָר וואלט ער נישט געקאָנט אָפגעבן אזויפיל מי און אנשט־רענגונג צו מאכן פון פיל בריוולעך אינטערעסאנטע ארבעטן פארן בוך, דאָס האָט נאָר געקאָנט טאן א זשעלעכאָער וועלכער איז גלייך וי מיר אלע באהערשט פון דעם וואַרעמען אמאָל וואָס אונזער שטעטל האָט אונז מיט־געגעבן אין די איצטיקע מרחקים.

פארן איבערגיין צו וייטערדיקע רעכנונגען פון אונזערע איינקונפטן און אויסגאבן וויל איך מאכן אייניקע באמערקונגען:

1/ איר וועט אין די אויסגאבן געפונען באצאלט פאר דרוקן 2 נומערן פון דער יזכור־אויסגאבע, נומער 1 און 2, פארן יאָר 1953, וען דער בולעטין איז נישט דערשינען און מיר האָבן זיך געמוזט פארש־טענדיקן מיט אונזערע לאנדסלייט/נומער 3 איז באצאלט געווָארן פון בולעטין געלט פארן יאָר 1954/וי אויך די אויסגאבע פון פונאנדערשיקן די אויסגאבן דורך לופט־פאָסט, אז זי זאלן וואָס פריער דערגרייכן אונזערע פרייַנט.

2/ וי די מיטגלידער פון ראט קאָנען געדענקן, האָבן מיר 2 מאָל געמאכט א הילע, וויל נאָכן ערשטן מאָל איז די הילע נישט גענוגען און מיר האָבן זיך נעוואָנדן וועגן באשטייַרונגען פאר דער צווייטער הילע וועלכע האָבן אריינגעבראכט 33 דאָלאר.

אריינבאקומען אין באשטייַרונגען פאר דער 2טער הילע			33.00
מתנות און באגריסונגען פאר די 2 אויסגאבן			50.00
אהרן רידעלמאן קאסטריקא	גיט די געליענע		10.00
בער מיכעל	"	"	10.00
יאנקל פארבער	"	"	10.00
בן ציון טישלער	"	"	10.00
שלום לעווינסקי	"	"	10.00
עליע ראטערמאן	באראנקיללא	1 זייט בילדער	35.00
שלאק מאקס	ארגענטינא	1/2 "	20.00
שיפערמאן וואלף	"	1/2 "	20.00
שמואליק שטיינהענדלער קאנאדא		1 "	35.00
ראָזענבערג שרה	פערו	1/2 "	20.00
אברהם ראכווערגער	ארגענטינא	1/8 "	6.00
משה וייסלעדער	"	1/4 "	11.00

אהרן רידעלמאן	קאסטא ריקא	נעמען	1.50
ש.יואל דראמלעוויטש	"	"	7.50
בן ציון טישלער	"	"	2.00
אהרן ברוטאן	"	"	3.50
קערשענבערג	"	"	1.50
צירל בראן	"	"	9.50
ש.פינגעזיכט	"	"	5.00
חנטשע רובינשטיין	אויסטראליע	"	4.00
הערשל בארנשטיין	"	"	2.00
מאיר זענגער	"	"	2.50
איטשע צאצקעוויטש	"	"	2.00
פסח ראטמאן	"	"	2.00
משה בעסער	פאנאמא	"	5.00
גדליה בראזערמאן	"	"	2.00
שרה מינקאוסקי	בראזיל	"	2.00
שמואל העפנער	בארנקיללא	"	2.00
הערשל טאפארעק	"	"	5.00
אלטער ציבולקיעוויטש	"	"	2.00
לאה גרושעצקי	"	"	50
ברוך ריפמאן	פאריז	"	7.50
שרה קארצארזש	ניו יארק	"	2.50
אנגא הערפסט	שיקאגא	"	2.50
מ.ל.שטיין	"	זכור־בוך	10.00
ראזענטאל	"	"	10.00
רבי מושקין	"	"	10.00
שלמה בארנשטיין/נאוידאר/	"	"	10.00
שרה גאלד	"	"	10.00
שרה גאלדפארב	ניו יארק	"	10.00
אברהם פריד	"	"	10.00
ארבעטער־ריגג 3 ביכער	" הנחה־	" פריז	21.00
פארלאג ציקא 2	" "	" "	14.00
רבקה קאנער	לאס אנזשעלעס	"	10.00
סעם בערנסטיין/נאוידאר/	"	"	10.00
לאה גאטהעלף	פאריז	"	10.00
יחיאל העפנער	"	"	
סימאן אבראמאוויטש	"	"	
בעסעלע באראן	"	"	
אפרים העפנער	"	"	
ז.בליסקע	"	"	
מיכעל	"	6 צוזאמען	60.00
ח.מאיר זינגערג	קאסטא ריקא	געליענט	10.00
יאסל לוקאוויעצקי	"	"	10.00
בערל ראכמערגער	"	"	10.00
יאסל ראכמערגער	"	"	10.00
משה פינגעזיכט	"	"	10.00

שמעון פיינגעזיכט	קאַסטא ריקא	יזכור־בוך	10.00
יאנקל לעכטמאן	"	"	10.00
זיינבערג	פאנאמא	"	10.00
אריה לעדערמאן	ישראל	"	7.50
ישראל זיסמאן רוזשעלט ניו דזשוירזי צוגעצאָלט			5.00
שיע יחסן	מיאמי	"	5.00
סטיין,א פרייַנט פון די זיסנבערג־קינדער		"	5.00
שיע לאָטערשטיין	באָנאָטא	"	10.00
שמואל טוכבראָך	"	"	10.00
ברוך דרעזנער	"	"	10.00

באשטייַערונגען פארן יזכור־בוך

זשעל.גרופע אין אויסטראליע	בול.יאנ־פעב.	1952		70.00
פרויען " "	" מערץ־אפר.	1952		100.00
געזאמלט "	" יאנ־פעב.	1954		55.00
פון א יזכור־אונט "	" " "	1954		38.00
געזאמלט "	יזכור־אויסגאבע נומער		3	33.00
שלום אַשלאק אויסטראליע	בול.מערץ	1950		20.00
שלום אַשלאק "	" מערץ־אפר.	1952		47.50
מענדל קאַרצאַרש "	" "	1950		2.00
מענדל קאַרצאַרזש "	" יולי־אויג.	1952		10.00
אברהם טוכבראָך "	" מערץ	1950		2.00
משה איגליצקי "	" "	1950		2.00
גדליה אַשלאק /יונגער/ "	" "	1950		2.00
יאָסל אַשלאק "	" "	1950		2.00
יאָסל אַשלאק "	" יולי־אויג.	1952		10.00
פראָדל געכט "	" מערץ	1950		2.00
מאריש געכט "	" יולי־אויג.	1952		10.00
חיים בּאָרנשטיין "	" מערץ	1950		2.00
חיים בּאָרנשטיין "	" יולי־אויג.	1952		15.00
ישראל ניישטעטער "	" מערץ	1950		2.00
ישראל ניישטעטער "	" יולי־אויג.	1952		10.00
א.ד.בּארנשטיין "	" מערץ	1950		2.00
א.ד.בּארנשטיין "	" יולי־אויג.	1952		10.00
גדליה אַשלאק "	" מערץ	1950		4.00
גדליה אַשלאק "	" יולי־אויג.	1952		15.00
מענדל גאָלדמאן "	" מערץ	1950		2.00
חנטשע רובינשטיין "	" מערץ	1950		2.00
חנטשע רובינשטיין "	" יולי־אויג.	1952		3.00
מאָטל ראָטפארב "	" מערץ	1950		8.00
מאָטל ראָטפארב "	" יולי־אויג.	1952		25.00
" פשוט	" מערץ	1950		2.00
יעקל ליכטענשטיין "	" מערץ	1950		6.00
יעקל ליכטענשטיין "	" יולי־אויג.	1952		10.00
הערשל בּאָרנשטיין "	" מערץ	1950		4.00
הערשל בּאָרנשטיין "	" יולי־אויג.	1952		25.00

יחיאל שנאפסטיילער	אויסטראליע בול.מערץ	1950	8.00
יחיאל שנאפסטיילער	" יולי-אויג.	1952	20.00
פיגע אדעלסקי	" מערץ	1950	4.00
דאָרקע פאָפאוסקי	" מערץ	1950	2.00
שמואלקע האכגעלערנטער	" מערץ	1950	4.00
שמואלקע האכגעלערנטער	" יולי-אויג.	1952	10.00
מאיר קאָרצאַרזש	" מערץ	1950	4.00
מאיר קאָרצאַרזש	" יולי-אויג.	1952	9.00
פאַליאק	" מערץ	1950	4.00
יאנקל גאָלדמאן	" מערץ	1950	4.00
יאנקל גאָלדמאן	" יולי-אויג.	1952	10.00
חיים בוימאיל	" מערץ	1950	10.00
אהרן בעראוסקי	" מערץ	1950	2.00
אהרן בעראוסקי	" יולי-אויג.	1952	9.00
זעלמל בעראוסקי	" מערץ	1950	2.00
זעלמל בעראוסקי	" יולי-אויג.	1952	10.00
זאלף ראטמאן	" יולי-אויג.	1952	5.00
דוד מיאדאוניק	" יולי-אויג.	1952	10.00
איטשע צאצקעוויטש	" יולי-אויג.	1952	10.00
הערשל מיאדאוניק	" יולי-אויג.	1952	15.00
צוזאמען געזאמלטע			296.00
" 32 יחידים			408.50
צוזאמען האָט אויסטראליע ביינעשטיערט צום יזכור-בוך			704.50
זשעלעכאוער אין ארגענטינא בול.דעצעמבער		1950	102.50
" " בול.אוג-סעפ.		1952	42.00
אבגדור אגרעסט "			20.00
איטשעלע ליפשיץ " בול. אויסגאבע נומער 1			15.00
שלמה באראן " בול.מאי-יוני		1954	4.00
משה איזענבערג " בול.יולי-אויג.		1954	5.00
פרידער קאָסמאן " בול.יולי-אויג.		1954	20.00
צוזאמען געזאמלטע			144.50
6 יחידים			64.00
צוזאמען האָט ארגענטינא ביינעשטיערט צום יזכור-בוך			208.50
בערל העפנער ארובא בול.אויגוסט		1949	25.00
שמעון זיערזשביצקי" בול. פעברואר		1950	25.00
צוזאמען האָבן 2 יחידים אין ארובא ביינעשטיערט			50.00

צוזאמען אינקונפטן

זיט 42	280.00
" 43	319.00
" 44	635.00
" 45	410.50

צוזאמען איינקונפטן 1,644.50

אויסגאבן

זיט	385	1	קלישע	4.50 און 4 צו 3.50	16.50
"	386	1	"	6.50 אין 3.50 און 2צו 3	16.00
"	387	1	"	6.50 און 2 צו 5	16.50
"	388	4	"	צו 4.00 און אין 2.75	18.75

איבערשריבן דעם גאנצן מאטעריאל אין פראנקריך
אויף מאשין, גריט פארן דרוק 107.00
צוליב דעם וואס די ערשטע געלט פארן יזכור-בוך
איז אמינסטן אריינגעקומען פון די פארקויפטע
יחיאל לערער ביכער, קויטירן מיר די אויסגאבן פאר
אט די ביכער, לויט בולעטין פון יולי 1949 זיט 8 - 149.09
צייכנונג פאר דער ערשטער הילע און פאטא-
מאנטאזשן געמאכט אין פאריז 49.75
צוגריטן די צייכנונג צו מאכן די קלישע 30.00
2 קאסט און דרוקן די ערשטע הילע 70.00
צייכנונג די 2טע הילע 25.00
2 קלישעס פאר דער נייער הילע 42.00
צוגעגעבן דעם דרוקער צו דער סומע פון 4,000 200.00
דרוקן אויסגאבע נומער 1 53.00
פונאנדערשיקן דורך לופט פאסט 60.25
דרוקן אויסגאבע נומער 2 65.30
פונאנדערשיקן דורך לופט-פאסט 46.13
באצאלט פאר 3 ארטיקלען אין יזכור-בוך 30.00
דעם אינגענדער פאר 543 ביכער צו 1.25 678.75

איצטיקע אויסגאבן	1,674.02
פון לעצטן בול. "	5,389.00
צוזאמען	7,063.02

איצטיקע איינקונפטן	1,644.50
פון לעצטן בול. "	4,791.72
צוזאמען	6,436.22

אין קומענדע אויסגאבן וועלן מיר האבן די לעצטע איינקונפטן און אויסגאבן פון אונזער יזכור-בוך.

דאנק מיר רידן וועגן אונזער יזכור-בוך און דעם גרויסן בייטייל פון אונזערע זשעלעכאזער אין אויסטראליע, דארפן מיר דערמאנען אונזער פארשטארבענעם לאנדסמאן, איניציאטאר און אנפירער פון אונזער ארבעם, פריינט שלום אשלאק ז"ל. וועלכער האט אסך מיטגעווירקט צום דערפעלג פון אונזער בוך און ספעציעל מיט זיינע וויכטיקע ארבעטן.

ארגון עולי ז'ליחוב בישראל
ה ו ע ד

צו אלע אונזערע לאנדסלייט

ענדליך נאך שווערע אנגעשטרענגטע ארבייט ברענגען מיר צו דער עפנטליכקייט דאס יזכור-בוך פון דער זשעליחובער אידישער קהילה.

דאס יזכור-בוך שטעלט מיט זיך פאר א ווירדיגע מצבה אויף די אומבאקאנטע קברים פון אונזערע אומגעקומענע בני-עיר, די געשיכטע פון אונזער הייליגע קהילה, דאס גייסטיגע און מאטעריעלע לעבן פון די זשעליחובער הארעפאסנע אידן, די עבודת הבורא פון רבנים און פרומע אידן. די טעטיגקייט פון די פארשידענע ארגאניזאציעס און קולטורעלע אינסטיטוציעס באקומען זייער אפשפיגלונג אין דעם דאזיקן געדענק-בוך. דער גיהנום פיין פון אונזערע נאענטע, בעת די דיוטטע אקופאציע. די אכזריות'דיקע אויסראטונג פון די זשעליחובער אידן און די פארטיזאנער-קאמפן מיטן טונא, אין וועלכן עס האבן זיך באטיליגט אונזערע בני-עיר, ווערט ערליך און אויפריכטיק געטילדערט פון די געציילטע גראטעווטע.

הונדערטער פאטאגראפיעס, קונסט-צייכנונגען אילוסטרירן דעם גייסטיג ריכען לעבן פון די זשעליחאבער אידישער קהילה אין איר טראגישן סוף.

מיר ווילן דא ציטירען די ווערטער פון באוואסטן היסטאריקער און פובליציסט רעפב לעפצינסקי אין אמעריקאנער "פארווערטס", ווען ער שרייבט אין אן אריינפיר צו א לענגערע קריטיק ווען דעם זשעליחאווער יזכר-בוך: "דער זשעליחאווער יזכור-בוך איז ניט קיין געווענליכער יזכור-בוך פון וועלכן מיר האבן סויף עטליכע הונדערט, ניט קיין געווענליכער ווייל ער טרייט פיל העכער ווי אנדערע.

יעדער איד וואס האט נאר געהאט א טייכות מיט די זשעליחאווער קהילה באזארגט זיך מיט א יזכור-בוך, וואס פארארימיגט דעם אנדענקן פון אונזערע קדושים.

דאס בוך קען מען באקומען ביי:

אריה לדרמן, רמת-גן, רמת-יצחק רחוב התיכון 13

ביי שמואל גליקמן, חיפה, רח' הלל 14,

און ביי יעקכר גדנקן, רחוב שלמה המלך 25, תל-אביב.

ארגון
ה ו

א מעשהלע אזא

דאָס איז א מעשהלע פון אונזערס א זשעלעכאָוער
לאנדסמאן און א נישט זשעלעכאָוער פאָלקס־מענטש
פון קאַסטא ריקא.

האָט זיך אונזער לאנדסמאן, נאכן ארומזען זיי שוין סאיז צו מאכן א
לעבן, באשלאָסן צו וועלן א געזעלשאפטליכער טוער ־ און עס האָט אים
אָפגענליקט, ער האָט מצליח געוועזן, ער האָט אנגעהויבן ארייַנקריגן: אין
שליסל און נאָך א שליסל א.א.ו.

פון אלע שליסלען, האָט זיך אויסגעטלט אין שליסל, ערשטענס האָט
ער געהאט צוטאָן מיט "געוועזענע זשעלעכאָוער, און דורך אים האָט מען
געקאָנט מכה זיין אויך די איצט־עקזיסטירנדע זשעלעכאָוער, צו זיין
אויך בייַ זיי געזעלשאפטליך אקטיוו. א מאגישער שליסל אזא.

אז א קאָמיטעט אין פערזאָן פון געוועזענעם סעקרעטאר אין ישראל
האָט באשלאָסן, אז מדערוף נישט קיין זשעלעכאָוער לאנדסמאנשאפט אין ישראל
און דעריבער אלץ אויפגעלייזט, זיינען געקומען די דאָרטיקע לאנדסלייט
און געזאָגט, מיר וועלן זען צו סאיז מעגליך צו אָרגאניזירן א זשעל.
ארבעט און גלייכצייטיק אויף א באזע פון קאָנסטרוקטיוע הילף, אין פאָרם
פון א גמילת חסד קאסע, האָבן די פריעריקע לימודירער אויפגעהויבן א
הערן און באשמוץ־קאמפאניע מיט שנאָרער נעמען און אין דער דאָזיקער
אקציע האָט אויך אונזער געזעלשאפטליכער לאנדסמאן באשלאָסן עפעס
צוצעטראָגן.

קומענדיק פון ישראל וואו האָט זיך נישט באמיט צו זאמענרופן די
לאנדסלייט, האָט ער באשלאָסן צו שאפן עפעס, וואָס זאָל פארשאפן כבוד און
נישט פארן נוצן פון די לאנדסלייט, אוועק אלס א "שליח".. איבער אינדיק
לאטיין אמעריקאנער לענדער, אויסנוצנדיק דעם סענטימענט פאר ישראל
און געשאפן געלט פאר זיין פלאן.

ענטשולדיקט, ער האָט אויך אגיטירט פאר דער קאסע/זיינע ריד/
אָבער כאראקטעריסטיש, אגיטירנדיק פאר זיין פלאן און פאר דער קאסע,
האָט ער פאר דער קאסע נישט געשאפן קיין אין סענט, אריינרעכנענדיק
זיין אייגענע "באשטייַערונג".

ער האָט אָבער געמאכט דעם רעכנונג אַן דעם סוחר
וי עס האָט געקאָנט פעסטשטעלן א מיטגליד פון זיין געשאפענעם
קאָמיטעט אין באנאסא, אונזער פריינט דוד מאיר רובינשטיין, וועלכער איז
געווען אין ישראל, געהאט א צוזאמענקום מיט אונזערע לאנדסלייט וואו
כמעט אלע האָבן זיך אנטשידן ארויסגעזאָגט געגן אָט דעם פלאן און פאר
דער קאסע און בייַ אָט דער געלעגנהייט האָט מאקע אונזער חשובער
לאנדסמאן, פריינט רובינשטיין צוגעטראָגן א שיינע מתנה פאר דער קאסע.

איז אונזער לאנדסמאן וידער געפאָרן אין ישראל, אנהענדיק
דאָס מאל מער מאדערנע מיטלען, מאדערנע אין געוויסע ספערן, פאר
אָפשרעקן און פארשפרייטן בלבולים געגן קאָמיטעט פון דער קאסע, וואָס
ער איז /לא עלינו/ אויסן מיט דער קאסע. נישט רעכענדיק זיך מיט די
פעסטשטעלונגען פון זשעלעכאָוער, וואָס די קאסע מיינט פאר זיי און וויפל
זי האָט געהאָלפן און העלפט מענטשן פאר די לעצטע 2 יאָר און נישט
אין פאָרם פון קיין נדבות, אלע, צאָלן צוריק פונקטלייך זיערע הלוואות,
די פילמאָליקע הענדונגען פון קאָמיטעט וועגן שטיצן אונזער אזוי
וויכטיקע אינסטיטוציע האָבן דעם געזעלשאפטליכן עסקן נישט באזירקט.

דאָס מעשהלע גײט ווײטער

קומט א ייִד פון קאַסטא ריקא אויף א וויזע קין ישראל, נישט קין זשעלעכאָער, אָבער אן אמתער, הארציקער ייִדישער פּאלקס־מענטש, מיטן נאָמען גרינהויז.

א ייִד וועמען אלע אונזערע זשעלעכאָער אין קאסטא ריקא און שכנישע לענדער קאָנען, אויך איך האָב געהאט דעם כבוד צו באקאנען אָט דעם חאוילן ייִד, זײַענדיק אין קאַסטא ריקא.

קומט אָט דער ייִד קין ישראל און ריידט מיט אונזער קאָמיטעט־מיטגליד, קאסירער פון די זשעלעכאָער אין ישראל, פריינט ישכר געדאנקען פון וועמען ער דערהאוסט זיך אז די זשעלעכאָער אין ישראל האָבן געשאפן א גמילה חסד קאסע און אָט דער הארציקער ייִד דערקלערט, אז ער וואלט זיך געוואלט נעמטער באקאָנען מיט אָט דער אים סימפאטישע אינסטיטוציע און נאָכן באקאנען זיך מיט די צוועקן פאר וועלכע מיר האָבן ארויסגעגבן הלוואות און וי די קאסע ארבעט פונקטליך און וי ערנסט עס איז די באציאונג פון אונזערע לאנדסלייט אין ישראל צו אט דער אינסטיטוציע, און וואָס דער קאָמיטעט האָט געהאט אויסצושטיין דורך די 2 יאָר פון זײַן עקזיסטענץ, טראָגט ער צו 200 פונט פאר דער קאסע.

אוואסאר פארגליך

קיין דעם וואָס איר זאָגט, זשעלעכאָער און נישט זשעלעכאָער, אז מזאָגט א געזעלשאפטליכער עסקן איז דאָך נישט שייך.

און איצט א פראָטאָקאָל פון דער זיצונג
מיט פריינט גרינהויז פון קאַסטא ריקא.

פראָטאָקאָל פון דער זיצונג פון זשעלעכאָער קאָמיטעט אין ישראל, מיט אונזער חשובן גאסט פון קאַסטא ריקא, פריינט משה גרינהויז.

די זיצונג ווערט געעפנט דורך פריינט אריה לעדערמאן וועלכער דערקלערט: איך האָב געוואלט באגריסן א טוריסט און א פריינט פון די ג"ח קאסע, וואָס הערנדיק וועגן אונזער ארבעט, האָט אויסגעדרוקט זײַן וילן זיך מיט אונז צו באקאנען וי אויך אונז מיטהעלפן, אָבער זיצנדיק בײַם טיש אין א פריינטליכן שמועס, האָט זיך פאר מיר אנטפלעקט א האר־ציקער פריינט און א כמעט־זשעלעכאָער און איך וויל אין קורצע ווערטער באקאָנען אונזער חשובן גאסט מיט אונזערע לאנדסלייט אין ישראל, וועלכע באשטייען אין זייער גרעסטער מערהייט פון א אידעאליסטישע, חלוצישע און ארבעטזאמע גרופּע און אלס א קליינער בײַשפּיל קאָנען דינען די עט־ליכע מענטשן וואָס זײַנען דאָ פאראמלט:

אָט זיצט אהרן צידעלסקי, פון די גרינדער פון זשעלעכאָער החלוץ און גורדוניה, געוואָרן יאָרן לאנג אויף הכשרה, געקומען אין 1939 מיט די אומלעגאלע עליה קין ארץ ישראל, געשפּרינגען פון שיף אין וואסער בײַם ים־ברעג פון תל־אביב און די ענגלענדער וועלכע האָבן זיך דאן געיאָגט נאָך יעדן ייִד, האָבן אים נישט געכאפט. איצט איז ער אין א קבוצה "מעלה החמשה", נעבן ירושלים.

אָט איז דער קאסיר פון די זשעלעכאָער אין ישראל, פריינט ישכר געדאנקען, אויך נאָך אין די "גומע"־ציטן פון פוילן, געשמוגלט די סי־ריש גרענץ, געוואָרן אין נעפּארן, העלפט די גאנצע צייט די ניע עולים בײַם אינוואַרצלען זיך אין לאנד.

אט איז אונזער חשובער רעדאקטאָר פון יזכור־בוך, פרייַנט יאסני, געקומען נאָך די קריג קיין ישראל, איצט איינער פון די רעדאקטאָרן פון א צייטונג אין ייִדיש, א באוווסטער ליטעראטור־קריטיקער, מירקט צוריק די נייַע עולים, זיי צו דערציען אלס ישראל־פאטריאָטן און בויער פון לאנד און דאָס זעלבע די אידיקע בייזיַעדיקע.

פרייַנט לעדערמאן באריכטעט וועגן דער טעטיקייט פון דער ג"ח קאסע, וועגן די הלוואות און די צוועקן פאר וועלכע מיר גיבן אָט די הלוואות דורך א באנק מיט וועלכע מיר זייַנען פארבינדן, צוזאמען מיט די איבער 250 ג"ח קאסעס פון לאנדסמאנשאפטן, וועלכע זייַנען א וויכטיקער קאָנסטרוקטיווער גורם אין אויפבוי פון לאנד. ער באגריסט פרייַנט גרינהויז מיט א ברוך הבא.

פרייַנט יאסני באגריסט דעם גאסט און רייַדט וועגן די לאגע אין לאנד און דערמאָנט, אז בייַם 2סטן בית המקדש זייַנען א גרויסער טייל ייִדן געווען אין חוץ לארץ, אָבער אלע אויגן זייַנען געווען געווענדעט צום בית המקדש, און היינט איז ישראל דער בית המקדש, צו וועלכן די אויגן פון אלע ייִדן זייַנען געווענדעט. ער רייַדט וועגן די לאנדסמאנשאפטן וואָס דערלאָזן נישט פארגעסן וואָס די נאציס ימ"ש האָבן אונז אשגעטאן און וואָס מיט זייער עצם עקזיסטענץ זייַנען זיי א לעבעדיקער מאָנומענט נאָך די פארשוינדענע קהילה, זיי העלפן אויך איינוואַרצלען די נייַע עולים און פארבינדן זיי מיט אונזער מדינה. די לאנדסמאנשאפטן פארנעמען זייך אויך מיט אויפשטעלן מצבות וי דער יזכור־בוך נאָך די קהילה, וועלכער וועט בלייבן אויף אייביק. די געשאפענע גמילת חסדים קאסע אין ישראל איז איינע פון די הערליכסטע מאָמענטן נאָך אונזער הילקע קהילה און בלויז די פרטים פון איר הילף וואָס איז מיר באקאנט, איז נישט אָפצוּ־שאצן.

דער גאסט, פרייַנט משה גרינהויז, איז זיין וואָרט, דאנקט פאר דער אויפנאמע, אנווייַזנדיק, אז דער זשעלעכאָוער עלעמענט שטייט אויף א הויכע מדרגה און עס פרייט אים זיך צו טרעפן מיט אָט די מענטשן וועלכע ארבעטן פאר א גמילת חסד קאסע און דאָס איז געווען די סיבה וואָס האָט אים באוואוירגן מיט אונז זיך צו טרעפן, הערנדיק אז די זשעלעכאָוער לאנדסלייט האָבן אזא אינסטיטוציע. ער איז א גרויסער אנהענגער פון א ג"ח, דאָס איז א שיינע פאָרם פון הילף, וואָס שענער קאָן נישט זיין, דאָס איז נישט געבן נאָר בארגן און מיט די זעלבע סומע העלפן זיך אין פארלויף פון דער צייט, פיל מענטשן, א ג"ח איז א שטענדיקע זאך, בפרט נאָך, וואָס עס איז אויפן נאָמען פון די אומגעקומענע קדושים.

ער דערמאָנט וואָס ער האָט געהערט פון זיינס א פרייַנט א קריסט, זייער א רייכער, ער האָט געזאָגט אז ער איז בלויז א פארוואלטער פון זיין פאר־מעגן, ער האלט אז מען קאָן שאפן אסך געלט פאר די קאסע און ער וועט זיך באמיען וועגן דעם און אלס אנהויב גיט ער 200 פונט פאר די קאסע.

פרייַנט לעדערמאן דאנקט דעם גאסט פאר זיין באשטייַערונג און גיט אים איבער א מתנה פון זשעלעכאָוער קאָמיטעט אין ישראל־א תג"ך אין בילדער, אויסגעארבעט פון בצלאל און וואונשט אים א גליקליכע רייַזע און להתראות אין ישראל און מיט דעם וועט די זיצונג געשלאָסן.

פראָפאָקאָל פון געזעגנונגס־אונט לכבוד פרײנט לײבלגרײצער פון ניו ײָרק, אײנגעאָרדנט דורכן זשעלעכאָער קאָמיטעט אין ישראל דעם 15טן אפריל 1955 אין זאל פון הויז פון די אמעריקאנער ציוניסטן אין תל־אביב.

בערך 50 זשעלעכאָער לאנדסלײט פון תל־אביב און אומגעגנט זײנען נעקומען זיך געזעגנען מיט פרײנט ל. גרײצער, צו זײן צוריקפאָרן אין די שטאטן.

דער אונט הערט געפֿינט דורך פרײנט אריה לעדערמאן הלכער זאָגט: אין אלע אונזערע פאראמלונגען און צוזאמענטרעפֿן, דערמאָנען מיר אונזערע טײַערע און נאָענטע וואָס זײנען אזוי גרויזאם אומגעקומען און וואָס זײַער אנדענק הלט קיינמאָל נישט פארגעסן ווערן, און בעט די פאר־זאמלטע זיך אויפצושטעלן אין אנדענק פון די אומגעקומענע קדושים.

אין זין הָארט באריכט פרײנט לעדערמאן די 3 יסודות וואָס אין זײ קאָן קיין פאָלק נישט עקזיסטירן.

1/ זכרונות העבר, די זכרונות פון דער פארגאנגענהײט, פון די ײנגסטע ײָרן אָן לערנט מען דעם קינד די פארגאנגענהײט פון זין פאָלק, זײנע קאמפן, זײנע נצחונות און זײנע דורכפאלן. די הערליכע פארגאנגענהײט פון אונזער פאָלק, אונזער קולטור וואָס מיר האָבן געבראכט פאר דער וועלט, אונזערע גרויסע ײַסטער הלכע וועלכע האָבן געשמידט אונזער טויזנט ײָריקע עקזיסטענץ, אונזערע פיזישע און ײַסטיקע העלדן, וועלכע זײנען נעהרן אין ײדן דור, סײ וועו מיר זײנען נעהרן אין גלות, זײנען טיף איינגעקרײצט אין אונזערע מוחות און האָבן אויפגעהאלטן די עקזיסטענץ פון אונזער פאָלק און געבראכט צום אנטשטײן פון די ידישע מדינה אין ישראל, נאָך קאָרעג 2 טויזנט ײָר פון פארלוירענע אומאָפהענגיקײט.

2/ דאָגת היום. די זאָרג פארן "היום": אין אונזער טויזנט ײָריקע עקזיסטענץ, אין די שווערע צײַטן פון חורבן בית־המקדש און פארלוירענע אומאָפהענגיקײט און אין די גרויליקע צײַטן פון מיטל־אלטער, וועו מען האָט אונז געבראכט און געבראָטן, האָבן מיר שטענדיק געהאט די לאָזונג "נישט שטארבן נאָר לעבן" - זאָרגן פארן "היום", העלפן אײנער דעם אנדערן איבערקומען די לידן, לערנען די יונגט די הערליכע פארגאנגענהײט פון אונזער פאָלק און דאָס האָט זי געגעבן דעם כוח פון בויען און שאפן, בריינגען נײַע אידעען דער וועלט, אָפהיטן די ידישע אײנארטיקײט, די ידישע קולטור, אונזערע שבתים און ימים טובים.

די זאָרג פארן היינט איז בײ ידן נישט נעווען קיין אינדיווידועלע זײַנדיק צושפרײט איבער די וועלט, האָבן מיר וויך אונזערע שונאים נעוואוסט, אז כל ישראל ערבים זה לזה, אלע ידן זײנען פאראנטוואָרטליך אײנער פארן 2טן, דער צוזאמענבונד פון די ידן פון דער נאנצער וועלט איז נאך בײַזן היינטיקן טאָג אײנס פון די שטארקסטע גורמים פון אונזער עקזיסטענץ.

3/ תקות מחר, די האָפנונג פארן מאָרגן: נאָך אין אונזער פרעהיס־טארישע צײַטן, וועו מיר זײנען נאָך נישט נעווען קיין פאָלק נאָר שקלאפן, האָבן אונז אונזערע לערער נעלערנט, שטענדיק זיך גרײטן צום הערליכן "מאָרגן", וועלכער וועט זין שענער פארן היינט, א יום שכילו טוב און

פאר וועלכן עס איז כדאי אלע לײדן און שווערקײטן: איז עס געווען דער דראנג צו פרײהײט, איז עס געווען אין קאמף מיט די רוימער, איז עס געווען אין העלדישן אויפשטאנד פון בר־כוכבא, אדער די אזוי גערופענע פאלשע משיחים, שטענדיק האט אין אונזער פאלק געלעבט די שטרעבונג פאר א שענערן מאָרגן און איז געווען דער וויכטיקסטער גורם וואס האט פון אונז געשאפן א לעבעדיק־צאפלדיק יונג פאלק, וועלכע האט געשאפן גרויסע ווערטן נישט בלויז פאר זיך נאָר פאר אלעמען. די לאָזונג "כי מציון תצא תורה ודבר יהוה מירושלים" איז געווען אין בלוט פון אונזער פאלק און מיר האָבן געשאפן די באגריפן פון א בעסערע און שענערע וועלט, נישט בלויז פאר זיך נאָר פאר דער גאנצער מענטשהײט.

און איצט, וען אונזער ליב טייער שטעטעלע וואס עקזיסטירט ליידער נישט מער: די אלע דרײ מאָל וואָן וואס איך האָב באריכט, זינען ענג געבונדען מיט אונזער שטעטל זשעלעכאָוו, אונזערע זכרונות פון אונזער פארגאנגענהײט, פון אונזער קינדהײט, זינען פונקט ווי די זכרונות פון א פאטערלאנד, וועלכע וועט לעבן אין אונז בײזן לעצטן אטעם־צוג.

זשעלעכאָוו מיט אירע הדרים, מיט אירע שולן, די הערליכע זשעלעכאָווער שול, דער בית־המדרש, דעם רבינס הויף, די ארגאניזאציעס, פאליטישע און קולטורעלע, אָן אויסנאם פון פארטי און שאטירונג, זינען געווען די וועלכע האָבן געשמידט טאָג־טעגליך אונזער איך און האָבן געשאפן זייער טיל פון די הערטן פון אונזער פאלק אין יעדער פון אונז, וואו ער זאל נישט זין, וועט אײביק לעבן די פארגאנגענהײט פון אונזער ליב טייער שטעטל.

די זאָרג פארן "היינט" וואס איז געווען אזוי שווער אין זשעלעכאָוו, איז געווארן באגליט/פון אלע אן אויסנאם/מיט די האָפנונג פאר א בעסערן מאָרגן און איז געווען דער קריגט־עסענץ פון אונזער לעבן און האָבן געשאפן די אלע ווערטן וועלכע לעבן נאָך אין יעדן פון אונז, וואו ער זאל זיך נאָר געפינען.

אונזער זשעלעכאָווער לאנדסמאנשאפט איבער דער וועלט, וואס האט אזויפיל אויפגעטאָן אויפצוהאלטן דעם אנדענק פון די קדושים. העלפן די שארית הפליטה נאָכן קריג, דער זשעלעכאָווער זכור־בוך, דער בולעטין, די גמילה חסדים קאסע אין איר אנדערהאלבן יאָרהונדערט עקזיסטענץ וואס האט אין א בכבודיגע קאנסטרוקטיוו פארם געהאלפן פיל לאנדסלײט, זעצן פאר די נאָלדענע קייט פון אונזער ליב טייער שטעטל.

איר פרײנט גרייצער, האט געהאט א געלעגנהײט צו הערן בײ א צוזאמענקום מיט איך אין היפה מיט עטליכע לאנדסלײט, וווּ עמיצער וואס איז שוין פיל יאָרן אין לאנד, האט אין א פשוטע פארם אונז דערציילט וועגן א הלוואה וואס ער האט באקומען פון די ג"ח קאסע און אויף אזאסאר צוועק, דאס באווײזט אז דער סיסטעם פון אונזער ארבעט איז א בכבודיקער, א שיינער, טרײ די טראדיציעס פון זשעלעכאָוו מיט אירע גמילת חסדים קאסעס. און בײ אט דער געלעגנהײט וויל איך ענטפערן פרײנט גרייצער אויף די פראגע פון געבן און נעמען, וואס איז געווארן באריכט אין היפה.

איך האלט, אז איר אין אמעריקא זינט שטאלן און מיט אן אויפגעהויבענעם קאָפ צוליבן עקזיסטענץ פון מדינת ישראל, וויסנדיק, אז עס קאָן זיך שוין מער נישט איבערחזרן דער פאל מיט די אנדוה המתים, די "טויטן־שיפן" מיט ידן וואס האָבן געוואנדערט אומעטום אין דער צײט פון

קריג און קיינער האָט זיי נישט אריינגעלאָזט, ביז די נאצים האָבן זיי פארטריבן אין ים. הונדערטער־טויזנטער וואָלטן געראטעוועט געוואָרן, געראטעוועט פון טויט און פארגאזונג, ווען עס איז דאן פארען א מדינת ישראל.

און יעצט ווענד איך זיך צו אייך פריינט גרייצער אין נאָמען פון זשעלעכאָוער קאָמיטעט אין ישראל, אין ישראל זיינען פארען צענדליקער לאנדסלייט וועמענס עקזיסטענץ איז זייער שווער, וואָס האָבן נאָך נישט קיין וואוינונגען, קיין פרנסות, קאָנען נישט שיקן זייערע קינדער לערנען און לעבן א שווער לעבן, העלפט אונז בויען דעם אינציקן עקאָנאָמישן אינסטרומענט וואָס מיר פארמאָגן, די גמילת חסדים קאסע.

פריינט לעדערמאן ציטירט ווערטער פון דוד בן גוריון ווען אלטע און נייע עולים וואָס רופן ארויס באמערקונגען פון אייניקע לאנדסלייט ער קלערט אויף וואָס ער האָט געמיינט מיט זיינע ווערטער און מען בארוּאיקט זיך. און צום סוף באגריפט ער דעם גאסט מיט א ברוך־הבא און ווענדעט זיך מיט א חיסן רוף: די גמילת חסדים קאסע איז איצט אין אנהויב פון איר עקזיסטענץ, זי האָט פיל געטאָן, אָבער מען דארף זי פארשטארקן, פארברייטערן, פארפעסטיקן פאר די לאנדסלייט אין ישראל און פאר ישראל, לאָמיר זיך שטעלן פאר א ציל: קיין איין הונגעריקער, קיין געשטראָלטער, קיין אינער וואָס זאָל עמיגרירן צוליב עקאָנאָמישע סיבות און מיר קאָנען עס באוויזן, איר פריינט גרייצער האָט אלע מעגליכקייטן אונז מיטהעלפן אין אונזער הילפיק ארבעט און בעאינפלוסן די ניו־יארקער לאנדסלייט אונז מיטהעלפן פארפעסטיקן די אינסטיטוציע וואָס איז אזוי וויכטיק. ברוך הבא.

פריינט מרדכי שפיזמאן אין זיין באגריסונג פאלעמיזירט מיט פריינט לעדערמאן ווען דעם פראָבלעם פון אלטע און נייע עולים, ער האלט אז די סיבה וואָס פיל האָבן רעעמיגרירט און פארלאזט דאָס לאנד איז נישט זייער פארעדנער האָט געזאָגט, אז די ותוקים/אלטע/האָבן זיי נישט אריינגענומען אין זייערע קריזן נאָר זיי איזאָליירט.

ער האלט, אז זיי, נאָר וואָס נייע מענטשן געקומען אין לאנד, פון גאנץ אנדערע אייגנשאפטן, מנהגים און דעריבער איז זיי שווער צו אקלימאטיזירן. מיט וואָס זאָל אין אייך באגריסן פריינט גרייצער? ליידער איז עס נישט זייער דו האָסט געוואָלט און זי מיר עטליכע פריינט האָבן געוואָלט, שאפן א ווערק און מיט דיר האָבן געזאָלט מיטקומען עטליכע לאנדסלייט און די זאָך איז ליידער נישט צושטאנד געקומען, בליבט מיר מער נישט איבער נאָר דיך באגריסן און וואונטשן אז דו זאָלסט ווערן אויס זשעלעכאָוער און טאָן דיין ארבעט לטובת הכלל און נישט דוקה פאר זשעל. מיר דאָ, א פאָר דינע פריינט, ווען אויך טאָן דאָס זעלבע.

עס ווערט דערקלערט א קליינע הפסקה, מען דערלאנגט כבוד און פריינט חוה ליסטעק זינגט א ליד פון דער אלטער היים "די סוכה", פאר ווען זי באקומט היסע אפלאדסמענטן.

פריינט יחיאל ראָזענבוים באגריסט דעם גאסט און ווענדעט זיך צו אים, אז ער זאָל זען תירקן ווען א שלום צווישן די לאנדסלייט.

דאָס ווערט פאר א באגריסונג באקומט אונזער חשובער רעדאקטאָר פון זכור־בוך, באריכטער ליטעראטור־קריטיקער, פריינט וואָלף יאסני, ווען ער שטעלט זיך אפ אויף די וויכטיקע באדייטונג פון די לאנדסמאנשאפטן, ביים פירן די קאמפיינען אין אמעריקא פאר ישראל, ער שטרייכט אונטער די

שטארקע צוגעבונדענקייט פון אין לאנדסמאן צום צווייטן, וואס דאס איז איינס פון די שטארקסטע גורמים נישט דערלאזן פארגעסן דעם אנדענק פון די קדושים אז די פעדים זיינען דער לעבעדיקער דענקמאל נאך די אומגעקומענע, אלע אקציעס וואס לאנדסלייט בויען, צו איז דאס הייזער אדער א גמילת חסדים קאסע א.א.זייענען א וויכטיקער צורם פארן אויפבוי פון לאנדער פאלעמיזירט מיט פריינט שפייזמאן, דערקלערנדיק אז עס איז נישט ריכטיק אז מען וועלט אויס זשעלעכאזער, אויס זשעלעכאזער קאן מען נישט וועלן, קיינער קאן נישט אפמעקן זיין אפשטאמונג און זיין געבוירן־ארט, דאס בלייבט זיי לאנג מען לעבט. פריינט גרייצער "די זשעלעכאזער" אין ישראל זיינען א כוח, זיי וילן אויפהאלטן דעם אנדענק פון די קדושים, וילן העלפן די ניע עולים און איר פריינט גרייצער דארפט אונז מיטהעלפן אין אונזער ארבעט.

ער ענדיקט מיט א פאר־געזונט.

עס באקומט דאס וואלט דער גאסט, פריינט לייבל גרייצער פון ניו יארק, ער דריקט אויס א הארציקן דאנק דעם קאמיטעט פאר איינלאדונג דעם געזעגענונגס־אוונט, ער דריקט אויס זיין צופרידנהייט פון צוזאמענקום, אפשטעלנדיק זיך וועגן די מינונגען וואס זיינען דא ארויסגעזאגט געווארן פון פארזיצענדער, פריינט לעדערמאן:

1/ עס איז נישט ריכטיק אז דוקה ישראליקל, דאס קליינע לענדעלע וירקט אז עס זאלן קומען "דן־טוריסטן פון אויסלאנד דא באזוכן, נאר די רייכע אמעריקאנער "דן וואס פארן יעדעס יאר קיין אויסלאנד, אמאל אין איטאליען, פראנקרייך אדער שווייץ, וויל קיין רוסלאנד און אירע סאטעליטן קאן מען נישט פארן, עס איז פארמאכט אדער מען וועט צוגעמען די געלט, און אז ער האט נישט וואו צו פארן פארט ער אויך קיין ישראל. דער "דן" האטעל איז זייער שיין און מען גיט גוט עסן און דער ים איז נאנט, עס איז וואראם וינטער און אויב מען וועט נאך צובויען עטליכע שיינע האטעלן פאר דער באקוועמליכקייט פון די טוריסטן, וועלן אסך קומען באזוכן.

2/ עס איז אויך נישט ריכטיק, אז מיר גייען אין אמעריקא שפאלן און מיט אן אויפגעהויבענעם קאפ צוליב דער עקזיסטענץ פון א "דישע מלוכה אין ישראל/פריינט חוה ליסטעק פרעגט, וואו איז אייער נאציאנאלער געפיל פר" גרייצער?/אמעריקא איז נישט קיין גלות פאר "דן און נישט דאס איז די סיבה פארוואס די אמעריקאנער "דן גיבן אויס אזויפיל געלט פאר ישראל. גראדע אין אמעריקא פילן זיך נישט אזוי גוט די: איטאליענער, פאליאקן, יאפאנער אדער שוארצע, אבער "דן האבן פולע רעכט און קאנען פרי האנדלען, נאך פאר דעם אנטשטיין פון ישראל האבן אמעריקאנער "דן געשאפן מיליאנען דאלארן פאר "דן איבער דער וועלט און פאר ארץ ישראל און אומגעקערט: פון ישראל האבן מיר אפט צרות און מיר זיינען שטאלץ נאר דערמיט וואס מיר האבן באוויזן די אנטיסעמיטישע וועלט, אז "דן קאנען אויך פירן א פארם און זיינען נישט קיין פאראזיטן ווי זיי האבן געטענהט.

יעצט, זעצט פאר פריינט גרייצער, וועל איך ארויסברענגען אן אפיקורסישן געדאנק, וואס אנאנדערער וואלט עס אפשר נישט געזאגט און דער גרעסטער טייל פון אייך וועלן זיכער מיט מיר נישט מסכים זיין, אבער איך וועל עס זאגן: אויב עס איז נויטיק לאנדסמאנשאפטן, איז עס אין אמעריקא און אין אנדערע לענדער, אז מיר זאלן זיך נישט אסימילירן, וויל די לאנדסמאנשאפטן מיט אירע קולטורעלע אינסטיטוציעס ציען אף די יונגע

פון אסימלאציע, אז זיי זאלן נישט גיין אין די אסאָסיעישנס מיט די קריסטן און זיך אסימלירן, אָבער אין ישראל דארפן נישט עקזיסטירן קיין לאנדסמאנשאפטן/ישראל לאקסמאן באמערקט, דאָס איז דאָך געגן דעם וואָס מיר זיצן איצט דאָ/דאָ דארף מען זיך אסימלירן, אז עס זאָל זיין אין פאָלק און אויב איך האָב געוואָלט אויפשטעלן א קינדערהיים אין ישראל האָב איך עס נישט געוואָלט טאָן פאר זשעלעכאָער קינדער, ווייל אין אמעריקא זיינען אויך פארען זשעלעכאָער יתומים וואָס דארפן א קינדערהיים, אויך אין אמעריקא דארף מען א גמילת חסד קאסע און מיין פלאן פון א קינדער היים איז געווען, נאָר פאר ישראל קינדער און אָט דעם איינפלוס האָב איך געוואָלט אויסנוצן צוישן די זשעלעכאָער אויף די וועלט. אָבער אזוי ווי עס האָבן זיך געשאפן 2 צדדים, האָב איך פון דעם רעזיגנירט. איך וויל נישט זיין קיין שולדיקער אין א מחלוקת.

איך וויל אויך געבן א קאמפלימענט אונזערע זשעלעכאָער, אז אויב מיר זאָגן אתה בחרתנו זיינען מיר גראָד שטאָלץ מיט אונזערע זשעלעכאָער וואָס שטייען אויף א פיל העכערע מדרגה ווי אנדערע, סיי איבער דער וועלט און סיי אין ישראל.

איך בעט ענטשולדיקונג פאר די אריסגעזאָגטע ווערטער וואָס זיינען זיכער נישט מיט די הסכמה פון רוב אנוועזנדע, איך האָב עס געזאָגט אין מיין אייגענעם נאָמען און וואונשט אז מיט 2 יאָר שפעטער, וועט ער וועט נאָך אמאל קומען קיין ישראל, זאָל די גמילת חסד קאסע, וואָס שטייט יעצט בייַ אים ברומו של עולם, פון אזא אומגעהויערע ויכטיקייט, נישט האָבן מער וואָס צוטאן און קיינער זאָל נישט דארפן קיין גמילת חסד.

צוליב די שפעטע שעה ווערט נישט געפירט קיין דיסקוסיע איבער די אריסגעזאָגטע ווערטער פון גאסט און דער פאָרזיצענדער שליסט דעם געזעגנונג־אָוונט מיט א צאָהכם לשלום, פארט געזונט און להתראות.

סעקרעטאר פון פראָסאָקאָל יחיאל רָאזענבוים.

דערקלערונג

אין צוזאמענהאנג מיט דעם באזוך פון פריינט לייבל גרייצער פון ניו יארק אין ישראל, דערקלערן מיר פאלגענדעס:

היות וי פריינט גרייצער האָט דערקלערט אז ער רעזיגנירט צוליב פארשידענע סיבות פון זיין כפר־יחזקאל פרַיעקט און היות וי דער מוסד/אמט/פון פאראיבקין די אומגעקומענע קהילות וואָס איז געווארן אויפגעשטעלט פון די ישראל־רעגירונג "יד־ושם" טרעט צו בויען אויפן הר הזכרון/געדענק־בארג/אין ירושלים מצבות נאך אלע אומגעקומענע קהילות, וועגדעס זיך דער זשעלעכאָער קאָמיטעט אין ישראל צו די איניציאטיוו פון כפר־יחזקאל פרַיעקט, אז זיי זאלן מיט די הסכמה פון די לאנדסלייט וועלכע האָבן זיך באשטימט צו אָט דער אקציע, איבערשיקן די געזאמלטע געלט פאר די ג"ח קאסע אין ישראל, וואָס איז אויפן נאָמען פון די קדושי זליחוב.

דער קאמיטעט האלט, אז דאָס העלפן די לעבן־געבליבענע גויט־באדערפטיקע שאריית־הפליטה פון די זשעלעכאָער קהילה אין ישראל איז איינע פון די שענסטע מאָנומענטן נאָך די אומגעקומענע קדושים.

שמואל גליקמאן אריה לעדערמאן בכבוד רב

שרה רובין צבי בורשטין זשעלעכאָער קאמיטעט אין ישראל

ישכר נעדאנקען

נאך וועגן "זכור־בונד"

אין מיין איבערזיכט וועגן "זכור־בונד"/זייט 40/שרייב איך וועגן אייניקע מינוסגעגן פון לאנדסלייט וועגן טעגדעגן פון בונד און וי די לאגע זעט אויס אין דער וועלט־קריזיס־צייט.

אָבער פון די ידיעות וועלכע דערגייען צו מיר פון ישראל, צוזינגען מיך, אין זאָל זיך אָפשטעלן אויף נאָך אן "אקציע" אונטער דער רעזשיסון "געזעלשאפטליכן"טוער, זייענדיק לעצטענס אין ישראל.

עס האָבן זיך אָנגעפאנגען העצעס געגן "זכור־בונד", וועגן א זייט בילדער און וועגן דער נעמליכער טוער וויל האָבן, אז ער האָט באצאָלט פאר דער גאנצע זייט.

ווייל אין דער־יבער נאכפאלגן מיין בריז איצטיקע טאקטיק־בלבולים נישט ארונטערלינגען און דערמיט געבן די העצער א מעגליכקייט זי פונאנדערצולאָזן.

פרייז לייבל גרייצער האָט באצאָלט 55 דאָלאר פאר אנדערהאלבן זייטן בילדער, קוויטירט אין דער "זכור־אויסגאבע, נומער 2 זייט 19, דערט איז אויך קוויטירט 20 דאָלאר פון פרייז גרייצער אלס מתנה פארן בונד, אלזא, נישט ריכטיק וי פרייז ג.האָט דערקלערט אין ישראל, אז ער האָט באצאָלט פאר דער פולע זייט בילדער אין "זכור־בונד זייט 343 נאָר בלויז פאר א האלבע זייט, פאר א בילד פון זיין קאזין און פאר א פולע זייט 342.

און יעצט צו דער געשיכטע פון דער עצעע.

אין גאנצן וויהאָאר פון בילדער מיט נעמען פון די אומגעקומענע און פון די אריינגעבער, האָבן מיר אויסגעארבעט א מאדוס לויטן א.ב. אדער פון אריינגעבער אדער פון אומגעקומענעם, מיטן אויסנאם פון די זייט בילדער פון פרייז פיש פון ניו יארק, וועלכער האָט געבעטן אז די זייט בילדער נעקויפט דורך אים, זאָל זיין צוזאמען בייס עפענן דעם בונד, מיט די זייט בילדער נעקויפט דורך פרייז בראנדווין.

מיט א צייט צוריק, האָט פרייז ישראל העפנער פון פאריז אריינגעשיקט א ליסטע מיט נעמען פון זשעלעכאָוער רבנים און זיינע קינדער ז"ל, צוזאמענגעשטעלט דורך זייער א קרוב, אויך א גאָלדבערג, א רב אין פאריז און געבעטן זי פאראייקן, איך האָב גיענטווערט פ.העפנער, אז מראָן דעם וואָס קיינער האָט דערפאר נישט באצאָלט, ווען מיר דאָס זיכער אריינגעבן און אזוי האָבן מיר געטאָן.

בייס אויפשטעלן זייט 343, האָב איך פאר זיך געהאט 3 בילדער פון אומגעקומענע דורך די נאצים און פאר וועלכע עס האָבן באצאָלט 4 זשעלעכאָוער און נעמען אריינגעגעבן דורכן פאריזער רב.

איך האָב זיך נישט גערירט, אז אפילו נאָך אזא שרעקליכן אומקום, וועלן זיך נאָך געפינען לאנדסלייט און גראדע אזעלכע וועלכע זיינען נישט דורכגעגאנגען דעם נאצישן גהינום, וועלכע וועלן זוכן אויסצונוצן אפילו א מצבה פאר די קדושים־פאר בילי'ק אינטריגעס.

איך האָב זיך אויך נישט גערירט, אז שמואל גאָלדפיל, וועלכער איז אין זיינע יארן בייז דער קריג נעווען א מענטש וואס האָט געלעבט פון זיין ארבעט און זיך געלעבט מיט יעדן אין זשעלעכאָו בשלום און אונטער דער נאצישע אקופאציע, זייענדיק אין דער פאליצי, האָט ער געטאָן פיל טובות צו יידן און דערינטער צום רבינס הויז, אינשטעלנדיק פיל מאָל זיין לעבן און וועלכער איז צום סוף געפאלן מיט א העלדישן טויט,

האָב איך זיך נישט גערייכט אז פאר דעם "געזעלשאפטליכן"טוער עט קאמפ.אין ישראל,איז שמואל גאלדפיל אפילו נאָך זיין קדושים-טויט א פסול אין דער זשעלעכאָער משפחה און אז איך האָב באדארפן אויסזוכן עטליכע שיינע ייִדן אויעקצושטעלן זיערע נעמען נעבן די נעמען פון רבין מיט די קינדער.

אינטערעסאנט,אז בייז דעם קומען פון"שליה" קיין ישראל,האָבן איניקע פון אט די העצער געוואלט פארשפרייטן דעם בוך זייענדיק באגיסטערט פון זיין אינהאלט,בייז דער "שליח"האָט זיי "אויפגעקלערט".

מיינע טיערע זשעלעכאָער אידער דער וועלט

איך זע נישט דעם פארבארעך וואָס איך בין דערמיט באגאנגען,בייִם נעמען גאלט בייִ פרייַנט משה בייטעל אין פאנאמא פאר דעם פרייַעקט,האָט דער נעמליכער "שליח"זיכער נישט געריידט וויִ פסול עס זיינען זיינע שוועסטער און שוואגער.

איך גייב דאָס אידער צו דער זשעלעכאָער עפענטליכקייט און איר משפט מיך וועגן מיין "פארבארעך",אבער פרייַנט יאסני האָט דערמיט גארנישט גענאט צוטאן.

אייער לייבוש

אנפאל אויפן רעדאקטאר פון יזכור-בוך,פ.יאסני אין תל-אביב

מיט גרויס אויפרעגונג האָבן מיר אויפגענומען די ידיעה פון אומפאראנטוארטליכן אנפאל אויף אונזער חשובן רעדאקטאר,ליטעראטור-קריטיקער פרייַנט א.ו.יאסני,א אנפאל באזירקט דורך דער העצע געגן יזכור-בוך פון א געוויסע גרופע אין ישראל.

דער אנפאל האָט ארונטערגעריסן דעם אנזען פון זשעלעכאָער,וועלכן מיר האָבן אזוי פיל אויפגעבויט אידער דער גאנצער ייִדישער וועלט פאר די לעצטע 10 יאָר.

נישט דאָס האָט זיך פארדינט אונזער רעדאקטאָר,וועלכער האָט פון שטיקלעך פאפיר,פון בריוולעך א.א.אויפגעבויט א מאָנומענט פאר אונזערע קדושים און וועגן וועלכן די פראָפעסיאנעלע קריטיק רופט זיך אפ אזוי וואַרעם.

מיר זיינען זיכער אז אונזערע זשעלעכאָער אידער דער וועלט וועלן אויפנעמען די ידיעה מיטן זעלבן געפיל וויִ מיר,אבער זיך נאהערשן פארן געזונט פון אונזער ארבעט און פארן געזונט פון דער נמילת חסד קאסע אין ישראל.

מאריס וויִס שיקאגע
לייבוש זייסלעדער שיקאגע .

שמחות אין דער זשעלעכאָער משפחה.

אונזער הארציקן מזל טוב

אונזער פרייַנט,לאנדסמאן און אבאָנענט פון בולעטין,פרייַנט הערשל צארוכאָוויטש פון קאסטא ריקא צו זיינע תנאים מיט פר.שרהלע פאסקוויטש פון מעקסיקא סיטי, א גליקליכע צוקונפט.

אונזער מזל טוב־וואונטש צו אונזערע פריינט יצחק און רחל אבראמא־וויטש אין ישראל, צום געבורט פון זייער טעכטערל, זײט גענומען עלטערן און האָט פון איר פיל נחת.

אונזער פרייד צום געזונט ווערן פון אונזער פריינדין, אקטיוע טוערן פאר זשעלעכאָוער ארבעט, שרה טוכבראך אין באנאטא־קאלאמביא, צו איר געזונט ווערן, וויסט שוין נישט מער פון קיין קראנקהייט.

אונזערע פריינט פרידא און משה בארוכאוויטש אין ניו יארק און בערל בארוכאוויטש און פרוי אין קאסטא ריקא, אונזער הארציקן מזל טוב צו דער תנאים פון זייער זון, ברודער און שוואגער, הערשל בארוכאוויטש מיט פר. פאסקאוויטש פון מעקסיקא סיטי. דערלעבט פיל נחת אין דער משפחה.

גליק־וואונטשן

צו אונזערע פריינט סימה און מנחם פינגעזיכט אין ישראל, צו דער בר־מצוה פון זייער זון שבתי, דערלעבט פון אים פיל נחת.

מיר פריען זיך צו זאמען מיט אייך פריינדין נאלדע לעווינסקי אין בוראנקיללא קאלאמביא, צו דער בר־מצוה פון אייער זון סאלאמאן, זײט צו אים א געזונטע מוטער און דערלעבט פון אים פיל נחת.

פיל גליק און געזונט אונזער פריינט שמואל אשלאק און פרוי אין טרינידאד, צום געבורט פון זייער זון, דערלעבט פיל נחת פון אייערע קינדער.

מזל טוב

פריינט מרדכי ווינבערג און פרוי אין ניו יארק, צו דער חתונה פון זייער ברודער ש. ווינבערג אין ישראל, האט פון אים פיל נחת.

אונזערע גליק וואונטשן

צו אונזערע פריינט קיילע און מ. יחיאל לוקאוויעצקי פון בוראנקיללא קאלאמביא, צו דער גראדואירונג פון זייער זון מאטל פון קאמערן־שולע זײט געזונטע עלטערן צו אייערע קינדער.

פריינט שמואל און שרהלע טוכבראך

אונזערע הארציקע גליק־וואונטשן צו דער גראדואירונג פון אייער זון מארקוס, זײט געזונטע עלטערן און האט פיל נחת פון אייערע קינדער.

געזונט און גליק וואונטשן

צו אונזערע פריינט גיטל און ברוך דרעזנער אין באנאטא קאלאמביא צו דער גראדואירונג פון אייער זון מאנועל, האט פיל נחת פון אייערע קינדער.

פריינדין צירל רידעלמאן

סעקרעטארן פון די זשעלעכאָוער אין קאסטא ריקא, מיר וואונטשן אייך געזונט און גליק, צו אייער אהיים קומען פון ניו ארלינס.

מזל טוב און פיל נחת־וואונטשן
צו אונזערע פריינט און לאנדסלייט, יצע און ברוך האכבערג אין ישראל
צו דער חתונה פון זייער זון אלימלך און דעם יונגן פאר א גליקליכע
זשעלעכאווער קאמיטעט אין ישראל צוקונפט.

אונזערע ארציקע געזונט און גליק וואונטשן אונזער פריינדין און
לאנדס־פרוי גאלדע לעווינסקי, צו דער בר מצוה פון איר זון שלמה,
וועמענס בר מצוה פייערונג איז פארגעקומען דעם 19טן מערץ אין אונזער
קלוב מיט א גרויסע באטיליקונג. האט פון אים פיל נחת.
פאר דער זשעלעכאווער קאלאניע פאר דער פרויען־גרופע
אין באראנקיללא. אין באראנקיללא
סעקרעטאר משה ציבולקיעוויטש פרעזידענטן גאלדע כאבערמאן

אונזער פריינט מאטל ראטפארב און פרוי
אין אויסטראליע, אונזער ארציקן מזל טוב וואונטש, צום געבורט פון
זייער זונעלע, דערציט אים געזונטערהייט און האט פון אים פיל נחת.
זשעלעכאווער קאמיטעט אין ישראל

פריינט אלטער ציבולקיעוויטש
צוזאמען מיט אייך פריין מיר זיך צו אייער געזונט וועלן, מיר וואונטשן
אייך מער נישט זיין קראנק און אונז העלפן אין אונזער ארבעט.
פאר דער זשעלעכאווער קאלאניע פאר דער פרויען גרופע
אין באראנקיללא אין באראנקיללא
סעקרעטאר משה ציבולקיעוויטש פרעזידענטן גאלדע כאבערמאן

פיל נחת און גליק
וואונטשן מיר אייך, אונזערע פריינט, לאנדסלייט און קאמיטעט־מיטגליד,
שרה און ליבל רובין אין ישראל, צו דער חתונה פון אייער מאכטער
דבורה און דעם יונגן פאר א גליקליך צוזאמענלעבן.
זשעלעכאווער קאמיטעט אין ישראל

פיל גליק און א געזונטע דערציאונג
וואונטשן מיר אונזערע פריינט און לאנדסלייט, יצחק און רחל אבראמאוויטש
אין ישראל, צום געבורט פון זייער טעכטערל, האט פיל נחת פון איר.
זשעלעכאווער קאמיטעט אין ישראל

אונזער ארציקן דאנק אונזער פריינט ראכמיל כאבערמאן, דער זון
פון גאלדע און שיע, כאטש נישט זייערדיק מיט אונז אין באראנקיללא,
האט אונז אריינגעשיקט 150 פיזעס פארן געשיקטן צו אים זכור־בוך
פאר דער זשעלעכאווער קאלאניע אין באראנקיללא
סעקרעטאר משה ציבולקיעוויטש

פריינט סימה און מנחם פינגעזיכט
מיר וואונטשן אייך געזונט און גליק צו דער בר מצוה פון אייער זון
שבתי, פיל גליק אין זיין וויטערן לעבן.
זשעלעכאווער קאמיטעט אין ישראל

טײערע שרה
איך בין נעוועז גליקליך צו הערן אז דו פילסט שוין געזונט נאך די אפעראציע וואס דו האסט דורכגעמאכט, איך האף אז פון היינט אן ווערסטו שוין זײן געזונט, פאר דײן שמואלן, דײנע קינדער און פאר אונז אלע.
לייבישׁ

מײנע קוזינען באלטשע און משה וויסלעדער
אין ארגענטינא, אונזער הארציקן מזל טוב וואונטש צום געבורט פון אײער אײניקל, זײט געזונטע עלטערן און האט פיל נחת פון אײערע קינדער. אײערע קוזינען, חוה, אריה און קינדער ישראל

טײערע שרהלע און ישראל
מזל טוב איך און טאטע מאמען, צום געבורט פון אײער צווײט אײניקל די אויך ברוכטשע און זיינוול, איך וואונטש אײך פיל נחת צו אײער זונס חתונה.
רחלע רײכענבערג קאראקאס וועגעזועלא

הארציקע דאנקן מײנע ליבע פרײנט פאר די גליקוואונטשן צו מײן זונס חתונה.
אלס אויסדרוק פון פרײד, גיב איך 5 דאלאר פאר די גמילה חסדים קאסע אין ישראל.
רחל רײכענבערג קאראקאס וועגעזועלא

מײנע טײערע פרידא און משה בארוכאוויטש
אין ניו יארק, און בערל בארוכאוויטש אין קאסטא ריקא צו דער תנאים פון אײער זון, ברודער און שוואגער, האט פון אים פיל נחת און דעם חתן מיט דער כלה, זײט גליקליך און צופרידן אײער גאנץ לעבן.
אײער לייבישׁ

מײן הארציקן דאנק פאר מײנע פרײנט רבקהלע און יצחק בראנדוײן פאר זײער מתנה צו מיר אין מײן קראנקהײט.
משה ציבולקיעוויטש בארונקיללא

ליבע שרה און שמואל
צוזאמען מיט אײך פרי איך זיך מיט דער גראדואירונג פון אײער מארקוסן, זײט געזונטע עלטערן צו אים און דערלעבט פון אים פיל נחת.
אײער לייבישׁ

ליבע גיטל און ברוך
סאיז א פרײד צו הערן אז אײער מאנועל גראדואירט שוין פון זײן אוניווערזיטעט און ניט אריין אין לעבן אלס א מענטש מיט בילדונג, זײט געזונטע עלטערן צו אים און דערלעבט פון אים פיל נחת.
אײער לייבישׁ

מזל טוב
צו אונזער קאזין מאטל ראטפארב און פרוי אין אויסטראליע, צום געבורט פון זײן זונעלע, זײט געזונטע עלטערן און האט פיל נחת.
אײערע קוזינען: חוה, אריה, שאול און יוסיה לעדערמאן ישראל

געשטאָרבן יעקל לידסטענשטיין

פון אויסטראַליע האבן מיר דערהאלטן די טרויעריקע ידיעה, אז דעם 26סטן דעצעמבער איז דאָרט געשטאָרבן אין זיינע מיטעלע יאָרן, אייגער פון די ערשטע געקומענע זשעלעכאָוער אין אויסטראַליע, יעקל לידסטענשטיין ז"ל.

במעט יעדער זשעלעכאָוער האט געקאָנט יעקלען, געוואוסט וועגן זיין אינטערעס פאר יעדן זשעלעכאָוער און מיטגעהאלפן צו יעדע זשעלעכאָוער אקציע און אלע זיינע יארן געווען אן ערליכער פאלקס־מענטש, אזעלכע מענטשן די יעקל זיינען נישט פאראן אסך און ער וועט אונז פעלן אויף שריט און טריט.

אונזער מיטגעפיל צו די משפחה און צו אונזערע פריינט אין אויסטראליע, געפינט א טרייסט אין די גוטע ארבעט וואס ער האט געטאן בײ זיין לעבן.

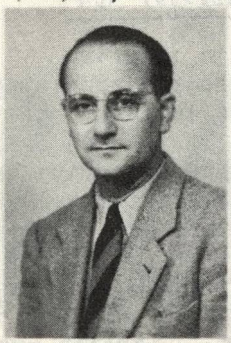
מיר באדויערן וואס מיר האבן נישט געהאט קיין גרעסער בילדל און מיר מוזן זיך באנוצן מיט א קליינס.

פאר דער גאנצער זשעלעכאָוער משפחה

לייבישׁ

נאך א זשעלעכאָוער אוועקגעריסן פון אונז

מיטוואך דעם 5טן יאנואר איז אין נאנסי/פראנקרײך/אין עלטער פון 45 יאר געשטאַרבן אונזער זשעלעכאָוער לאנדסמאן זלמן העפנער, א

ברודער פון אונזער חשובן סעקרעטאר אין פראנקרײך, פרייַנט ישראל העפנער, פאריתומדינג די פרוי, קינדער, בריידער, שוועסטער און שוואגערס.

אין נאמען פון אונזער גאנצער זשעלעכאָוער משפחה דריקן מיר אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל די אלמנה, קינדער, בריידער, שוועסטער, שוואגערס און גאנצע משפחה, וויסט נישט מער פון קיין צער.

פאר דער זשעלעכאָוער משפחה

לייבישׁ

דערקלערונג פון דער משפחה

אין טיפן טרויער מעלדן מיר זעגן דעם פריצייטיקן טויט פון אונזער אומפארגעסליכן מאן, פאטער, ברודער און שוואגער ז ל מ ן זעלכער איז פון אונז אוועקגעריסן געווארן אין עלטער פון 45 יאר.

געשטארבן אין נאנסי-פראנקרייך, מיטוואך דעם 5טן יאנואר 1955

כ ב ו ד זיין אנדענק

די אין טיפן טרויער פארבליבענע :

פרוי אנגא

אלאן 7 יאר

סילוויא 5 יאר

ישראל און שרהלע העפנער עפינאל פראנקרייך

יחיאל און שרהלע העפנער נאנסי "

זיגמונד און ברוכטשע בליזקע " "

משה און מירעלע גרינבערג פאריז "

משפחה ליכטענשטיין און אונזערע פריינט אין אויסטראליע

נעמט צו מיינע טיפסטע מיטגעפיל-אויסדרוקן צום טויט פון אייער פאטער, מאן און אונזער טייערער לאנדסמאן, געפינט א טרייסט אין זיין איבערגעגעבנהייט פאר אונזערע לאנדסלייט און ווייסט נישט מער פון קיין צער.

אייער ליבייש

אונזער טיפסטן מיטגעפיל-אויסדרוק

צו דער פרוי און קינדער פון יעקל ליכטענשטיין אין אויסטראליע

און צו אונזערע לאנדסלייט, צוליבן טויט פון אייער מאן, פאטער און לאנדסמאן . זייט געטרייסט אין אייער טרויער

דער זשעלעכאוער קאמיטעט אין ישראל

צוזאמען מיט אייך פרוי ליכטענשטיין, קינדער און לאנדסלייט אין אויסטראליע, טרויערן מיר אויפן טויט פון אייער מאן, פאטער און אונזער לאנדסמאן, נעמט צו אונזערע מיטגעפיל-אויסדרוקן און ווייסט נישט מער פון קיין צער.

פאר דער פרויען-גרופע

פאר דער זשעלעכאוער קאלאניע אין בראנקיללא

אין בראנקיללא פרעזידענטן גאלדע כאבערמאן

סעקרעטאר משה ציבולקיעוויטש

צוזאמען מיט אייך משפחה העפנער אין פראנקרייך און ספעציעל אונזער סעקרעטאר פריינט ישראל העפנער, אונזער טרייסט-אויסדרוק אין אייער טרויער.

ווייסט נישט מער פון קיין צער

זשעלעכאוער קאמיטעט אין ישראל

פריינט ישראל העפנער און משפחה העפנער, אונזער נאנצע זשעלעכאוער קאלאניע אין בראנקיללא דריקט אייך אויס אונזער מיטגעפיל אין אייער טרויער, ווייסט נישט מער פון קיין צער.

זשעלעכאוער קאלאניע און פרויען-גרופע אין בראנקיללא

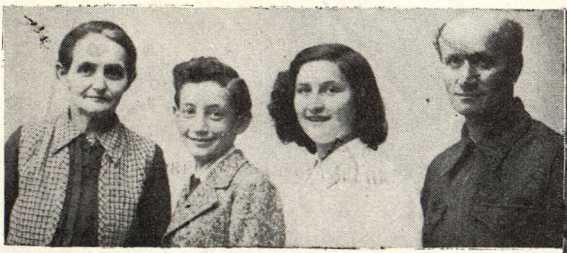
מינע טיערע
ישראל און פרוי, יחיאל און פרוי, ברוכטשע און זיינזל און מירעלע
און משה און ספּעציעל די אלמנה און קינדער, נעמט צו מינע מיטגעפיל־
אויסדרוקן צו דעם פריצייטיקן טויט פון אייער מאן, פאטער, ברודער און
שוואגער זייט געטרייסט אין אייער טרויער.
אייער לייבּיש

מינע מיטגעפיל אויסדרוקן אייך פרוי ליבטענשטיין און קינדער
צום פריצייטיקן טויט פון אייער מאן, פאטער און מיין לאנדסמאן און
פרייַנט יעקל ז"ל. זייט געטרייסט אין אייער טרויער און זייט נישט מער
פון קיין צער. אריה לעדערמאן, פרוי און קינדער ישראל

טיערע שרהלע, ישראל, שרהלע און יחיאל, ברוכטשע און זיינזל, מירעלע
און משה און סילויא און קינדער, אייך פיל שטארק צעווייטאקט פון
דעם פריצייטיקן טויט פון אייער און מיין זלמן, זייט געשטארקט אין אייער
טרויער און זייט נישט מער פון קיין צער.
אייער רחל רייכענבערג און קינדער קאראקאס וועגעזועלא

אונזערע טיערע קוזינען העפּנערס
מיר טרויערן מיט אייך מיט צום גרויסן פארלוסט פון אייער טיערן
מאן, פאטער און ברודער ז ל מ ן, נעפּינט א טרייסט אין זייטערן לעבן
אייערע מיטפילנדע
בייראך, רבקה, שלמה פערקאל, ישראל ראמעק בוימגארטן קאנאדא

שוין 4 יאר פארבּי זינט דער טויט
האט אזעקגעריסן אונזער יונגע, פול מיט לעבן ב ע ל א ה י מ עלאזרב
און זי שטייט שטענדיק פאר אונזערע אויגן מיר וועלן זי קיינמאל
נישט פארגעסן.
מר.און מרס. פארבּער ניו יארק

שיינע פערקאל, פרוי און קינדער
צוזאמען מיט משה פערקאל, אלויס
געפירט געווארן פון פאריז קיין
אשוויענטשים און דאכט פארפיניקט
געווארן.

משה פערקאל

צוליב א פארזען איז אט די האלבע זייט
נישט אריין אין זכור-בוך.

פאראייביקט דורך
בייראך פערקאל קאנאדא

לייבישׁ	/ לעצטער־בולעטין	1
שׁיע יחסן	/ דרי באגעגענישן	3
	/ גמילת חסד קאסע אין ישׂראל	9
ש.לאקסמאן	/ א בריוו אין רעדאקציע	10
	/ כפר יחזקאל פראיעקט	14
משה בארוכאוויטש	/ וועגן דער ג"ח קאסע אין ישׂראל	16
	/ אויסשניטן וועגן ג"ח קאסעס	18
משה בארוכאוויטש	/ דאנק אויסדרוק	20
לייבישׁ	/ דערקלערונג	22
צירל רידעלמאן	/ באריכט	23
לייבישׁ	/ ג"ח געלט באריכט	24
פלהנדלר יעקב	/ א בריוו	25
דוד וויסלעדער	/ א רייזע אין מעקסיקא	26
אריה לעדערמאן	/ זכור אונט אין ישׂראל	29
לייבישׁ	/ קומענדע זכור־אונטערנעמונגען	31
	/ זכור אונט אין פאריז	32
	/ בולעטין	33
לייבישׁ	/ א וויכטיקע פראגע	36
	/ בילדער	37
	/ ארום זכור בוך	40
	/ אויפרוף ישׂראל	47
לייבישׁ	/ א מעשהלע אזא	48
אריה לעדערמאן	/ פראטאקאל פון א זיצונג	49
יחיאל ראזענבוים	/ געזעגנונגס אונט	51
קאמיטעט אין ישׂראל	/ דערקלערונג	55
לייבישׁ	/ נאך וועגן זכור בוך	56
	/ שמחות אין דער זשעל.משפחה	57
	/ נעקראלאגן	61

MORRIS X. WEISS
2806 W. EASTWOOD AVE.
CHICAGO 25, ILLINOIS.

RETURN POSTAGE GUARANTEED